

Letnik III
2/2005

Prispevki
k didaktiki
zgodovine

Prispevki k didaktiki zgodovine

Vsi prispevki so avtorska dela in niso
lektorirani.

Letnik 3, številka 2
2005

Oddelek za zgodovino

Kazalo zgodovinskih filmov

<i>Predgovor</i>	3
Troja	4
Druidi	8
Ben Hur	12
Gladiator	17
Robin Hood	25
Pogumno srce	29
Ivana Orleanska	35
Ivana Blazna	38
Elizabeta	41
Kraljica Margot	44
Rob Roy	48
Ne joči, Peter	50
Dolina miru	53
Na svoji zemlji	56
Pearl Harbor	59
Sovražnik pred vrati	62
Reševanje vojaka Ryana	66
Pianist	69
Življenje je lepo	75
Schindlerjev seznam	78
Taborišče smrti	83
Moj ata, socialistični kulak	85
Bloody Sunday - Dan, ko so umrle sanje	90
V imenu očeta	99
<i>Avtorji prispevkov</i>	104

Predgovor

V študijskem letu 2003/04 in 2004/05 so imeli študentje 4. letnika zgodovine pedagoške smeri tudi obvezno skupinsko nalogo, katere glavni namen je bil navajati študente na sodelovalno učenje in timsko odgovornost.

V poročilu je vsaka skupina predstavila zgodovinski film ter sestavila vprašanja na izbrani film, odlomek in zgodovinsko temo. Poročilo je vključevalo tudi rešitve vprašanj oz. nalog, kratko poročilo o delu skupine ter seznam uporabljene literature in virov.

Končni rezultati so učni-delovni listi za izbrane odlomke iz zgodovinskih filmov, ki so primerni za uporabo v srednjih šolah, nekateri pa tudi v osnovnih šolah. Zato prispevki predstavljajo primer uporabe zgodovinskih filmov pri pouku zgodovine v osnovnih in srednjih šolah.

Odlomki izbranih filmov so objavljeni v interni publikaciji:

- Uporaba zgodovinskih filmov pri pouku zgodovine. (2003). Didaktika zgodovine 2003/04. Urednica: Danijela Trškan. Filozofska fakulteta: Oddelek za zgodovino.
- Uporaba zgodovinskih filmov pri pouku zgodovine. (2004). Didaktika zgodovine 2004/05. Urednica: Danijela Trškan. Filozofska fakulteta: Oddelek za zgodovino.

Urednica: Danijela Trškan

TROJA

ČLANI SKUPINE:

1. Kristina KODRANOV
2. Miha KRAMBERGER
3. Erna PETRAČ
4. Simona RETELJ
5. Miha ŠKRLJ
6. Tina VAUKNER

NASLOV izbranega zgodovinskega filma: TROJA (TROY)

DOLŽINA filma: 165 minut

LETO IZDELAVE: 2004

REŽISER: Wolfgang PETERSEN

KRATKA VSEBINA filma:

Ljudje so se od nekdanjih spuščali v vojne. Za moč, za slavo, za čast - in za ljubezen. Strast dveh najbolj legendarnih ljubimcev v literaturi - Parisa, trojanskega princa, in Helene, špartanske kraljice - v stari Grčiji zaneti desetletno trojansko vojno. Paris ugrabi in pobegne s svojo ljubljeno Heleno (z njenim soglasjem) v Trojo, kar pomeni nedopustno žalitev za njenega moža, špartanskega kralja Menelaja. Žalitev Menelaja pa je tudi žalitev njegovega brata Agamemnona, mogočnega mikenskega kralja, ki kmalu združi vsa močna grška plemena, da bi privedli Heleno nazaj iz Troje in ubranili bratovo čast. V resnici Agamemnon ne rešuje samo družinske časti, ampak ga žene v obleganje Troje njegov silni pohlep. Z zavzetjem Troje bi pridobil vse področje okrog Egejskega morja in še povečal svoj že tako ogromni imperij. Skozi obzidje mesta, ki ga vodi kralj Priam in brani mogočni princ Hektor, se ni uspelo prebiti še nobeni vojski. Hektorjevi vojski bi bil lahko kos samo Ahil, najhrabrejši in najmočnejši bojevnik na svetu. Toda drzni in na videz nepremagljivi Ahil ne prisega zvestobe nikomur in ničemu, le samemu sebi in svojemu ugledu. Nenasitna lakota po večni slavi ga privede do tega, da pod Agamemnonovo zastavo napade Trojo, ljubezen pa je tista, ki zapečati njegovo usodo. Dva sveta se spopadeta za čast in oblast. Tisoči padejo za slavo. In zaradi ljubezni je pogubljen narod.

IGRALCI IN NJIHOVE VLOGE:

BRAD PITT – Ahil (grški junak)
ERIC BANA – Hektor (trojanski princ, sin Priama)
ORLANDO BLOOM – Paris (trojanski princ, sin Priama)
DIANE KRUGER – Helena (Menelajeva žena)
SEAN BEAN – Odisej
BRIAN COX – Agamemnon (mikenski kralj)
PETER O'TOOLE – Priam (trojanski kralj)
BRENDAN GLEESON – Menelaj (špartanski kralj)
JULIE CHRISTIE – Tetida (Ahilova mati)

ZGODOVINSKA TEMA: TROJANSKA VOJNA (boj za mesto Trojo ali Ilion, ki naj bi ležalo na obali Male Azije)

KRATKA PREDSTAVITEV **ZGODOVINSKEGA OZADJA** filma:

GRŠKA KOLONIZACIJA maloazijske obale (mit o Troji)

KRATKA PREDSTAVITEV **IZBRANEGA ODLOMKA** iz zgodovinskega filma:

Ker Grki ne morejo s silo prodreti v trdnjavsko mesto Trojo, poskusijo z zvijačo. Odisej se domisli ogromnega lesenega konja, v katerega se skrijejo nekateri grški vojaki in navidezno opustijo obleganje mesta. Umaknejo se na ladje, skrite v zalivu. Prevarani in naivni Trojanci, predvsem kralj Priam, pa v veri, da gre za darilo Bogov, konja odvedejo v mesto. Skriti grški vojaki ponoči, ko Trojanci mirno spijo, zlezejo iz konja in pot skozi mestna vrata jim je odprta. Sledi poslednja bitka in uničenje Troje, ki zgori do tal.

UČNI – DELOVNI LIST: TROJA

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- ① Na podlagi videoposnetka opišite mesto Trojo.
- ② Na kakšen način je Grkom uspelo priti v notranjost neosvojljive Troje?
- ③ Iz česa je bil zgrajen trojanski konj?
- ④ Na podlagi predvajanega odlomka, skušajte ugotoviti, kakšen je bil odnos Trojancev do Bogov in navedite konkreten primer.
- ⑤ Skušaj ugotoviti, kdo sprevidi ukano in kaj predlaga.
- ⑥ Predvidite, kaj bi se zgodilo, če bi Trojanci sežgali konja.
- ⑦ Predvidite, kakšen je konec filma.

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- ① Po motivih katerega literarnega dela je nastal film Troja?
- ② Zakaj je izbruhnila trojanska vojna?
- ③ Kdo in kako je dobil idejo za izdelavo trojanskega konja?
- ④ Kdo je bil najhrabrejši in najmočnejši grški bojevnik v trojanski vojni in kakšna je bila njegova usoda?
- ⑤ Razmislite, zakaj so Grki vedno polagali na oči trupel kovance.
- ⑥ Katera so bila glavna orodja bojevanja v času trojanske vojne (antika) in kakšno "uniformo" so nosili vojaki?

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- ① Opišite pomen homerskega vprašanja.
- ② Zakaj je vprašljiva historičnost trojanske vojne?
- ③ Kakšna je bila vloga Bogov v grškem svetu? Mogoče veš, kdo je bil vrhovni Bog in njegova žena, ter kje so grški Bogovi prebivali?

REŠITVE UČNEGA - DELOVNEGA LISTA: TROJA

1. ODGOVORI NA VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- ① Mesto Troja je bila neosvojljiva trdnjava, z izredno močnim, visokim in nepremagljivim obzidjem. V mesto je bilo mogoče vstopiti le skozi mestna vrata.
- ② Grki so prišli v mesto Trojo s pomočjo prevare oziroma zvijače. Izdelali so ogromnega – trojanskega – konja, v katerega so se skrili najpomembnejši grški bojevniki, ki so odprli mestna vrata in omogočili vdor preostale grške vojske v mesto.
- ③ Trojanski konj je bil zgrajen iz lesa.
- ④ Trojanci so bili zelo verni, Bogove so spoštovali, jih častili in upoštevali njihovo voljo. Primer: Trojanci so grško darilo – trojanskega konja – sprejeli, ker naj bi bil darilo Bogov, oziroma, ker so svečeniki trojanskega kralja Priama prepričali, da je darilo Bogov, ki ga ne smejo zavriniti, saj bi se s tem Bogovom zamerili.
- ⑤ Ukano sprevidi Paris, trojanski princ, ki predlaga, da konja zažgejo.
- ⑥ Če bi Trojanci sežgali konja:
 - a) bi bili zmagovalci trojanske vojne Trojanci
 - b) bi mesto Troja še danes obstajalo
 - c) ne bi bilo Homerjeve Odiseje
 - č) bi se bitka za mesto Troja odločala pred samim mestom
 - d) bi bili Trojanci še dolgo časa vladarji sveta
 - e) bi bila zgodovina sveta drugačna

2. ODGOVORI NAVPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- ① Film Troja je nastal po motivih Homerjevega epa Iliada.
- ② Trojanska vojna je izbruhnila, ker se je trojanski princ Paris zaljubil v špartansko kraljico lepo Heleno, ženo špartanskega kralja Menelaja. Skupaj sta pobegnili v Trojo, kar je pomenilo nedopustno žalitev za Menelaja in njegovega brata Agamemnona, mikenskega kralja, ki mu je Troja že dolgo časa predstavljala trn v peti. Toda sedaj je lahko Agamemnon z odličnim izgovorom zbral vojake vseh svojih kraljestev in jih povedel pred obzidje Troje.
- ③ Idejo za izdelavo trojanskega konja je dobil zviti Odisej, ko je opazoval nekega sovojaka, kako rezlja lesenega konja (igračko) za svoje otroke.
- ④ Najhrabrejši in najmočnejši grški bojevniki je bil Ahil – glavni junak Troje. Ahil je slika moža, ki se zaveda svoje minljivosti, zato je njegov edini motiv, povod in cilj za udeležbe v velikih bitkah večna slava. Smisel življenja najde v ljubezni z Briseido, trojansko svečenico, a ker je na žalost tudi Ahil zgolj človek, ga čustva jeze in maščevanja (Trojanci ubijejo njegovega nečaka) spet poženejo v boj. Svoje življenje konča v Troji, ko ga sovražnikova puščica (trojanski princ Paris) zadene v njegovo edino ranljivo mesto – peto.
- ⑤ Grki so na oči trupel vedno polagali kovance, ker so verovali, da jih po smrti brodnik Haron popelje čez podzemsko reko Hada v posmrtno življenje; najhrabrejši in najmočnejši grški bojevniki za prevoz pa mu je treba plačati.
- ⑥ Glavna orodja bojevanja v času trojanske vojne (antika) so bili kopja, nož in ščit. Vojaki so imeli na glavi železno čelado s ščitom za nos, na rokah in nogah železne ščitnike, preko ramen in hrbta železni oklep, železno tuniko in škornje.

3. ODGOVORI NA SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- ① Gre za problem nastanka epa, ki pri sedanjem stanju literarnozgodovinskih in jezikovnih raziskav ostaja nerazrešeno. Njegovo bistvo je, ali je ep ustvaril en sam genialni pesnik ("Homer") ali pa je pesnitev stvaritev vrste anonimnih ustvarjalcev, ki jim je kasnejši redaktor dal danes poznano podobo.
- ② Historičnost trojanske vojne je vprašljiva zato, ker ni neposrednega dokaza o tem, da razrušenje Troje sodi v čas, ko je obstajala močna mikenska Grčija:
 - arheologi so odkrili v vojni porušeno plast Troje. Po epskem izročilu naj bi Trojo porušila zveza Grkov pod vodstvom mikenskega kralja. Postavlja se vprašanje historičnosti tega dogodka. Za trojansko vojno nimamo neposrednega dokaza in vprašanje je, ali razrušenje Troje resnično sodi v čas, ko je po arheoloških virih obstajala močna mikenska Grčija.
 - nadaljnje vprašanje je, do kolikšne mere se je ustno izročilo iz mikenske dobe po več stoletjih spremenilo. Argumenti za historičnost trojanske vojne in s tem za prevlado Miken v Grčiji ostajajo omejeni na dejstvo, da o tem dogodku poroča Homer; to pa je vsekakor premalo za zanesljiv dokaz.
 - mesto Troja naj bi ležalo na obali Male Azije. V 19. stoletju ga je na tem območju odkrival in raziskoval Nemeč H. Schliemann, novejše hipoteze pa iščejo Trojo nekje ob Jadranskem morju.
 - najstarejši grški pesnik Homer naj bi pisal v 8. stoletju pred našim štetjem, 300 – 400 let po padcu Troje. Ni jasno, ali je dogodke popisoval po ustnem izročilu ali so plod njegove domišljije.
- ③ Bogovi so v grškem svetu igrali zelo pomembno vlogo – vsi so jih spoštovali in se jih zaradi njihove moči bali. Grško verstvo je bilo politeistično (mnogoboško), značilen za Grke pa je antropomorfizem. To pomeni, da so bogovi upodabljeni kot ljudje, seveda idealizirano. Iz grške mitologije odseva celoten naravni in družbeni sistem, največkrat pa so vse zgodbe o bogovih zgolj podoba za dogajanje v svetu narave ali za odnose v človeški skupnosti. Vrhovni Bog je bil Zevs, njegova žena in hkrati sestra pa Hera. Grški Bogovi so prebivali na gori Olimp.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- BRATOŽ, Rajko. *Grška zgodovina: kratek pregled s temeljnimi viri in izbrano literaturo*. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije. 1997.
- DVD *TROY (TROJA)*. Ljubljana: Art vidis. 2004.
- HOMERUS. *Iliada*. Zbirka Svetovni klasiki. Ljubljana: Mihelač. 1992
- LAH, Andrijan. *Pregled kinjiževnosti I: od začetkov besedne umetnosti do konca srednjega veka*. Ljubljana: Rokus. 1993.
- VIDEOKASETA *TROY (TROJA)*. Ljubljana: Ja – mi. 2004.

DRUIDI

Člani skupine:

Gabi Nedič
Silvana Bizjak
Klemen Brvar
Mateja Drnovšek
Ivan Capanec

NASLOV IZBRANEGA ZGODOVINSKEGA FILMA: Druidi

DOLŽINA FILMA: 120 minut

LETO IZDELAVE: 2000

REZISER: Jacques Dorfmann

IGRALCI IN NJIHOVE VLOGE:

Cristopher Lambert - Vercingetorix
Max Von Sydow - Guttart
Klaus Maria Brandauer - Cezar
Ines Sartre - Epona

KRATKA VSEBINA FILMA

Leta 60 pred Kristusom glavni druid Guttart moli za prihod vodje, ki bi združil vse med seboj sprte galske klane. Ta vodja je Celtill, vendar ga na kronanju izda njegov lastni brat. Njegov sin Vercingetorix gleda, kako očeta živega zažgejo na grmadi in priseže, da bo maščeval ter združil vsa galska plemena. Z Guttartovo pomočjo se dolgo skriva v gozdu ter proučuje skrivnosti ter nauk druidov, po obračunu z očetovimi morilci pa postane vodja svojega klana. Dobi nov izziv, in sicer upreti se rimskim osvajalcem. Po ukazu Julija Cezarja rimska vojska vsem vodjem klanov odpelje otroke, da bi jih tako prisilili, naj jim pomagajo v invaziji na Britanijo. Galci se uprejo Rimljanom in jih porazijo, toda Vercingetorix ve, da se bo Cezar vrnil. Cezarjeve legije napadejo mesto Alesijo, galsko oporišče, ter tako preprečijo oskrbo s hrano in vodo. Galci se poskušajo prebiti, vendar pa se morajo zaradi izdaje umakniti nazaj v mesto, kjer bodo pomrli od lakote...

ZGODOVINSKA TEMA

Rimsko-galske vojne med leti 58 in 51 pred našim štetjem s poudarkom na Vercingetorixovem uporu in dokončni izgubi galske samostojnosti.

KRATKA PREDSTAVITEV ZGODOVINSKEGA OZADJA FILMA

Vercingetorix je bil za voditelja izbran leta 52 pred našim štetjem. Sin Celtilla iz plemena Arvernov je s pomočjo velike vojske začel sistematičen upor proti Rimljanom. Pred boji je združil med seboj veliko plemen in si priboril zaupanje poglavarjev. Glavno oporišče je bila Gergovia. Z dobro organizirano in sposobno vojsko so Galci kmalu začeli upor. Kljub uspešni taktiki požiganja mest, pridelkov in rodovitne zemlje in nekaterim zmagam, se je sreča obrnila Rimljanom v prid. Ti so najprej popolnoma uničili mesto Avaricum, nato pa so kmalu začeli z obleganjem Alesie, kar je, glede na način obleganja, bil izredno drzen podvig. Rimljani so mesto obkrožili z lesenim obročem, ki je bil dodatno zavarovan z

raznimi pastmi, jarki ipd. Obleganje je kmalu rezultiralo z lakoto Galcev, ki so medtem čakali na pomožne enote. Te so resda kmalu prišle, a niso bile od mnogih koristi, saj so Rimljani bili zaščiteni z obeh strani. Dolga in krvava bitka je prisilila Galce v vdajo. To je bil simboličen akt Vercingetorixa, ki je vrgel svoje orožje pred Cezarja, bil odpeljan v ujetništvo in kmalu zatem pogubljen.

KRATKA PREDSTAVITEV IZBRANEGA ODLOMKA IZ ZGODOVINSKEGA FILMA

V odlomku je prikazana bitka pri Alesiji, kjer so Galci bili popolnoma poraženi. V odlomku je prikazana neuspešna strategija galskih poveljnikov ter dobra rimska vojaška pripravljenost, ki sta botrovala rimski zmagi.

UČNI-DELOVNI LIST: DRUIDI

VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

1. V čem je bila prednost vodenja rimske vojske v primerjavi z galskim načinom vodenja?
2. S pomočjo strokovne literature ovrednoti verodostojnost prikaza bitke.
3. Na video-posnetku natančno opazuj tehnično in vojaško opremljenost Rimljanov in Galcev in si zapiši, kar si opazil.
4. Katera zgodovinska oseba, ki ima pomembno vlogo v nadaljnjem Cezarjevem življenju, se pojavi v odlomku? Kakšna je ta pomembna vloga?
5. Kdo in zakaj pomaga Rimljanom v boju proti Galcem?

VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

1. Opiši vlogo žensk pri Galcih.
2. Opiši in primerjaj politično dogajanje in njegove posledice v filmu.
3. Ob predvidevanju, da bi galski poglavarji delovali enotno, napiši kratek scenarij poteka galske zmage.
4. Naštej dve vodilni zgodovinski osebnosti v filmu in ovrednoti njun pomen za evropsko zgodovino.
5. Oglej si film Braveheart, ki ima podobno temo in primerjaj galski in škotski boj za neodvisnost. Naštej tri podobnosti in tri razlike. Primerjaj politično dogajanje v obeh filmih in kratko, vendar natančno prikaži eden politični dogodek.
6. S pomočjo interneta sestavi preglednico filmov s podobno vsebino.

SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

1. Oцени zgodovinsko pomembnost poraza Galcev pri Alesiji.

Cezarjev pohod skozi Galijo

2. S pomočjo zemljevida (na levi) izdelaj časovni trak in na njem prikaži potek galsko-rimskih vojn.

Vir: Gerhard Herm: *Kelti*. Ljubljana: DZS, 1983.

3. Vrednoti, kako je širitev rimskega imperija vplivala na razvoj zahodnoevropske kulture!

4. Na zemljevidu (na desni) z različnimi barvami označi 3 najpomembnejše bitke v Vercingetorixovem uporu in kraje, kjer so se dogajale.

Vir: *Zgodovinski atlas sveta od prazgodovine do danes*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1995.

REŠITVE UČNEGA LISTA

IZBRANI ODLOMEK

1. Ženske so v bojih uporabljene za vabo ali pa kot osebe, ki pazijo otroke; določene so prikazane tudi kot bojevnice, predvsem pa so dejavnik ohranjanja gospodinjstva in normalnega življenja v naselbinah.

2. V filmu imamo prikazano neenotnost galskih plemen in nezmožnost popolnega združenja vodij pod enim voditeljem. Po drugi strani pa je prikazan tudi rimski način vodenja vojske, diplomacija, vojaške taktike. V primerjavi vidimo, da je rimski način zelo učinkovit in tudi prinese dobre rezultate.

3. Različni odgovori.

4. Vercingetorix – prvi združitelj galskih plemen, uspešen upornik proti rimski prevladi in legendarni francoski junak. Gaj Julij Cezar – izredno pomemben rimski politik in vojskovodja, ki se je v zgodovino zapisal kot uspešen osvajalec in tudi s svojimi ukrepi si je močno prizadeval povečati moč republike, ki pa bi bila pod enim voditeljem.

6. Braveheart, Rob Roy, Patriot, Spartak, Gladiator ...

IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

1. Prednost pri Rimljanih je bila ta, da so imeli enotno vojaško vodstvo, dobro izurjeno vojsko in zelo dobro taktiko bojevanja.
2. Izvzeti so prizori, katerih zaradi svoje brutalnosti najverjetneje niso smeli prikazati v filmu. Bitka je tudi mnogo krajša kot v resnici, prikazan je samo en del fronte.
3. Različni odgovori.
4. Brut, ki je eden izmed glavnih zarotnikov proti G. J. Cezarju in hkrati tudi eden izmed atentatorjev.
5. Germansko pleme – Tevtonci. To storijo, ker jih Rimljani podkupijo.

ZGODOVINSKA TEMA

1. To je bila zadnja večja bitka Galcev in Rimljanov, ki je botrovala dokončnemu zlomu upornikov. Po porazu in zajetju Vercingetorixa so Rimljani kaj kmalu dobili oblast in nadzor nad Galijo.
2. 58 pred našim štetjem – Lugdunum, Bibracte, Sequins; 57 – Nervii; 56 – Veneti; 55 – Atuatukijci, Tenkterijci; 54 – Eburoni; 53 – Treverijci; 52 pred našim štetjem – Gergovia, Avaricum, Alesia, Agedincum.
3. Vplivi: razvoj prometa (ceste) in pomembne infrastrukture (vojašnice, akvadukti ...), razvoj zakonodaje, davčne politike, prihod višje kulture, razvoj trgovine...
4. Gergovia, Avaricum, Alesia.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

Gaj Julij Cezar: *Galska vojna*. Maribor: Obzorja, 1999.

Gerhard Herm: *Kelti*. Ljubljana: DZS, 1983.

Svetovna zgodovina. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1976.

Videokaseta: *Druidi*. Škofljica: BLITZ Film & Video Distribution d. o. o., 2002.

Zgodovinski atlas sveta od prazgodovine do danes. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1995.

BEN HUR

ČLANI SKUPINE:

Nataša Ravnik
Nataša Lazar
Karmen Jezernik
Tomaž Horvat

naslov izbranega zgodovinskega filma: **BEN HUR**

dolžina filma: **212 minut**

leto izdelave: **1959**

režiser: **William Wyler** (po romanu Lewa Wallacea)

Kratka vsebina filma:

Ben Hur je uspešen židovski trgovec, ki živi v rimski provinci Judeji skupaj z mamo in sestro. V mesto se vrne Messala, Ben Hurov prijatelj iz otroštva, sedaj rimski tribun, in od njega zahtev, naj mu izda imena Židov, ki so pripravljali upor proti Rimljanom. Tega Ben Hur noče storiti. Ko ob opazovanju obiska rimskega cesarja Tiberija v Judeji po naključju pred le-tega s strehe pade opeka, Messala za to dejanje obtoži Ben Hura in da zapreti tudi njegovo mamo in sestro. Ben Hur mora v suženjstvo na galejo, kjer pa v pomorski bitki proti makedonskim piratom reši življenje rimskemu admiralu Quintusu Arriusu. Ta ga v zahvalo osvobodi in ga odpelje s sabo v Rim. Kljub ugodnemu življenju v Rimu Ben Hur ne more pozabiti na maščevanje Messali, prav tako pa ga skrbi za mamo in sestro. Na poti nazaj v domovino se ustavi v taboru šejka Ilderima, rejca konj - in ta ga zaprosi, da bi zanj tekmoval na dirki s konjskimi vpregami v Judeji proti Messali, ki je bil tudi šejkov sovražnik. Na dirki Messala opremi svoj voz z noži, vendar ga kljub temu Ben Hur premaga, za posledicami padca pa Messala kmalu tudi umre. Tik pred smrtjo še pove Ben Huru, da sta njegova mama in sestra še živi v dolini gobavcev. Ben ju gre poiskati, ravno takrat pa v Jeruzalemu križajo Jezusa Kristusa in ob njegovi smrti čudežno ozdravijo vsi gobavci. Tako se Ben Hur z mamo in sestro vrne domov, kjer ga čaka tudi njegova izvoljenka Ester.

Igralci in njihove vloge:

Charlton Heston - Ben Hur
Stephen Boyd - Messala
Martha Scott - Miriam (mama Ben Hura)
Cathy O'Donnell - Tirzah (sestra)
Hugh Griffith - arabski šejk Ilderim
Haya Harareet - Ester
Jack Hawkins - rimski admiral Quintus Arrius

Zgodovinska tema: Rimska provinca Judeja

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Leta 64 p.n.š. je Pompej osvojil Sirijo in jo razglasil za rimsko provinco. Takrat je tudi Judeja (konvencionalen izraz za celo Palestino) prišla pod rimsko oblast. Rimljani so tu podpirali sebi zveste judejske dinaste in spoštovali židovske versko- politične ustanove. Pompej je Žide obremenil z velikim davkom in podpiral oblast vrhovnega jeruzalemskega svečenika Hirkana. Njegov vojvoda Antipater je pomagal Juliju Cezarju v aleksandrijski vojni in dosegel, da je Cezar dal Judejcem privilegije, davčno imuniteto, osvoboditev od vojaške obveznosti idr. Antipatrov sin Herod je bil v obdobju drugega triumvirata judejski tetrarh. Ko Parti leta 40 p.n.š. osvojijo Palestino, Herod pobegne v Rim, nakar ga Antonij in Oktavijan proglasita za judejskega kralja (leta 37 p.n.š.) in kot judejski kralj- Herod Veliki- vlada 40 let. Leta 6 n.š. Avgust ukine judejsko kraljestvo in proglasi Judejo za rimsko provinco. Dogodki v filmu se dogajajo v času cesarjevanja rimskih cesarjev Avgusta (27. p.n.š. – 14 n.š.) in Tiberija (14 n.š. –37 n.š.). To je tudi čas, v katerem je po pričevanju Nove zaveze Svetega pisma živel začetnik nove vere - krščanstva - Jezus Kristus. Film vsebuje tudi nekaj prizorov iz Jezusovega življenja in s tem povezane same začetke krščanstva. Jezus je bil obsojen na smrt s strani rimskega guvernerja Judeje Poncija Pilata. Obsodil ga je na smrt s križanjem, kar je bila običajna kazen za Nerimljane, ki so jih spoznali za krive upiranja. Leta 41 je cesar Kaligula v Judeji spet postavil kralja (Agripa II.) , vendar je bila po njegovi smrti l. 44 spet obnovljena provinca. Takrat se začnejo v Palestini upori proti Rimljanom, za časa cesarja Nerona pa pride do »judejske vojne«.

Kratka predstavitev izbranega odlomka:

Ben Hur je odličen gladiator v dirkah s konji, kar je že dokazal v rimskih arenah, potem pa se mu pokaže priložnost, da nastopi na hipodromu v rodni deželi in izzove svojega nekdanjega prijatelja, sedaj pa svojega smrtnega sovražnika Messalo, ki je medtem postal rimski tribun. Ben Hur vozi bojni voz s štirimi vpregami, poleg njega in Messale pa nastopa še 7 drugih tekmovalcev. Messalin bojni voz je opremljen s smrtonosnimi dodatki - raznimi noži in drugimi ostrimi predmeti. Messali uspe na krut in nešporten način izločiti del tekmovalcev tako, da s pomočjo rezil na njegovem vozu uničuje kolesa njihovih vozov. Tako se kmalu v ospredju odvije boj med njim in Ben Huru. Kljub večkratnim poskusom Messali ne uspe spraviti rivala iz voza. Poskuša ga tudi udariti z bičem, toda Ben Hur se reši tudi te nevarnosti. Ben Huru nato uspe uničiti voz svojega tekmeca, Messala se znajde na tleh sredi proge in pohodijo oz. povozijo ga konji in vprege preostalih tekmovalcev. Kmalu po dirki dokončno podleže poškodbam, še prej pa Ben Huru pove, da sta njegova mama in sestra v dolini gobavcev in da naj ju poišče, če ju bo še lahko prepoznal. Tako »dirka še ni končana«.

UČNI-DELOVNI LIST: BEN HUR

I. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK:

1. V odlomku so se v dirkah z vozovi poleg svobodnega Žida in rimskega tribuna borili pretežno sužnji, tekmovali pa so lahko le finančno sposobni. Ali bi lahko to primerjali z današnjo situacijo? Ali se vam zdi, da je denar ključnega pomena za šport in športnike?
2. Ali lahko primerjamo tedanje športne objekte z današnjimi in kateri se vam zdijo veličastnejši?
3. Ali se da v življenju danes reševati osebne konflikte z dvobojem oz. tekmovanjem?
4. Za kaj se v tem odlomku bori Ben Hur?
5. Na kakšne načine bi lahko razplet tega prizora vplival na nadaljevanje filma?
6. Kakšna čustva so bila po vašem mnenju prisotna pri glavnima junakoma te dirke oz. filma?
7. Kakšne javne prireditve oz. oblike družbenih dogodkov so Rimljani še poznali?

II. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM:

1. Ali poznate še kakšen drugi film o rimskem imperiju?
2. Ali bi se tudi vi maščevali Messali na Ben Hurovem mestu oz. kaj bi storili drugače?
3. Ali lahko ostaneš osebni prijatelj z nekom, ki na tak način izda svojo domovino? Kako pomembno se vam zdi, da se nekdo počuti povezanega s pripadniki svojega naroda oz. s svojo državo?

III. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO:

1. Kateri svetopisemski novozavezni pisci so v t.i. evangelijih opisali Jezusovo življenje?
2. Ali danes še poznamo suženjstvo? Kako bi se vi počutili, če bi bili sužnji v času rimskega imperija?
3. V nekaj stavkih opišite začetke krščanstva v okviru rimskega imperija po Jezusovi smrti na križu.
4. Zakaj mislite da je prihajalo do uporov podvrženih dežel, ljudstev proti Rimljanom?

REŠITVE UČNEGA LISTA

-možni, pričakovani odgovori:

I.

1. Tudi danes sta šport in denar povezana, mogoče celo tesneje kot nekoč. Brez pravega finančnega zaledja v športu ni mogoče uspeti. Otroci manj premožnih staršev imajo manj možnosti za uspeh. Današnji šport zahteva ogromno količino denarja - potrebni so številni sponzorji, ki pa sredstva vlagajo v pričakovanju lastnega zaslužka oz. tržnega interesa.
2. Športni objekti so povsem primerljivi z današnjimi. Težko se je odločiti, kateri so veličastnejši. Če za novejše velja, da so večinoma večji od svojih predhodnikov, pa ne smemo podcenjevati dosežkov preteklih časov, ko še ni bila na voljo današnja tehnologija.
3. Razmišljanje o tekmovalnosti v modernem svetu in o tem, kako se spopasti s konflikti med ljudmi.
4. Bori se za svobodo svoje družine, za priznanje njegove nedolžnosti, za čast, ponos in maščevanje
5. Uporaba domišljije pri razmišljanju o možnem razpletu filma ...
6. Čustva, ki so morda podobna današnjemu športu oz. tekmovalnosti nasploh; razlika pri motivaciji obeh iz različnih izhodišč izhajajočih glavnih junakov: obe povezuje le sovraštvo drug do drugega; na eni strani želja po maščevanju, na drugi strani želja po dokončnem dokazu premoči in zmagoslavje nad nasprotnikom.
7. Gladiatorske bitke v arenah, javna zborovanja, javne izvršitve kazni, slavlja ob triumfih vojskovodij ...

II.

1. Gladiator, Kleopatra, Quo Vadis, Julij Cezar, filmi o Jezusovem življenju, Spartak, Asteriks in Obeliks (risanke), razni dokumentarni filmi ...
2. Osebno presojanje in vživljanje v usodo glavnega junaka, razmišljanje tudi o aktualnih etičnih vrednotah - samostojno razmišljanje o tem kaj storiti v konkretni življenjski dilemi - upošteva se različnost odgovorov učencev in se poskuša v skladu z odgovori voditi pogovor o tem.
3. Pričakujejo se različni odgovori - na kakšne načine se človek počuti povezanega s svojimi sonarodnjaki oz. sodržavljeni, kako visoko ceni to vrednoto in kaj vse je pripravljen storiti za njo. Razmišljanje o svojem odnosu do naroda oz. države, odnos do tujcev, narodnih manjšin. Ali je narodnost pomembnejša od osebnega prijateljstva ...?

III.

1. Matej, Marko, Luka, Janez
2. Danes suženjstva načeloma več ni, saj so vsi ljudje v osnovi enakopravni; pojavljajo pa se druge oblike odvisnosti med ljudmi, pri čemer so določeni ljudje izrecno večvredni. Verjetno se skoraj nihče ne bi dobro počutil kot suženj v katerem koli obdobju, vseeno pa se pričakujejo raznovrstni in zanimivi odgovori.
3. Prvi kristjani so iz Palestine. Prve krščanske občine so bile v Jeruzalemu in sirski Antiohiji. Iz Palestine in Sirije se krščanstvo razširi po židovsko-helenistični »diaspori«- v Egiptu, na Cipru, po Mali Aziji, balkanski Grčiji, Makedoniji in tudi v Italiji. Do Neronove dobe so kristjani v Rimu že dobro poznani. Neron jih je okrivil za požar v Rimu. Rimska država je bila do kristjanov netolerantna., ker so prezirali rimske poganske kulte. Zaradi

tega so bili obravnavani kot »brezbožci« in državni sovražniki. Prišlo je do preganjanja kristjanov. Pregoni kristjanov, mučeniki, kult mučenikov, zbiranje vernikov okoli grobov mučenikov katakombah so značilnosti zgodovinskega razvoja začetkov krščanstva.

4. Davki, sodni procesi, kruto ravnanje upravnikov provinc in drugih uradnikov, težnja po svobodi, odpor do tujcev v svoji deželi...

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- Razne, na filme nanašajoče se spletne strani (internet, november 2003).
- Oxfordova enciklopedija zgodovine, 1.knjiga, DZS, Ljubljana, 1993.
- Rimljani - iz skripte za izpit za Rimsko zgodovino – Oddelek za zgodovino na FF.
- Učni listi iz Didaktike zgodovine 2003/2004.
- Videokaseta: Ben Hur. JAMI. Ljubljana. 2001.

GLADIATOR

1. PREDSTAVITEV SKUPINE IN OSNOVNIH PODATKOV O FILMU TER IZBRANEM ODLOMKU

Skupino smo sestavljale spodaj naštete članice, izbrane smo bile naključno. Po začetni negotovosti smo se pri delu dobro ujele. Nadele smo si Gladiatorke. Na tem mestu bi rade opozorile le še na to, da so podatki o filmu, kjer ni drugače navedeno, prepisani iz ovojnice videokasete Gladiator (2000).

ČLANICE SKUPINE:

Katja Meglič – študentka zgodovine in japonologije
Mateja Meglič – študentka zgodovine in germanistike
Maja Šepetavc – študentka zgodovine in sociologije
Mateja Urbanija – študentka zgodovine in hispanistike
Teja Vernik – študentka zgodovine in pedagogike

NASLOV IZBRANEGA ZGODOVINSKEGA FILMA: Gladiator

DOLŽINA FILMA: 155 min

LETO IZDELAVE:2000

REŽISER: Ridley Scott

KRATKA VSEBINA FILMA:

Maxim je priljubljen vojščak rimske vojske, zvest umirajočemu cesarju Marku Avreliju. Ta mu zaupa varovanje Rima pred svojim sinom Komodom. Ljubosumni Komod sprva umori Marka Avrelija, nato da ubiti še Maxima ter njegovo družino. Smrti se izogne le Maxim, ki je kot suženj prodan bivšemu gladiatorju. Tudi Maxim postane gladiator in ljubljenec množice. V Rimu se kot gladiator maščuje Komodu, izpolni željo Marka Avrelija ter preda oblast senatu in Luciju Veru.

IGRALCI IN NJIHOVE VLOGE¹:

Russell Crowe ... Maximus Decimus Meridius
Joaquin Phoenix ... Commodus
Oliver Reed ... Proximo Palindromos
Richard Harris ... Marcus Aurelius
Connie Nielsen ... Lucilla
Djimon Hounsou ... Juba
Derek Jacobi ... Gracchus
Tomas Arana ... Quintus
Tommy Flanagan ... Cicero
Giannina Facio ... Maximova žena
Giorgio Cantarini ... Maximov sin

¹ <http://www.geocities.com/Hollywood/Cinema/1501/indexglad.html>

ZGODOVINSKA TEMA:

Sužnjelastniški odnosi v Rimu

KRATKA PREDSTAVITEV ZGODOVINSKEGA OZADJA FILMA:

Dogajanje filma je postavljeno v čas vladavine Marka Avrelija (161-180 po Kr.) in njegovega sina Komoda (180-192 po Kr.), torej v čas dinastije Antoninov, v t.i. zlato rimsko dobo, v kateri je še vedno prevladovalo geslo "kruha in iger". Boji gladiatorjev so poskrbeli za grozovit spektakel, ki je zadovoljeval rimske množice. Ta čas je še vedno zaznamoval tudi vojni duh, ki je postavil Rimljane na mesto osvajalcev sveta.

KRATKA PREDSTAVITEV IZBRANEGA ODLOMKA IZ ZGODOVINSKEGA FILMA (5 min):

Izbrani odlomek se prične v trenutku, ko se Maxim prebudi iz sanj in ranjen leži na nosilih (47. minuta filma). Ogovori ga temnopolti Juba, ki mu obljubi pomoč pri zdravljenju rane. Iz pogovora izvemo, da sta oba sužnja. Naslednji prizor nam pokaže, da gre pravzaprav za celo karavano sužnjev na poti v eno izmed rimskih provinc. Tam so prodani za malo denarja, vredni so manj kot zveri. Juba in Maxima odkupi Proximon, ki ju nameni z nekaj drugimi sužnji za gladiatorje.

2. UČNI-DELOVNI LIST

Najtežje delo te skupinske naloge je bila sestava učno-delovnega lista. Upoštevati smo morale različne učne cilje, čim večjo pestrost nalog, določiti temo. Ker več glav več ve, idej ni zmanjkalo. Skupaj nam je uspelo pripraviti, upamo da, zanimiv, za različne stopnje miselnih procesov oblikovan učni-delovni list za dijake prvega letnika gimnazije. Trudile smo se, da bi izpolnile tudi vse tri naloge pouka zgodovine: materialno, formalno in vzgojno.

Učni-delovni list: SUŽNJELASTNIŠKI ODNOSI V RIMU
Film: Gladiator, 2000

NAVODILA

Ogledali si bomo pet minutni odlomek filma Gladiator. Odlomek prikazuje trgovino s sužnji ter prikaz določanja sužnjev za gladiatorje. Pred ogledom odlomka pozorno preberi vprašanja, ki jih boš reševal po predvajanem odlomku. Prvih pet vprašanj se navezuje na odlomek filma, zadnjih šest pa na film in zgodovinsko temo nasploh.

? VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK ?

1. Opiši, kako se prične odlomek. (Kako prevažajo sužnje, kam so namenjeni?)

2. Na podlagi predvajanega posnetka izberi okvirno letnico dogajanja in utemelji odgovor.

a) 2000 pred Kr.

b) 180 po Kr.

c) 1456

č) 1889

3. Razloži pomen povedi "Levom te bodo vrgli. Pomembnejši so od nas.". Kaj v kontekstu pomeni beseda "nas"? Opiši razmerje suženj – žival.

4. V odlomku sta izpostavljena dva posameznika. Kdo ju odkupi in za kakšno delo sta bila izbrana?

5. Na podlagi česa Proksimon sklepa, da je eden izmed sužnjev dezertar rimske vojske?

? VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM ?

6. Slika prikazuje boj gladiatorjev. S pomočjo slike opiši njihovo opremo. Kdo je v ozadju slike, kakšno vlogo igra / igrajo?

Slika 1: <http://movies.yahoo.com/shop?d=hv&id=1800353749&CF=pstills>

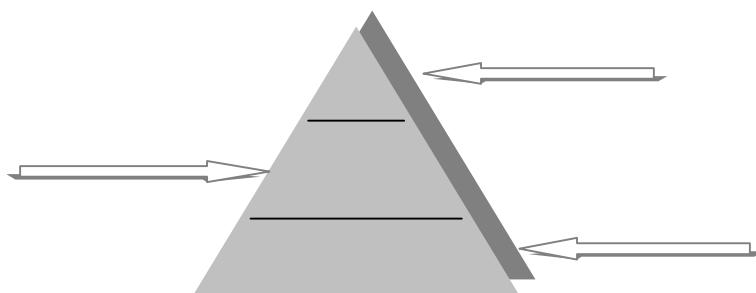
7. Na podlagi filma razloži, kako posameznik postane gladiator in na kakšen način si lahko svobodo ponovno pridobi?

8. Kakšno vlogo in pomen so imele gladiatorske igre? Kaj pomenijo vzkliki panem et circensis?

? VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO ?

9. Rimska družba je bila razslojena tako glede pravic, kot glede premoženja njenih članov. Naslednji sestavek dopolni s pojmi **plebejci**, **sužnji** in **patriciji**, nato izpolni še 000piramido.

- _____ so bili pripadniki privilegiranega sloja: senatorji, vitezi, magistrati, vojaki in veterani.
- _____ so bili pripadniki preprostega ljudstva. Bili so svobodni, njihovo geslo pa je bilo panem et circensis.
- Dno družbene lestvice so predstavljali _____, ki niso bili osebno svobodni.

10. S spodaj navedenimi besedami dopolni besedilo.

V Rimu so poznali več vrst sužnjev. Najslabše se je godilo _____ in _____. Prvi so bili veslači na _____, drugi pa so se bojevali v _____. Precej vojnih ujetnikov je postalo sužnjev na velikih podeželskih posestvih t.i. _____. Sužnji so delali tudi kot kuharji, zdravniki, celo kot učitelji. Tem _____ sužnjem se je godilo veliko bolje kot tistim, ki so delali v rudnikih ali na različnih gradbiščih, saj so se lahko včasih celo osvobodili in postali rimski državljani, t.i. _____.

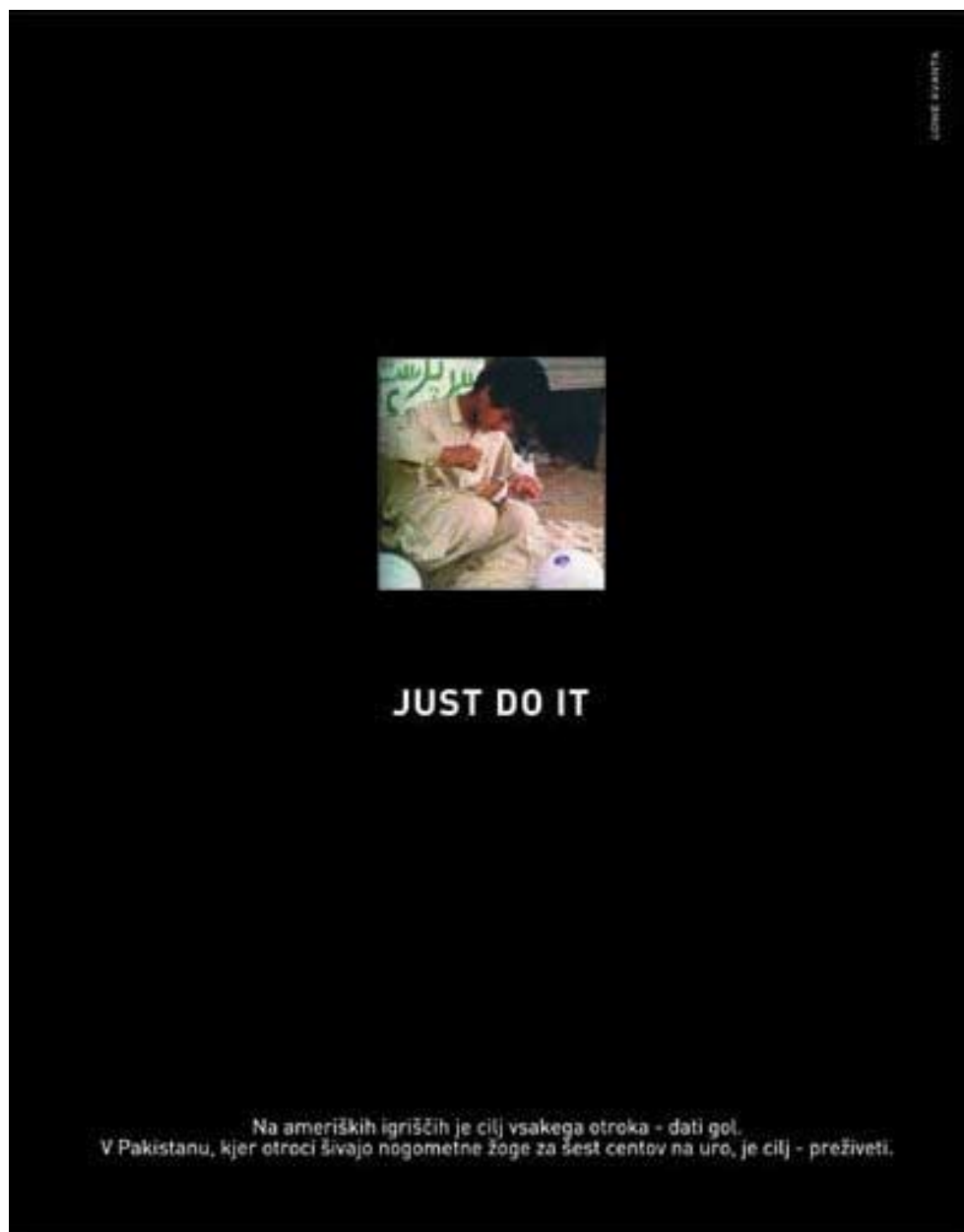
(Povzeto po: V. Brodnik et al: Zgodovina 1: Učbenik za prvi letnik gimnazije. DZS, Ljubljana 1997, str. 172.)

arena, galeja, mestni, gladiator, latifundija, liberti, galjot

11. Razmisli, ali sužnjelastniški odnosi še vedno obstajajo. Kakšni so razlogi, da sužnjelastniški odnosi še obstajajo oz. da ne obstajajo več? O tem se najprej pogovori s svojim sosedom v klopi, zapiši si ključne besede, z delom bomo nadaljevali skupaj v obliki pogovora.

Za pogovor ob zadnjem vprašanju učno-delovnega lista bi kot iztočnica sledila prosojnica z naslednjo vsebino:

Slika 2: <http://mladina.si/projekti/proglas teme/ekon-imperializem/001.html-l2>

Učni-delovni list: SUŽNJELASTNIŠKI ODNOSI V RIMU - REŠITVE
Film: Gladiator, 2000

NAVODILA

Ogledali si bomo pet minutni odlomek filma Gladiator. Odlomek prikazuje trgovino s sužnji ter prikaz določanja sužnjev za gladiatorje. Pred ogledom odlomka pozorno preberi vprašanja, ki jih boš reševal po predvajanem odlomku. Prvih pet vprašanj se navezuje na odlomek filma, zadnjih šest pa na film in zgodovinsko temo nasploh.

? VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK ?

1. Opiši, kako se prične odlomek. (Kako prevažajo sužnje, kam so namenjeni?)

Začetek odlomka prikazuje dva moža, enega belopoltega in enega temnopoltega. Belopolti je ranjen in leži na nosilih, temnopolti mu obljubi pomoč. Nato odlomek pokaže karavano z vozovi na poti v rimsko provinco Zukhabar.

2. Na podlagi predvajanega posnetka izberi okvirno letnico dogajanja in utemelji odgovor.

a) 2000 pred Kr. b) 180 po Kr. c) 1456 č) 1889

Leta 180 po Kr. so rimske province res obstajale, 2000 pred Kr., leta 1456 in 1889 pa rimskih provinc ni bilo.

3. Razloži pomen povedi "Levom te bodo vrgli. Pomembnejši so od nas.". Kaj v kontekstu pomeni beseda "nas"? Opiši razmerje suženj – žival.

Beseda "nas" pomeni sužnje. Temnopolti uporabi ta zaimek zaradi tega, ker sta tako on kot tudi belopolti sužnja.

Živali so vrednejše od sužnjev, v odlomku je omenjena menjava 2000 za sužnje in 4000 za živali, nomad naj bi bil vreden 2000. V pogajanjih je cena za 6 sužnjev sprva le 1000.

4. V odlomku sta izpostavljena dva posameznika. Kdo ju odkupi in za kakšno delo sta bila izbrana?

Odkupi ju Proksimon, ki ju tudi nameni oziroma določi za gladiatorja, za boj v areni.

5. Na podlagi česa Proksimon sklepa, da je eden izmed sužnjev dezertir rimske vojske?

Belopolti ima na ramenu tetovažo SPQR (= Senatus Populusque Romanus – oznaka rimskih vojakov).

? VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM ?

6. Slika prikazuje boj gladiatorjev. S pomočjo slike opiši njihovo opremo. Kdo je v ozadju

Nekateri gladiatorji so zaščiteni s čelado in ščitom, nosijo tudi neke vrste oklep na ramenih. Drugi so gologlavi, zaščiteni le s ščitom, njihova oblačila pa so preprosta. Trebuh in prsi so nezaščiteni. *V ozadju slike je množica gledalcev, ki uživa v gladiatorskih igrah.*

Slika 1: <http://movies.yahoo.com/shop?d=hv&id=1800353749&CF=pstills>

7. Na podlagi filma razloži, kako posameznik postane gladiator in na kakšen način si lahko svobodo ponovno pridobi?

Največkrat so gladiatorji postali vojni ujetniki ali hudodelci, osvobodil pa jih je lahko cesar s podelitvijo lesenega meča.

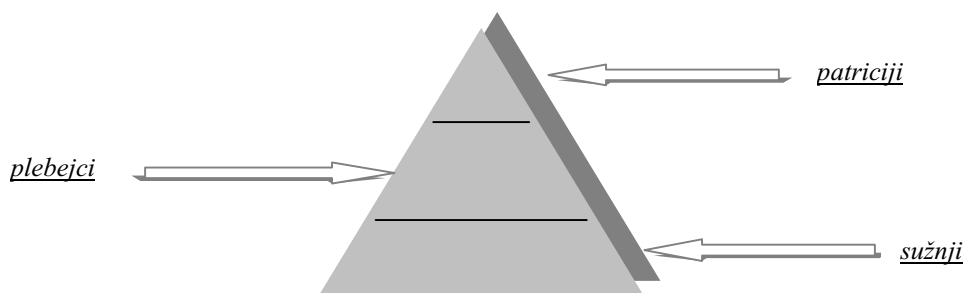
8. Kakšno vlogo in pomen so imele gladiatorske igre? Kaj pomenijo vzkliki panem et circensis?

Gladiatorske igre so bile namenjene zabavi in razvedrilo rimskih množic, vzkliki pomenijo kruha in iger.

? VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO ?

9. Rimsko družbo je bila razslojena tako glede pravic, kot glede premoženja njenih članov. Naslednji sestavek dopolni s pojmi **plebejci**, **sužnji** in **patriciji**, nato izpolni še piramido.

- Patriciji so bili pripadniki privilegiranega sloja: senatorji, vitezi, magistrati, vojaki in veterani.
- Plebejci so bili pripadniki preprostega ljudstva. Bili so svobodni, njihovo geslo pa je bilo panem et circensis.
- Dno družbene lestvice so predstavljali sužnji, ki niso bili osebno svobodni.

10. S spodaj navedenimi besedami dopolni besedilo.

V Rimu so poznali več vrst sužnjev. Najslabše se je godilo *galjotom* in *gladiatorjem*. Prvi so bili veslači na *galejah*, drugi pa so se bojevali v *arenah*. Precej vojnih ujetnikov je postalo sužnjev na velikih podeželskih posestvih t.i. *latifundijah*. Sužnji so delali tudi kot kuharji, zdravniki, celo kot učitelji. Tem *mestnim* sužnjem se je godilo veliko bolje kot tistim, ki so delali v rudnikih ali na različnih gradbiščih, saj so se lahko včasih celo osvobodili in postali rimski državljani, t.i. *liberti*.

(Povzeto po: V. Brodnik et al: Zgodovina 1: Učbenik za prvi letnik gimnazije. DZS, Ljubljana 1997, str. 172.)

arena, galeja, mestni, gladiator, latifundija, liberti, galjot

11. Razmisli, ali sužnjelastniški odnosi še vedno obstajajo. Kakšni so razlogi, da sužnjelastniški odnosi še obstajajo oz. da ne obstajajo več? O tem se najprej pogovori s svojim sosedom v klopi, zapiši si ključne besede, z delom bomo nadaljevali skupaj v obliki pogovora.

Sužnjelastniški odnosi danes ne obstajajo več; nehumano; stroji so zamenjali ljudi; neproduktivnost - neplačano delo za druge ... →
pogovor ob prosojnicah.

3. LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

Bovo, Elisabetta 1997: Veliki imperiji. Ljubljana: Mladinska knjiga - (zbirka Človek in čas), str. 116-117.

Brodnik, Vilma; Jernejčič, Robert A.; Radonjič, Zoran; Urankar - Dornik, Tjaša 1997: Zgodovina 1. Učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: Državna založba Slovenije, str. 172.

Cunliffe, Barry 1982: Rimljani. Ljubljana: Cankarjeva založba, str. 158-161, 284-285.

James, Simon 1994: Stari Rim. Murska Sobota: Pomurska založba - (zbirka Svet okrog nas), str. 28-33.

Miquel, Pierre 1989: V rimskih časih. Ljubljana: Mladinska knjiga - (zbirka Kako so živeli), str. 40-41.

INTERNETNI VIRI

<http://mladina.si/projekti/proglas teme/ekon-imperializem/001.html-l2>, 8. 11. 2003.

<http://movies.yahoo.com/shop?d=hv&id=1800353749&CF=pstills>, 8. 11. 2003.

<http://www.geocities.com/Hollywood/Cinema/1501/indexglad.html>, 8. 11. 2003.

OSTALI VIRI

DVD: Gladiator. 2000. Con film d.o.o.

DVD: Gladiator Games – Roman Blood Sport: Learning Channel Special. 2000. Priloga k DVD-ju Gladiator (2000). Con film d.o.o.

Videokaseta: Gladiator. 2000. Blitz film & video distribution.

ROBIN HOOD: PRINC TATOV

- ČLANI SKUPINE:

1. Flisar Rok
2. Kavčič Andra
3. Klisarič Nina
4. Sefić Sanela
5. Tiršek Nika

- **Naslov izbranega zgodovinskega filma:** ROBIN HOOD: princ tatov (PRINCE OF THIEVES)
- **Dolžina filma:** 143 minut
- **Leto izdelave:** 1991
- **Režiser:** Kevin Reynolds

- **Kratka vsebina filma:**

S pomočjo Mavra Azzema uspe plemiču Robinu Locksleyu pobegniti iz zapora v Sveti deželi in se vrniti nazaj v rodno Anglijo. Razočaran ugotovi, da se je med njegovo odsotnostjo vse spremenilo na slabše (ubili so mu očeta, izgnali kralja Riharda I. Levjesrčnega, Nottinghamski šerif pa oblega vso deželo). Med Robinovim potovanjem skozi gozdove, ga napade skupina tatov, za katere pa kmalu spozna, da so dobri ljudje. Z Robinom na čelu se odločijo, da bodo Rihardu I. Levjesrčnemu vrnilo krono in do njegovega prihoda sami skrbeli za pravico. V ozadju se razpleta še romantična zgodba med Robinom in Marian, dekletom, ki jo Robin ljubi, Nottinghamski šerif pa bi jo rad poročil.

- **Igralci in njihove vloge:**

Kevin Costner.....Robin of Locksley
Morgan Freeman.....Azzem
Mary Elizabeth Mastrantonio.....Marian Dubois
Christian Slater.....Will Scarlett
Alan Rickman.....Sheriff of Nottingham
Michael Wincott.....Guy of Gisborne
Nick Brimble.....Little John in ostali.

- **Zgodovinska tema:**

Družbeni odnosi v času vladanja Riharda I. Levjesrčnega kot posledica njegove odsotnosti.

- **Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:**

Film Robin Hood se dogaja v Angliji konec 12. stoletja, v času vladanja Riharda I. Levjesrčnega. Ker je bil vladar skoraj celotno obdobje svojega vladanja odsoten, se je prestola poskušal polastiti njegov brat Ivan Brez Zemlje, čeprav je bilo vladanje formalno zaupano Canterburyskemu nadškofu Gualtieru Ubertu. Ivan Brez Zemlje je v času bratove odsotnosti razkošno živel na račun bratovih podložnikov, kar je doprineslo k poslabšanju življenjskih razmer celotnega prebivalstva.

- **Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):**

Odlomek se začne z uničenjem vasi. Temu sledi umik prebivalcev vasi v gozd k »izobčencem«. Pride do spora znotraj skupine »izobčencev«, saj del skupine za uničenje vasi obtoži Robina Locksleya in ga hoče izročiti Nottinghamskemu šerifu (na Robina je namreč razpisana nagrada). Robin jih dokaže, da od tega razen enkratne denarne nagrade ne bodo imeli nič. Pozove jih k uporju in jih prepriča, da so kljub kmečkemu stanu in neznanju vojaških spretnosti sposobni upora.

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- I. Ali je Robin Hood zgodovinska osebnost? Pojasni.
- II. Ali najdeš v slovenski zgodovini kakšne podobne uporniške združbe? Navedi.
- III. Ovrednoti kmečko upornost na splošno.
- IV. Naštej razloge, ki so privedli do kmečke upornosti.
- V. Poišči vzporednice upornosti s slovensko zgodovino.

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- I. Kdo je avtor zgodovinskega romana, po katerem je posnet izbrani film?
- II. Muslimana bi v času v katerega je postavljena filmska zgodba težko srečali kot svobodnega človeka. Zakaj?
- III. Kakšna je vloga Marian Dubois?

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- I. V čas katerega vladarja in kraljevega brata posega film?
- II. Po katerem odloku je v zgodovini poznan Ivan Brez Zemlje? Ali morda veš katerega leta je bil ta odlok izdan in o čem govori?
- III. Katere križarske vojne se je Richard I. Levjesrčni udeležil? Ali se je po končani vojni vrnil domov? Pojasni.
- IV. Ali misliš, da sta v zgodovinopisju lika Riharda I. Levjesrčnega in njegovega brata Ivana brez zemlje prikazana črno beli ali je to samo produkt angleškega zgodovinskega izročila?

REŠITVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

I. Ali je Robin Hood zgodovinska osebnost? Pojasni.

Odgovor: Robin Hood je zgodovinska osebnost, njegova identiteta pa je še danes bolj ali manj uganka, verjetno pa ni bil plemiške krvi.

II. Ali najdeš v slovenski zgodovini kakšne podobne uporniške združbe? Navedi.

Odgovor: Rokovnjači.

III. Ovrednoti kmečko upornost na splošno.

Odgovor: Kmečka upornost je odraz želje po večji kmetovi osebni svobodi in enakopravnem vključevanju kmeta v celotno gospodarsko življenje.

IV. Naštej razloge, ki so privedli do kmečke upornosti.

Odgovor: Zvišanje davkov, represija, tlaka ...

V. Poišči vzporednice upornosti s slovensko zgodovino.

Odgovor: Prvi slovenski kmečki upor 1515 leta.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

I. Kdo je avtor zgodovinskega romana, po katerem je posnet izbrani film?

Odgovor: Walter Scott

II. Muslimana bi v času v katerega je postavljena filmska zgodba težko srečali kot svobodnega človeka. Zakaj?

Odgovor: Prav zaradi zasedbe svete dežele s strani muslimanov in krščanske ideje, da jo je treba osvoboditi, bi verjetno v času križarskih pohodov v Angliji težko srečali muslimana, ki ne bi bil sluga.

III. Kakšna je vloga Marian Dubois?

Odgovor: Kot kraljeva sorodnica je po svojih močeh pomagala kraljevim podložnikom, ki so trpeli pod vladanjem Nottinghamskega šerifa.

3. ZGODOVINSKA TEMA

I. V čas katerega vladarja in kraljevega brata posega film?

Odgovor: Čas Riharda I. Levjesrčnega in njegovega brata Ivana Brez Zemlje.

II. Po katerem odloku je v zgodovini poznan Ivan Brez Zemlje? Ali morda veš katerega leta je bila listina izdana in o čem govori?

Odgovor: Magna Charta Libertatum, izdana 1215. S to listino je Ivan Brez Zemlje zagotovil svobodo Cerkvi, uredil odnose med fevdalci in vazali, baronom je priznal pravico do osebne svobode, zasebne lastnine in dedovanja. Omejil je uvajanje novih davkov in tako odpravil absolutno oblast kralja. Magna Charta Libertatum je temelj angleške ustavne ureditve.

III. Katere križarske vojne se je Richard I. Levjesrčni udeležil? Ali se je po končani vojni vrnil domov? Pojasni.

Odgovor: Richard I. Levjesrčni se je udeležil 3. križarske vojne v Akki. Po vojni je pristal v avstrijskem ujetništvu, ker je v Akki oskrunil grb Leopolda Avstrijskega.

IV. Ali misliš, da sta v zgodovino pisju lika Riharda I. Levjesrčnega in njegovega brata Ivana brez zemlje prikazana črno beli ali je to samo produkt angleškega zgodovinskega izročila?

Odgovor: Predvsem podoba Riharda I. Levjesrčnega je drugačna, saj je v zgodovino pisju prikazan predvsem kot stalno odsoten vladar. Svojo prijazno in dobrosrčno podobo si je najbrž pridobil ravno v času svoje odsotnosti, če ne ravno zaradi nje. Ivan Brez Zemlje pa je postal neprijjubljen zaradi razkošnega življenja na dvoru in nesposobnosti vladanja pa tudi zaradi brezobzirnega ravnanja pri davčnih vprašanjih.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

1. Grobelnik, I., Voje, I., 1996. Zgodovina 2. 7. izdaja. Ljubljana, Državna založba slovenije, 200 str.
2. Slovenski veliki leksikon A-G, Mladinska knjiga. 2003. Ljubljana, Mladinska knjiga založba, 693 str.
3. Svetovna zgodovina od začetkov do danes. 1976. Ljubljana, Cankarjeva založba, 687 str.
4. Medmrežje: <http://www.imdb.com> (citirano 24. 10. 2004)
5. Medmrežje: <http://myweb.ecomplanet.com/kirk6479/> (citirano 24. 10. 2004)
6. Robin Hood: princ tatov. Zagreb: Jadranfilm. 1991.

POGUMNO SRCE

ČLANI SKUPINE:

1. Tomaž Šavli
2. Borut Velikanje
3. Tadej Trnovšek
4. Lea Zupanc
5. Elizabeta Purger

Naslov izbranega zgodovinskega filma:

POGUMNO SRCE (Brave heart)

Dolžina filma:

177 min

Leto izdelave:

1995

Režiser:

Mel Gibson

Kratka vsebina filma:

Film Pogumno srce govori o uporuh Škotov proti angleški nadoblasti. Povod za upor je okrutna vladavina angleškega kralja Edwarda Dolgonogega, ki poseže na vsa področja življenja Škotov, tako na politični kot na osebni ravni (npr. uvedba privilegijev kot je *prima noctis*).

Pripoved se prične z letom 1280, po smrti zadnjega škotskega kralja, ki umre brez dedičev, kar okrepi željo Angležev po severnem ozemlju. Temu botruje tudi politična razcepljenost samih škotskih plemičev in medsebojni boji za osvojitcv škotskega prestola, hkrati pa neizmerno popuščajo v zahtevah okrutnega in brezkompromisnega angleškega kralja Edwarda Dolgonogega, ter vedno znova pristajajo na vazalni odnos za ceno povečanja osebnih privilegijev (denar, posesti).

Leta 1280 v enem izmed prvih uporov, v katerem se skuša navadno ljudstvo otresti angleške nadvlade, ubijejo Malcoma Wallaceja, očeta kasneje legendarnega vodje Williama Wallaceja, kar samo nakaže na začetek nezadovoljstva in zadostnost izkoriščanja Škotov. Po smrti očeta (na pogrebu igrajo dude in se poje keltska pesem, ki je bila prepovedana) Williama odpelje stric Argayle, ki ga izučih za pravega vojskovodjo, dobrega organizatorja vojaških spopadov in tehnike bojevanja. Naučih ga prvo uporabe glave in šele potem sile pesti, kar skozi celoten film tudi neštetokrat dokaže in pokaže, pokaže pa tudi izraziti pogum in nesebično bojevitost za osvoboditev škotskega naroda izpod angleške oblasti.

William se v rodno vas vrne kot odrasla oseba, ravno na dan poroke enega izmed vaščanov. Pride do uveljavitve plemiške pravice prve noči po zakonu Edwarda Dolgonogega, ki zahteva, da prvo noč nevesta preživih z enim od angleških plemičev, kajti E. Dolgonogi pravi, da je glavni problem Škotske ta, da je preveč Škotov, in, da če jim ne morejo vladati, se bodo pa Angleži razmnožili po vsej Škotski. Istočasno v Londonu poteka politična poroka med angleškim princem in hčerko francoskega kralja, ker naj bi leta preprečila nadaljevanje spopadov med Anglijo in Francijo.

Ko se hoče poročiti William Wallace, to naredi naskrivaj, ker bi drugače prišlo do Primae noctisa, vendar kmalu po njuni poroki eden izmed prisotnih angleških vojakov v njihovi vasi ugotovi, da se dogaja nekaj prepovedanega za njihovimi hrbti in jo skuša posiliti. William se upre, pobije s pomočjo vaščanov vse prisotne vojake v vasi in s tem sproži verigo odkritih uporov, ki se odvijajo skozi celoten film. Marrow, ženo Williama ob njegovem pobegu obglavijo, da bi jim prišel v roke tudi on in bi s tem zadušili nezadovoljstvo ljudi, vendar sprožijo ravno obratno – pride do organiziranega boja Škotskega naroda. Williamu se pridružijo tudi drugi klani, nesigurni v boj so samo škotski plemiči, z Robertom 17. Bruceom na čelu, ki ne zbere zadosti poguma, da bi se uprl manipulativnemu očetu in tudi tradicija hlapčevanja Edwardu Dolgonogem. Williama nekajkrat izda.

Do prve uspešne bitke pride pri Sterlingu, kjer se skušajo škotski plemiči pogoditi o miru. Pridruži se jim William Wallace, ki ne pristane na pogoje, še več, zahteva umik iz Škotske in vrnitev ozemlja škotskemu narodu. Pride do odkritega spopada dveh vojsk, močne angleške in neizkušene škotske, vendar združeni škotski sloji zmagajo. Wallaceja proglasijo za Sira in vodjo narodnega upora.

Sledi bitka za bitko, sistematično proti južni meji med Škotsko in Anglijo. Ko pade še zadnja postojanka York pred invazijo na samo Anglijo (William ubije Edwardovega bratranca), kralj Edward skuša skleniti mir. Pošlje svojo snaho, francosko princeso, da mu pove kraljeve zahteve in sklene mir z njim. Wallace jo očara, kajti pokaže se ji kot izredno inteligenten človek z znanjem tujih jezikov in nikakršen barbar, kot so ga opisovali v Londonu. Vanj se zaljubi in mu stoji ob strani, ko je to potrebno. To je prav kmalu, ko Edward skuša ponovno skleniti mir kot pretvezo, da ga ubije. Ponovno pošlje princeso, vendar ta opozori Williama (njena dvorna dama prisluškuje pogovoru kralja in njegovih ministrov) o načrtu kralja in zasedo zažge. William se ji gre zahvalit in skupaj preživita noč (princesa zanosi).

Sledi bitka pri Falkirku. Sledi poraz Škotov zaradi izdaje plemičev, ki prestopijo na Angleško stran, pridobijo si nove posesti. Po bitki William začne sistematično pobijati plemiče enega za drugim. Sledi ponovno lažno premirje, vendar tokrat s strani škotskih plemičev. Bruce 17. o tem nič ne ve, ker se po zadnji izdani bitki iskreno pokesa in se mu hoče pridružiti. Williama tokrat ujamejo – sledi mučenje.

Edward Dolgonogi umira, vendar ga ne pomilosti. Princesa ga prosi milosti, vendar zaman. Pove mu, da njegova krutost ne pozna meja in da naj se kar sprijazni z dejstvom, da je on zadnji predstavnik njegove dinastije, kajti otrok, ki ga nosi, ni kraljeve krvi.

Williama, borca za osvoboditev Škotske, obglavijo istočasno s smrtjo Edwarda Dolgonogega. Ob koncu namesto milosti zavpije SVOBODA, kar vpliva na njegove soborce, sonarodnjake in prijatelje – bojevnike.

Epilog. Po obglavljanju razpošljejo njegove okončine na vse štiri strani kraljestva kot opomin na nesmiselnost upora – neuspešno. Ko Robert 17. Bruce leta 1314 pride na lastno kronanje za naziv kralja Škotske pod angleškim žezlom, si v danem trenutku premisli, nagovori dano škotsko vojsko k vstaji (med prisotnimi vojaki so tudi Wallacejevi borci in prijatelji) in v bitki pri Banockburku Škotom prisluži svobodo.

Igralci in njihove vloge:

1) Mel Gibson-William Wallace: Gibson igra izobraženega škotskega mladeniča, ki se po letih, ki jih je preživel v tujini s svojim stricem vrne v rojstni kraj in kraj svoje rane mladosti z željo po mirnem življenju. Umor njegove žene, ga spremeni v zagrizenega sovražnika Angležev, ki s pomočjo domačega škotskega plemstva vladajo njegovi deželi. Hitro spozna da samo svoboda in neodvisnost dežele zagotavljata tako življenje, kot si ga želi sam in navadno prebivalstvo. Ne pa tudi plemiči in angleški okupatorji. Pogumen,

srčen, z izdelanimi cilji in načeli vendar vse preveč naiven in zaupljiv s pokvarjenim domačim plemstvom, ki ga izkoristi za svoje cilje in ga tudi izda Angležem.

2) Sophie Marceau- Princesa Izabela. Žena sina angleškega kralja. Prihaja s francoskega dvora. S svojim možem ni zadovoljna, prav tako ne z umazanimi spletkami na angleškem dvoru, zgodbe ki se širijo o Williamu Wallecu ji dajejo snov za sanjarenje o pravi ljubezni. Po naključju res sreča Wallaca, ter v njem spozna moškega ki se ga je vedno želela: ljubečega, pogumnega, neodvisnega, svobodomiselnega. Odloči se, da mu bo pomagala. Z njim postane tudi noseča. Njena usoda na koncu pa ni točno prikazana.

3) Angus Macfadyen-Robert the Bruce. Škotski plemič. Pretendent za škotskega kralja. Pošten, pogumen, občuduje Wallacea - njegov značaj in pogum in njegovo priljubljenost med ljudmi. Želi mu biti podoben. Vse preveč naiven in pod vplivom svojega očeta, ki vedno sedi na dveh stolih in želi svojemu sinu s spletkami in sodelovanjem z angleži zagotoviti škotski prestol. Njegovo preobrazbo spremljamo skozi celoten film, na koncu povede škote proti svobodi in neodvisnosti.

4) Patrick MacGoohan - Kralj Edward 1 Dolgonogi. Tipičen lik močnega in absolutnega vladarja v srednjem veku. Človek dejanj. Karizmatičen, kar mu daje posebno moč. Pokvarjen, okruten, preračunljiv v doseganju svojih ciljev: Moč, širjenje ozemlja in dohodkov, skrb za dinastijo. V svoji preračunljivosti ima marsikatero vrlino, ki jo pri ostalih treh "dobrih" pogrešamo.

Zgodovinska tema:

V skladu z učnim načrtom za pouk predmeta zgodovina v 2. letniku gimnazij lahko to tematiko predstavimo v okviru teme Evropa in svet od 10. do 12. stoletja in v okviru te pri podtemah (pri nekaterih podtemah lahko škotsko zgodovino vključimo, pri drugih – kjer vidne povezave niti ni – jo povežemo posredno in si pomagamo s primeri): Zahodna Evropa; Podeželje – tridelna shema evropske družbe; Cerkev (vloga, menišstvo), investiturni boj, križarske vojne; Duhovni svet in miselnost srednjega veka; Populacijski in gospodarski vzpon Evrope do 14. stoletja; Kraljestva in razvoj Evrope v Evropo držav.

(Povzeto po gradivu »Učni načrt za zgodovino v gimnaziji – modul 280 ur« na spletni strani Ministrstva za šolstvo, znanost in šport Republike Slovenije)

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Ko leta 1297 brez potomcev umre škotski kralj Aleksander III., in z njim izumre rodbina Canmore, pride do nesoglasij kdo bo sedaj postal škotski kralj. Angleški kralj Edvard I. Dolgonogi (1272-1307) želi izkoristiti nastalo zmedo in zasesti škotski prestol. Pride do vojaškega spopada med slabo oboroženimi škotskimi vojaki pod vodstvom Williama Wallacea in najemniškimi vojaki Edvarda I. V prvi bitki pri Stirlingu uspejo Škoti angleške vojake odbiti. 22. 7. 1298 je sledila naslednja bitka pri Falkirku, kjer so Škoti pod Williamom močno poraženi. Leta 1303 so uspeli Angleži bojevitega upornika Williama Wallacea ujeti in nato usmrtiti s pomočjo izdaje. Škotski plemiči so namreč zaradi podkupnine prestopili na stran Edvarda I. in izdali borca za škotsko neodvisnost. Vendar nemirov s tem ni bilo konec. Leta 1314 so si Škoti pod vodstvom Roberta I. Bruca v bitki pri Bannockburnu uspeli premagati angleškega kralja Edvarda II. in ponovno izboriti samostojnost. Leta 1328 angleška kraljica Izabela in njen ljubimec Roger Mortimer priznata Škotsko kot dokončno neodvisno od Anglije.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):

Gre za začetek upora škotskega prebivalstva proti angleškemu osvajanju pod vodstvom Williama Wallacea.

Odlomek se prične po spopadu med Williamom Wallaceom in njegovimi sovaščani z angleškimi vojaki. Vzrok za nenadejan spopad je bil umor Williamove žene.

K Williamu pride sosednji klan - MacGregorjevi, ker se želijo združiti z Williamovimi prijatelji ter se boriti proti Angležem. Skupaj se preoblečejo v angleške uniforme ter z zvijačo udrejo v angleško utrdbo in jo porazijo.

V drugem delu je prikazan angleški dvor. Kralj sporoči svojemu sinu kaj se na Škotskem dogaja in ga prosi za nasvet. Krut in odločen angleški kralj je nezadovoljen s svojim pomehkuženim nesposobnim sinom, a ga vseeno zadolži za razreševanje škotskega problema. Princesa Izabela je obupana zaradi hladnosti svojega moža.

Odlomek smo izbrali zato, ker prikazuje razmere med škotskim prebivalstvom, ki se upre boljše organizirani in opremljeni vojski angležev, a zaradi svoje bojevitosti in močne želje uspe premagati močnejšega nasprotnika. V drugem delu je prikazan angleški dvor, reakcija kralja na nastalo situacijo ter razmere, ki vladajo na dvoru.

UČNI-DELOVNI LIST: Pogumno srce

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- Opišite, kako so bili oboroženi Škoti v primerjavi z Angleži.
- Ali ste iz odlomka razbrali kdo so bili magistratorji?
- Povejte, kako so bili nastanjeni angleški vojaki na Škotskem.
- Kaj menite, zakaj se je MacGregorjev klan odločil, da se bo priključil Williamu Wallaceu in njegovim prijateljem?
- Kako bi z nekaj besedami označili angleškega kralja Edvarda Dolgonogega kot vladarja?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- V nekaj stavkih predstavite glavno idejo filma.
- Razložite, kakšna je bila vloga Škotskega plemstva v filmu.
- Opišite, kdaj in s čim si je William Wallace pridobil zaupanje preprostega škotskega prebivalstva.
- Opiši in ovrednoti lastnosti Williama Wallacea in Brucea na eni strani ter Edvarda Dolgonogega in Bruceovega očeta na drugi strani.

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- Razložite kaj je bil glavni problem angleške vladavine, ki je bil predstavljen v tem filmu.
- Kaj menite ali so se odnosi med Anglijo in Škotsko tekom stoletij kaj spremenili?
- Kako si razlagate dejstvo, da je angleška oblast priznala škotsko neodvisnost eno leto po pričetku t.i. stoletne vojne med Anglijo in Francijo?
- Povejte, katera mogočna evropska vladarska dinastija si je velikokrat širila moč in ozemlje s koristnimi porokami.
- Presodi ali lahko v srednjem veku že govorimo o nacionalizmu. Naštej nekaj pomembnih pripadnosti.

REŠITVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

- Škoti so bili oboroženi veliko slabše kot angleži. Bojevali so se s preprostim, celo kmečkim orožjem. Angleži so imeli organizirano vojsko in so bili odlično oboroženi.
- Magistratorji so nekakšni angleški upravitelji na Škotskem. Skrbeli so za red in kaznovali neposlušnosti. Lahko predvidevamo, da so imeli sodno oblast, morda tudi upravno.
- Angleški vojaki so na Škotskem prebivali v postojankah, ki so bile močno zastražene in dobro ograjene, z visokimi lesenimi ograjami in izvidniškimi stolpiči.
- MacGregorjevi so se odločili za pridružitvev uporu proti Angležem zato, ker so tudi sami občutili trdo roko s katero so angleži vladali na Škotskem. Tudi zase so si želeli svobodo in so zato bili pripravljene tvegati svoja življenja. Vedeli so tudi, da jim bo lažje uspelo, če se bodo združili in složno sodelovali v boju proti angležem.
- Edvard Dolgonogi je bil kot vladar izjemno krut. Bil je absolutist in je vladal po načelu cilj opravičuje sredstva. Imel je dober pregled nad vsem dogajanjem tako na dvoru, kot po svojem kraljestvu. Bil je odločen, hladen, avtoritativen, preračunljiv, pogolten. Bil je tudi izjemno inteligenten, saj se je dostikrat posluževal zvijač, da je porazil nasprotnika.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

- Glavna ideja filma je vpogled v takratni čas 13. stoletja, ko potekajo dinastični boji med škotskim plemstvom za krono, ker umre zadnji kralj brez potomca in se bojijo, da jih zavzamejo Angleži po eni strani, po drugi pa film prikazuje način življenja Škotov in začetek angleške okupacije. Glavna ideja je prikaz moči upora ob izkoriščanju in moč ter vpliv slavnih - karizmatičnih osebnosti, kot je bil William Wallace.
- Vloga plemstva v filmu je negativna. Plemiči so zelo pogoltni in dostikrat izdajo škotsko ljudstvo, ker sprejmejo podkupnino angleškega kralja. V lasti imajo močno konjenico in so zato ključni faktor pri vojaškem spopadu z angleži. V pomembnih bitkah zatajijo in pustijo škotsko vojsko na cedilu. Škotski plemiči so predstavljeni kot slabiči, ki sodelujejo s sovražnikom Škotske (angleškim kraljem), medseboj so neenotni in so v filmu razdiralni faktor v boju za škotsko neodvisnost.
- Zaupanje sovaščanov si pridobi s tem, ko se javno upre nameri enega izmed angleških vojakov, ko želi posiliti njegovo ženo. To povzroči angleško maščevanje, ker za seboj potegne celo vas in si ne želijo upora. Z namenom, da ga ulovijo, ubijejo ženo, ta pa jo maščuje. Začne se uraden upor.
- William je v filmu glaven pozitiven lik. Bori se za svobodo. Je pogumen, plemenit, zvest, dober bojevnik in dober človek. Je voditelj. Zna biti tudi krut in neomajan. Vendar pa se pozkaže kot preveč zaupljiv in naiven, kar ga na koncu stane življenja. Bruce je ravnotako dober človek s plemenitimi cilji, želi si svobodne Škotske. A ker je pod vplivom očeta, se dostikrat napačno odloči in zataji svoje ljudstvo. Ni tako odločen, a ga življenje pripravi do tega, da ostaja zvest samemu sebi. Bruceov oče in Edvard Dolgonogi imata podobne lastnosti. Oba sta negativna lika, ki zaradi osebnih interesov zanemarjata interese svojega ljudstva. Sta odločna, izjemno preračunljiva, spletkarska, dobro poznata človekovo naravo in manipulirata z ljudmi, da dosežeta svoje lastne cilje. Lahko rečemo, da Bruceu in Williamu manjka nekaj lastnosti, ki jih ima ta druga dvojica, da bi lahko uspešno realizirala svoje plemenite cilje.

3. ZGODOVINSKA TEMA

- Glavni problem je predvsem znani stavek Edwarda Dolgonogega, ko pravi, da je glavni problem Škotske ta, da je preveč Škotov in da če jih ne uspejo podrediti, se bodo pa sami Angleži razmnožili po Škotski. Dobesedno – *Primae noctis* je tak poseg ne samo v politično življenje ampak tudi v zasebno življenje Škotov. Po drugi strani pa krutost in tiranija, podkupovanje. Niso se jim niti skušali prikupiti oz. jim dati kakšne ugodnosti, razen plemstvu, ki so ga hoteli pridobiti na svojo stran, zato da bi si Škotsko lažje podredili.
- Ne. Škotska sicer postane samostojna v 14. stoletju in do 18 stoletja zadrži svoj parlament. Stalno je pod preizkušnjo ali bo klonila pod močno Anglijo, kar se tudi zgodi. Na začetku 20. stoletja ponovno pridobijo določene pravice in svoj parlament, vendar kot federalna država pod Veliko Britanijo. Nesoglasja, trenja in skupna zgodovinska dejstva pa ostajajo.
- Priznanje neodvisnosti Škotske s strani Angležev je posledica začetka 100 letne vojne med Anglijo in Francijo. Angleži so si morali zavarovati hrbet, ker bi vojno s Francijo lahko izkoristili škotski bojovníki za neodvisnost in napadli ranljivo Anglijo.
- To so bili Habsburžani.
- V srednjem veku še ne moremo govoriti o nacionalizmu, kot ga poznamo danes. Nacionalizem se začne v Evropi širiti s francosko revolucijo. V srednjem veku so bile najbolj pomembne: verska pripadnost, stanovska pripadnost, deželna pripadnost, cehovska pripadnost itd.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- Srednji vek (Velika ilustrirana enciklopedija); Ljubljana: Mladinska knjiga, 1983;
- Maurice Keen: Srednjeveška Evropa; Ljubljana: Cankarjeva založba, 1993;
- Pogumno srce. (Brave heart). Šentrupert: Karantanija film. 1996.

IVANA ORLEANSKA

ČLANI SKUPINE:

1. Andrej Matjan
2. Katarina Kolar
3. Silva Kotar
4. Janja Furlan
5. Maja Blažič

Naslov izbranega zgodovinskega filma: Ivana Orleanska

Dolžina filma: 148 min

Leto izdelave: 2000

Režiser: Luc Besson

Kratka vsebina filma: Film se dogaja v času 100-letne vojne. Karel VII. francoskega kraljestva noče podrediti angleški kroni. Angleži zasedejo ves severni del Francije do reke Loare. Karla VII. pa skromno in pobožno dekle Ivana prepriča o svojem božjem poslanstvu in pridobi poveljstvo nad vojsko. V treh bitkah premaga angleško vojsko, Karel VII. pa je okronan na svetem kraju v Rheimsu. S tem je njegov cilj dosežen. Zato izda Ivano, ki se je želela boriti dalje. Ob velikem angleškem pritisku na cerkev jo obsodijo čarovništva in jo zažgejo na grmadi.

Igralci in njihove vloge:

Milla Jovovich – Ivana Orleanska
Johan Malkovich – Karel VII.
Faye Danoway – tašča Karla VII.
Dustin Hofman – bog/satan

Zgodovinska tema: 100- letna vojna med Anglijo in Francijo

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma: Ko leta 1422 umreta angleški kralj Henrik V. in francoski kralj VI., Angleži razglasijo Henrika VI., ki je takrat bil še otrok, za kralja Anglije in Francije. Karel VII. prestola nima namena prepustiti in se razglasi za naslednika. To povzroči angleški vdor v Francijo in zasedbo ozemlja severno od Loare. Karel VII. vladar ne more postati, dokler ga ne okronajo v Rheimsu, ki pa je v angleških rokah.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut): Ivana nagovori francosko vojsko za takojšnji napad na utrdbo brez posvetovanja in vednosti poveljujočih. V napadu je Ivana ranjena, napad pa se ponesreči.

UČNI-DELOVNI LIST: Ivana Orleanska

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- a) Opiši, kako je Ivana motivirala vojsko.
- b) Iz odlomka sklepaj, kakšne so metode zasedanja srednjeveških mest.
- c) Opiši srednjeveško strategijo obrambe utrdb.
- č) Kaj je trebuše? Opiši njegovo delovanje.
- d) Ali je Ivana z neposrednim izpostavljanjem na bojišču ogrozila strateški cilj – osvoboditev Rheimsa?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- a) Oceni zgodovinsko vlogo Ivane Orleanske.
- b) Ugotovi in razloži vzroke za Ivanino izdajo.

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- a) Opiši in pojasni vzroke 100-letne vojne.
- b) Na podlagi zgodovinskega atlasa ugotovi in pojasni kje in zakaj se je ustavilo napredovanje angleške vojske.
- c) Kako so obtožili Ivano in na kakšen način je umrla? Ali poznaš podoben primer s slovenskega ozemlja?

REŠITVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

- a) Ivana je s prepričanjem o svojem božjem poslanstvu vrnila upanje za rešitev Francije in voljo za boj, tako plemstvu, kot preprostim ljudem. Ljudje so potrebovali znamenje, da je Bog na njihovi strani in Ivana je to znamenje predstavljala.
- b) Kralj je s kronanjem dosegel svoj cilj. Nadaljevanje vojne mu zaradi političnih pozicij in stroškov vojne ni bilo v interesu. Ker pa je Ivana želela še osvajati zasedena francoska ozemlja, je kralj njo in njene namene izdal Burgundijcem, ki pa so bili zavezniki Angležev.

2. IZBRANI ODLOMEK

- a) Celotna Ivanina pojava je delovala vzpodbujajoče: kot ženska, kot vodja, kot poslanik Boga. Z močjo besed je vojake prepričala o pomenu boja in jih dobesedno dvignila na noge.
- b) Ob napadu na utrdbo je treba le-to najhitreje preplezati in zasesti. Na obzidje se prisloni večje število lestev, po katerih se skušajo vojaki povzpeti. Bistveno je odpreti vrata z dviznim mostom in ostali vojski omogočiti vdor v utrdbo. Če so vrata navadna, jih odprejo s tako imenovanim ovnom. Ob obzidju se zgradijo oblegalni stolpi.
- c) Srednjeveške utrdbe običajno obkroža jarek (vodnati ali ne), preko katerega se spusti dvizni most. Utrdbe se branijo zlasti z obzidja samega z lokostrelci. Na napadalca se meče kamenje ter poliva vroča smola in olje. Napadalčeve lestve odrivajo z obzidje.

- č) Trebuše je srednjeveška oblegovalna naprava s katero utrdbe obmetavajo s kamnitimi krogli. Deluje na principu vzvoda (ena stranica je daljša kot druga). Na daljšo stranico se namesti projektil (kamnita krogla), na krajšo pa utež. Stranico z utežjo se dvigne v vodoravni položaj in se nato hitro spusti, ker jo navzdol potisne sila teže. To da projektilu veliko obodno hitrost in s tem veliko moč.
- d) Da. Vsa vera v zmago francoske vojske je slonela na prepričanju o božjem poslanstvu Ivane. Če bi Ivana umrla, bi bilo to slabo znamenje za francosko vojsko in motivacija bi hitro splahnela.

3. ZGODOVINSKA TEMA

- a) Ko je leta 1328 tretji sin Filipa IV. umrl brez neposrednih potomcev, se je francosko plemstvo odločilo za stransko vejo Kapetingov, rodbino Valois. Prvega Valoisa, Filipa VI. (1328 – 50), je najprej priznal tudi angleški kralj, ki je bil kot vojvoda pokrajine Guyenne francoski vazal. Ko pa so bile rešene angleške notranjepolitične težave, je angleški kralj Edvard III. 1337 razglasil svojo zahtevo po francoskem prestolu, z obrazložitvijo da je sin kapetinske matere (Izabele, hčere Filipa IV.). Čez dve leti se je vnela t.i. stoletna vojna. Leta 1430 so Angleži v pristanišču Sluis uničili francosko mornarico. Zdaj ni bilo več mogoče preprečiti angleškega izkrcanja.
- b) Napredovanje je zaustavila naravna ovira – reka Loara. Pred prihodom Angležev so Francozi porušili vse mostove na reki.
- c) Ivano so obtožili čarovništva in jo sežgali na gmadi. Na slovenskem ozemlju je poznan podoben primer Veronike Deseniške.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- Ivana Orleanska. Joan of Arc. Ljubljana: Con-film 2000.
- Svetovna zgodovina, od začetkov do danes, Ljubljana, Cankarjeva založba, 1976
- Smolik M., Leto svetnikov, 2. prenovljena izdaja, Celje, Mohorjeva družba, 1999
- <http://kozjestezice.tripod.com>
- http://www.kolosej.si-film-ivana_orleanska/

IVANA BLAZNA

ČLANI SKUPINE:

1. **Mateja Kuhelj**
2. **Rok Bukovšek**
3. **Jasmina Pavčič**
4. **Rok Bečan**
5. **Tomaž Mikelj**

Naslov izbranega zgodovinskega filma: **Ivana Blazna (Juana la Loca)**

Dolžina filma: **115 min**

Leto izdelave: **2000**

Režiser: **Vincente Aranda**

Kratka vsebina filma:

Ko se leta 1496 poročita Ivana Kastiljska in Filip Lepi Habsburški, Habsburžani pridejo med potencialne dediče kastiljsko aragonskega prestola. Ko leta 1504 umre vladarica Kastilije Izabela Kastiljska, njena hči Ivana, imenovana tudi blazna, postane nova vladarica Kastilije skupaj s svojim možem. Kmalu jo poskušajo Habsburžani in flandrijsko plemstvo izriniti iz prestola zaradi njene domnevne blaznosti. Ko komaj osemindvajsetletni Filip umre zaradi bolezni, Ivano plemstvo res zapre in zaprta preživi še 47 let. Iz zakona med Ivano in Filipom pa se rodi novi vladar bodoče Španije Karel I. Španski oz. Karel V. Nemški.

Igralci in njihove vloge:

Ivana- Pilar Lopez, Filip- Daniele Liotti, de Veyne- Giuliano Gemma

Zgodovinska tema: **Španija na prelomu iz 15. v 16. stol.**

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Leta 1496 se bodoča kraljica Kastilije iz ljubezni poroči s Ferdinandom, prestolonaslednikom Aragona. Ko obadva zasedeta svoja prestola se obe državi združita. V času njunega vladanja v združenih Španiji zavladata red in mir, vladarski par tudi utrdi monarhično oblast in končata rekonkvisto in versko poenotita državo.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):

Ivana se poslavlja od svoje družine in se pripravlja na potovanje v Flandrijo, kjer se bo srečala s svojim bodočim možem Filipom Habsburškim.

UČNI-DELOVNI LIST: Ivana Blazna

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

1. Naštej glavne načine potovanja na prelomu v 16. stol.
2. Katera družina je v odlomku predstavljena?
3. Naštej glavne družbene sloje, ki so v odlomku predstavljeni in tiste, ki v odlomku manjkajo.
4. Ovrednoti povode za poroko tedaj in danes.
5. Naštej nekatere argumente za poroko, ki so predstavljeni v odlomku.

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

1. Ugotovi glavni način političnega združevanja med plemstvom v zgodnjem novem veku.
2. Ugotovi in naštej glavne elemente dvornega življenja v 16. stoletju.
3. Zakaj je bila Ivana razglašena za blazno?

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

1. Ugotovi pomen poroke med Filipom Lepim in Ivano Blazno za kastiljsko-aragonsko državo.
2. Ovrednoti napredek v času vladanja Izabele Kastiljske.
3. Analiziraj versko ozračje v Španiji na prelomu v 16. stoletje.

REŠTIVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

1. Glavni načini potovanja so bili: peš, z ladjo, s konjem, s kočijo.
2. V odlomku je predstavljena kraljeva družina Izabele Kastiljske in Ferdinanda Aragonskega.
3. V odlomku so razvidni naslednji družbeni sloji: višje plemstvo (kraljeva družina), nižje plemstvo (vitezi) in nižji sloji kot so služinčad in delavci na ladji. V odlomku pa ni kmetov, meščanstva in duhovščine.
4. Povodi za poroko tedaj so bili med plemstvom zgolj politični (interesi političnega združevanja), danes pa se poročamo iz ljubezni. Situacija danes je bolj človeku prijazna saj se nikomur ni treba poročiti pod prisilo.
5. Argumenti za poroko so politični interes tako španskega plemstva kot tudi interes Habsburžanov, nadalje volja staršev in zaupanje v Boga (usoda).

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

1. Glavni način političnega združevanja med plemstvom je poroka.
2. Glavni elementi dvornega življenja, ki so prikazani v filmu so: ples, recitiranje, portretiranje, lov.
3. V filmu je razvidno njeno nenavadno vedenje, ki pa gre pripisati predvsem ljubosumju (ekscentričnost, nenadni izbruhi besa in joka). Bolj se je zanimala za moževe avanture kot pa za vladanje. Na koncu jo je plemstvo res proglasilo za blazno predvsem zaradi lastnih političnih interesov.

3. ZGODOVINSKA TEMA

1. Španci so ponudili poroko s kraljevo hčerjo Habsburžanom, da bi skovali zavezništvo proti Francozom v Italiji, kjer so bila posestva tako Habsburžanov kot Aragoncev.
2. Izabela Kastiljska je omogočila odkrivanje Novega sveta s Kolumbom na čelu, kar je kmalu pripeljalo do ustanovitev kolonij v srednji Ameriki in dotok dragocenih kovin v špansko blagajno. Španija je v tem času veljala za pomorsko velesilo. V sami Španiji vladata red in mir, vzpostavljeni so reprezentativni organi, mesta so pacifizirana, plemstvu so omejili moč, reformira se duhovščina na pobudo kraljev, s koncem rekonkviste je dosežena verska enotnost, ki se vzdržuje tudi s pomočjo inkvizicije.
3. Rekonkvista, ki traja že od Pelaya iz leta 718, v času katoliških kraljev prihaja do zaključka. V državljanski vojni leta 1482/1492 pade še zadnja muslimanska država Grenada in rekonkvista se tako konča. Muslimanom pa vladarja pustita vrsto pravic: smejo obdržati svojo vero, posesti, svoja tradicionalna oblačila, socialne pravice, ni prisilnega spreobračanja in če se odločijo izseliti lahko s sabo odnesejo tudi svoje premoženje. Ko pa je za škofa v Grenadi postavljen Himer de Cisneros pride do prisilnega spreobračanja. Nastajajo tudi konflikti med domačim muslimanskim prebivalstvom in novimi priseljenci iz Andaluzije. Leta 1499/1500 pride do upora muslimanov, ki je povezan s prisilnimi spreobrnitvami. V novi situaciji vladarja postavita ultimat naj se muslimani spreobrnejo ali pa izselijo. Med muslimani tako pride do množičnih spreobrnitev. V Španiji je pomemben tudi položaj verske manjšine Judov. Njihov položaj se slabša že od 14. stol. Dalje (preganjanja, pogromi). Pravo jih omejuje: nositi morajo davidovo zvezdo, ne smejo opravljati javnih funkcij, živeti morajo v getih. Zaradi tega se jih veliko spreobrne. Ta skupina spreobrnjenih znaša ok. 450.000, te pa oblasti vedno sumničijo, da so ostali zvesti svoji lastni veri (kriptožidi). Kralja spodbujata ukrepe, ki imajo namen marginalizacije teh spreobrnjenec. Nadnje se spravi še inkvizicija, ki preganja vse krivoverce. V okviru inkvizicije se razvije še ovaduštvo.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

1. Habsburžani: zgodovina evropske rodbine, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1994
2. Predavanja iz Obče zgodovine novega veka, 2003/04, prof. Marko Štuhec
3. Svetovna zgodovina, Ljubljana, Cankarjeva založba, 1979
4. Videokaseta: Juana la Loca, Vojnik: Fivia, 2003

ELIZABETA

ČLANI SKUPINE:

1. Tina Brumen
2. Mojca Ilc
3. Miha Kordež
4. Polona Krkoč
5. Anita Vogrinčič

Naslov izbranega zgodovinskega filma: Elizabeth (Elizabeta)

Dolžina filma: 124 minut

Leto izdelave: 1998

Režiser: Shekhar Kapur

Kratka vsebina filma:

Dogajanje je postavljeno v sredo 16. stol., v čas bojov med katoliki in protestanti v Angliji. Državi vlada katoliška kraljica Marija I., ki pa jo zaradi nenadne smrti leta 1554 nasledi njena protestantska polsestra Elizabeta I. Država, ki jo dobi, je v slabem stanju: razdeljena je na katolike in protestante, državna blagajna je prazna, s severa ji ob podpori Francozov grozijo Škoti ... Na dvoru Elizabeti I. svetujejo, naj se poroči, saj bi po njihovem le tako lahko rešila državo pred propadom in zagotovila v njej mir. A mlada kraljica se noče poročiti, še več: ob koncu filma se celo proglašajo za deviško kraljico. Skoraj 45 let svojega kraljevanja vlada sama. Še danes Elizabeta I. velja za enega najboljših angleških monarhov.

Igralci in njihove vloge:

- Cate Blanchett = Elizabeta
- Joseph Fiennes = Lord Robert Dudley
- Geoffrey Rush = Sir Francis Walsingham
- Richard Attenborough = Sir William Cecil
- Christopher Eccleston = Duke of Norkolf

Zgodovinska tema: Prva leta vladanja Elizabete I.

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Žena Henrika VIII. je bila Španka Katarina Aragonska, ki mu je rodila le eno hčer, Marijo. Ko se je kralj zaljubil v mlado Anno Boleyn, se je hotel ločiti od Katarine, a mu papež ni hotel priznati razveze. Henrik VIII. je zato želel vpeljati od Rima ločen angleški državni katolicizem, ki pa je pod Elizabeto I. prerasel v tretjo glavno obliko evropskega protestantizma – anglikansko cerkev. Henriku VIII. je rodila hčer Elizabeto; po več spontanih splavih pa je postalo jasno, da bo Elizabeta njun edini otrok. Henrik VIII. si je želel sina, ki bi ga nasledil. Pod obtožbo prešuštva je Anno dal obglaviti, Elizabeto pa razglasil za nezakonsko. Končno mu je tretja žena Jane Seymour rodila sina Edvarda. Ta ga je nasledil leta 1547, ker pa je bil še mladoleten, so namesto njega vladali regenti. Edvard ni bil dolgo časa na prestolu, saj je umrl še zelo mlad. Regenti, ki so favorizirali protestantizem, so hoteli prepričati, da bi ga nasledila goreča katoličanka Marija; a zaman.

Kmalu po zasedbi prestola se je Marija kljub nasprotovanju ljudstva poročila s katoliškim fanatikom Filipom II. Sledilo je obdobje obnavljanja katolicizma in sežiganja protestantov. Le-ti so svoje upe vedno bolj polagali na mlado Elizabeto, zaradi česar se je ta tudi znašla v Tower-u (začetek filma). Kraljica Marija je umrla brez otrok, zato jo je leta 1558 nasledila njena protestantska polsestra Elizabeta. Ta je začela dosledno uveljavljati protestantizem, čeprav ni preganjala katolikov, razen tistih, ki so jo ogrožali s spletkarjenjem. Največjo nevarnost njene vlade je predstavljala škotska kraljica Marija Stuart, ki je javno izrazila svoje apetite po angleškem prestolu, kar so podpirali tudi angleški katoliki. Dvoboj se je tragično končal za Marijo, saj jo je Elizabeta najprej dolgo časa imela v ujetništvu, nazadnje pa jo je zaradi sodelovanja v Babingtonovi zaroti dala obglaviti. To je izkoristil Filip II. za napad na Anglijo, ki pa je klavrno propadel. Po tej zmagi se je Elizabeta dokončno utrdila na prestolu. Anglija je pod njeno vladavino doživela gospodarski in kulturni razcvet (Shakespeare). Njeni pomorščaki so odkrivali novi svet, po njej je bila tako imenovana tudi angleška kolonija v ZDA (ker se Elizabeta I. ni nikoli poročila, je veljala za deviško kraljico = virgin queen = Virginija). Elizabeta I. je umrla leta 1603 brez potomcev, s čimer je bilo tudi konec dinastije Tudor. Nasledil jo je prvi Stuartovec Jakob I., sin Marije Stuart.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):

Zasedanje angleškega parlamenta

Elizabeta I. na zasedanju predlaga ustanovitev enotne anglikanske cerkve z enotnimi molitveniki, saj bi le-ta lahko prinesla želeni mir v državo. Njenemu predlogu sprva večina nasprotuje, nato pa le spoznajo njegovo nujnost. V času volitev pa Walsingham zapre 6 škofov, ki bi odločilno vplivali na rezultat volitev – na zasedanju so namreč s pičlo večino petih glasov izglasovali ustanovitev enotne, t.j. anglikanske cerkve. Škofje pa na rezultat volitev burno reagirajo.

UČNI-DELOVNI LIST: Elizabeta I.

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

1. Kaj je predlagala Elizabeta I. na zasedanju angleškega parlamenta? Zakaj je to predlagala?
2. Ali so bili prisotni navdušeni ali ogorčeni nad njeno idejo? Zakaj?
3. Kje so bili škofje v času volitev? Kdo jih je priprl in zakaj? Kako so reagirali škofje?
4. Kakšen je bil rezultat volitev?
5. Kako je bil urejen angleški parlament sredi 16. stol. (in kako danes)?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

1. Ali se je Elizabeta I. tekom filma kaj spremenila (karakterno)? Zakaj?
2. Kaj je zlata bula?
3. Ali lahko takratno dogajanje prenesemo v današnji čas?
4. S katero osebo se lahko najbolj poistovetiš? Zakaj?

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

1. Kako bi ocenili vladavino Elizabete I.?
2. Kaj je njen največji neuspeh?
3. Zakaj so Elizabeto I. njeni svetovalci silili v poroko?

REŠTIVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

1. Elizabeta je predlagala ustanovitev enotne cerkve, t.j. anglikanske cerkve. To je predlagala zato, ker bi le-ta lahko prinesla v državo zeleni mir.
2. Večina prisotnih je bila sprva ogorčena nad njeno idejo, saj so mislili, da kaj takega ni mogoče. Pravili so, da ne moreš istočasno služiti dvema gospodoma, saj bi to pomenilo prešuštvo.
3. Škofe so v času volitev zaprli Walsingham zato, ker bi njihova prisotnost bistveno spremenila rezultat volitev. V njihovi odsotnosti je bila namreč izglasovana ustanovitev enotne anglikanske Cerkve, kar pa v pričo njih ne bi bilo mogoče. Škofje so na to reagirali zelo burno, še posebej, ko jim je Walsingham omenil, da so »zmagali« s pičlo večino petih glasov (njihovih 6 glasov namreč ne bi omogočilo ustanovitve enotne anglikanske cerkve).
4. Rezultat volitev: ustanovitev enotne anglikanske cerkve.
5. Angleški parlament je bil sredi 16. stol. urejen kot enodomna zbornica. Danes pa je dvodomni.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

1. Na začetku vladanja je Elizabeta I. zelo poslušala svoje svetovalce. Poslušala je njihove predloge in ravnala, kakor so ji oni naročili. To pa bi jo kmalu stalo prestola (npr. v boj proti Škodom je poslala vojaške sile, a so ji tisti, ki so jo hoteli spraviti s prestola, škodovali tako, da so namesto izkušenih vojakov v boj poslali otroke – rezultat boja je bil tako neizogiben poraz. To pa bi Elizabeto I. kmalu stalo prestola). Kmalu je spoznala, da mnogi spletkarijo proti njej, zato se je odločila, da ne bo več slepo poslušna, ampak bo ravnala po svoji presoji. To je dala jasno vedeti tudi s stavkom, da v tej državi ne bo vladal noben kralj, nihče drug kot le kraljica – ona.
2. Zlata bula je dokument, ki ga izda papež v Rimu.
3. Da, ker še vedno prihaja do boja med različnimi veroizpovedmi za prevlado.
4. Kakor kdo.

3. ZGODOVINSKA TEMA

1. Elizabeta I. je bila eden najuspešnejših angleških monarhov. Državi je zagotovila mir in gospodarski ter kulturni razvoj. Njena vladavina je bila podlaga za razvoj Anglije v velesilo.
2. Ni zagotovila potomcev, s čimer je bilo konec dinastije Tudor (njihova dinastija je bila na oblasti le malo časa – le pet monarhov: Henrik VII., Henrik VIII., Edvard VI., Marija I., Elizabeta I.).
3. Ker bi ji poroka z drugim monarhom prinesla zavezništvo tudi tiste države, rojstvo potomca pa bi jo utrdilo na prestolu in zagotovilo nadaljevanje dinastije.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

www.imdb.com/title/tt0127536/

www.elizabethi.org/uk/profile/

www.britannia.com/history/monarchs/mon45.html

www.fordham.edu/halsall/mod/elizabeth1.html (November 2003)

Videokaseta: Elizabeta. A film by Shekhar Kapur. 1999. Video založništvo in distribucija.

FUN. d.o.o.

KRALJICA MARGOT

ČLANI SKUPINE:

1. Kristijan Ploj
2. Katarina Bittner
3. Maša Juvan
4. Anže Žepič
5. Mateja Ažman

Naslov izbranega zgodovinskega filma: KRALJICA MARGOT

Dolžina filma: 162 minut

Leto izdelave: 1994

Režiser: Patrice Chereau

Kratka vsebina filma:

V Franciji v drugi polovici 16. stoletja besni krvava vojna med katoliki in protestanti, prekinjena z občasnimi premirji in sporazumi, ki niso prinesli bistvenih sprememb in zagotovili miru. Najresnejši poskus nacionalnega poenotenja pa predstavlja poroka Med katoliško princeso Margot in Henrikom, protestantskim kraljem Navarre.

Okrutna kraljica mati, Katarina di Medici, pa ni bila navdušena nad vplivom, ki ga je imel vodja protestantov -admiral Colligny - na mladega kralja Karla IX. Izkoristila je admiralovo prisotnost na hčerini poroki za atentat nanj. Ker pa atentat ne uspe, se v strahu pred maščevanjem več tisoč admiralovih privrženecv, odloči rešiti problem na najbolj okruten način, ki v zgodovini ostane poznan kot ŠENTJERNEJSKA NOČ.

Igralci in njihove vloge:

Isabelle Adjani - kraljica Margot
Daniel Auteuil - Henrik Burbon Navarski
Jean-Hugues Anglade - Karl IX.
Virna Lisi - Katarina di Medici

Zgodovinska tema:

Verski boji med protestanti (HUGENOTI) in katoličani

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Film osvetljuje čas verskih bojev med hugenoti in katoliki v drugi polovici 16. stoletja. Prične se s predvečerom šentjernejske noči, iz 23. na 24. avgust, ki v zgodovinskem spominu simbolizira najbolj krvav verski obračun.

Leta 1559 umre francoski kralj Henrik II., nasledijo pa ga sinovi: Franc II., Karel IX. in Henrik III. Dejansko pa je Franciji, zaradi šibkosti in neodločnosti vseh svojih sinov, v 16.

stoletju vlada njihova mati - Katarina di Medici (Medičejska). S preračunljivostjo in izjemno krutimi načrti je skušala preprečiti izumrtje valoiške rodbine.

Zaradi vse močnejših političnih, verskih napetosti in finančnih stisk, je morala soglašati z določeno strpnostjo do hugenotov.

Naraščajoča moč hugenotov, ki jo je podpirala Navarra in admiral de Colligny, je izzvala reakcijo trdne katoliške stranke, ki jo je v začetku vodil Fracois Guiški.

Prvi pokol katolikov leta 1562 v mestu Vassy, je sprožil začetek verske vojne, ki je trajala skoraj štiri desetletja. To obdobje najbolj simbolizira prav šentjernejska noč.

S poroko Henrika Burbona Navarskega in Margerite Valoiške, je Katarina Medičejska še poskušala zgladiti nastali spor in zagotoviti notranji mir v francoskem kraljestvu, a žal neuspešno.

Prav ta poroka je tudi začetek našega izbranega filma.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):

Izbrani odlomek prikazuje poroko Henrika Burbona Navarskega in Margerite Valoiške. Ta poroka je bila poskus zagotovitve notranjega miru v francoskem kraljestvu in sicer med hugenoti ter katoliki, vendar brez uspeha.

UČNI-DELOVNI LIST: KRALJICA MARGOT

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

1. Kaj prikazuje odlomek?
2. Kdo so glavni liki v odlomku?
3. Kakšni se vam zdijo liki prikazani v odlomku?
 - a.) kako se počutita Margot in Henrik ob njuni poroki?
 - b.) Kako je prikazana Katarina Medičejska - kraljica mati?
 - c.) Kako bi reagirali, če bi vas prisilili v podobno poroko?
4. Opazujte oblačila, kretnje, vzdušje in poskušajte ugotoviti, kakšna je bila takrat politična in verska situacija v Franciji.
5. Na versko napetost kaže tudi odnos med Margot in Henrikom. Od kod izvira napetost med njima?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

1. Kakšno zgodovinsko ozadje (politično, versko situacijo, vrednote) predstavlja film?
2. Kakšna je vloga kraljice Margot v verskih sporih? Kako poskuša vplivati na razrešitev nastalih sporov?

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

1. Kakšne so bile razmere v Franciji v drugi polovici 16. stoletja?
2. Kakšno je bilo ozadje verskega spora (protestanti~katoliki)?
3. Kaj simbolizira šentjernejska noč?
4. Katere evropske države so vplivale na razmere v Franciji?

REŠTIVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

- 1) Odlomek prikazuje poroko Henrika Burbona Navarskega in Margerite Valoiške (kraljica Margot).
- 2) Glavni osebi v odlomku sta Henrik Burbon Navarski in kraljica Margot, poleg njiju pa so pomembne osebe tudi Katarina Medičejska, Franc II., Karl IX.
- 3) Opis oseb v odlomku:
 - kraljica Margot (pasivna; molčeča; izkazuje svojo voljo, vendar ni dovolj močna, da bi se zoperstavila)
 - Henrik Burbon Navarski (vedno podleže trenutni situaciji, iznajdljiv, pragmatičen, človeški, brez zaveznikov)
 - Katarina Medičejska (v rokah drži usodo svoje celotne družine; kruta, neusmiljena; iznajdljiva; preračunljiva; uveljavlja svojo moč, ne glede na posledice)

- 4) Ozračje v odlomku je izrazito turobno, mračno. Tudi obleke prisotnih vzpodbujajo mračnost ozračja, zlasti oblačila Katarine Medičejske. Ta se vseskozi pojavlja v črnini, popolnoma zapeta, samo njen obraz je povsem blede.

POLITIČNA IN VERSKA SITUACIJA V FRANCIJI V 2. pol. 16. STOLETJA

Francoska politična trdnost, katero so v 1. polovici stoletja zagotavljale močne vladarske osebnosti, se je dramatično omajala. Ob smrti Henrika II. se je pokazalo, da država ni zmožna najti političnega vodjo, ki bi bil sposoben obrzdati zahteve plemstva. V državi se kažejo močne politične in verske napetosti med hugenoti (kalvinisti) in trdno katoliško stranko ter tudi finančna stiska.

- 5) Napetost med Henrikom in Margot se kaže zaradi njune različne verske pripadnosti, kajti Henrik Burbon Navarski je bil pripadnik hugenotov, Margerita Valoiška pa pripadnica katoliške vere. Med njima tudi ni nobene medsebojne naklonjenosti in ljubezni, saj sta bila v poroko prisiljena.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

1) Film predstavlja obdobje 2. polovice 16. stoletja. To je bilo obdobje politične in verske nestabilnosti v Franciji. V državi je bila zaskrbljujoča tako politična situacija, saj država ni bila sposobna najti političnega vodja, kot tudi verska situacija, saj so divjali nenehni spopadi med katoličani in hugenoti. Leta 1562 so katoliki v Vassyju poklali kalvinistično skupnost. To je bil tudi začetek verske vojne. Začelo se je obdobje polno pokolov in umorov.

2) Vloga kraljice Margot je bila, da se s poroko v katero je bila prisiljena, žrtvuje za zagotovitev miru v francoskem kraljestvu.

3. ZGODOVINSKA TEMA

1) Razmere v Franciji v 2. polovici 16. stoletja nakazujejo, da gre za obdobje politične in verske nestabilnosti.

2) Močna navzočnost hugenotov (kalvinistov), ki so jih podpirali Burboni iz Navare in admiral Gaspard de Coligny, je povzročila nastanek trdne katoliške stranke, ki jo je spočetka vodil Francois Guiški in ki je podpiral odločno protireformacijsko politiko. Rodbini Burbonov in Guiških, obe tesno sorodstveno povezani s kraljevsko hišo Valoiških, sta pričeli obdobje polno pokolov in umorov.

3) Šentjernejska noč (23. -24. avgust 1572) simbolizira obdobje pokolov in umorov, ko so pomorili hugenote, ki so se zbrali v Parizu ob poroki Henrika Burbona Navarskega in Margerite Valoiške.

4) Na razmere v Franciji so vplivale Španija, Anglija.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

Arcanegli, A. (1998). Renesansa (Zbirka Človek in čas). Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 119-121.

Internet: <http://film.purger.com> (November 2003).

Videokaseta: Kraljica Margot. 1995. Ljubljana: TRIAS WTC.

ROB ROY

ČLANI SKUPINE:

1. **Jana Strel**
2. **Rok Puppis**
3. **Romana Adam**
4. **Stojan Milenković**
5. **Mateja Kosi**

Naslov izbranega zgodovinskega filma: **Rob Roy**

Dolžina filma: **134 minut**

Leto izdelave: **1995**

Režiser: **Michael Coton - Jones**

Kratka vsebina filma:

Vodja klana MacGregor, Rob Roy, se bori za preživetje klana, ki bo ob lakoti in boleznih težko preživel še eno hudo zimo. Poskuša izboljšati življenje svojih ljudi in pri tem, tudi v primeru poraza, skuša ohraniti svojo čast in ugled.

Igralci in njihove vloge:

- **Liam Neeson: Rob Roy MacGregor**
- **Jessica Lange: Mary MacGregor**
- **John Hurt: Markiz Monterosi**
- **Tim Roth: Archibald Cunningham**
- **Brain Cox: Killearn**

Zgodovinska tema: **Škotska in Anglija v 18. stoletju**

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Škotska na začetku 18. stol. Lakota, bolezen, pohlep plemstva in množično izseljevanje v ZDA pretresajo deželo. Klanska ureditev ob tem počasi izumira. Klani se borijo za preživetje in obstoj.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma **(5 minut):**

Rob Roy si pri Markizu Monterosi želi sposoditi denar, da bi lahko klan pričel nov posel, ki bi jim pomagal preživeti zimo. Z njegovim blagajnikom podpiše pogodbo.

UČNI-DELOVNI LIST: Rob Roy

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- Kako so osebe v filmu oblečene?
- Kje so podpisali pogodbo?
- Kako se je Rob Roy izognil dvoboju?
- Zakaj se je začudil drznemu podpisu?
- Kako bi označili Rob Roya?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- Kje in kdaj se film dogaja?
- Kdo je bogat in kdo reven v filmu? Po čem se to da ugotoviti?

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- Kakšne so bile razmere na Škotskem v tistem času?
- Kakšen je bil status žensk?
- Kaj je klan?

REŠITVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

- Učenci ugotovijo, da so ljudje v večini oblečeni v krila (kilte).
- Učenci ugotovijo, da je bila pogodba podpisana v krčmi.
- Učenci ugotovijo, da se je dvoboju izognil z zvijačo, saj si je prvi vbod zadal sam z nasprotnikovim mečem.
- Učenci ugotovijo, da zaradi splošne nepismenosti.
- Učenci ga označijo kot človeka, ki ne želi ubijati, drznega, poštenega, plemenitega
...

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

- Učenci povedo, da se film dogaja v Škotskem višavju v začetku 18. stoletja.
- Učenci ugotovijo, da se v filmu kot bogati pojavljajo Angleži (plemstvo), ki nosijo lepe obleke in lasulje. Na drugi strani pa so Škoti, ki so podrejeni in nosijo skromnejša oblačila.

3. ZGODOVINSKA TEMA

- Učenci ugotovijo, da so bile razmere na Škotskem tedaj zelo težke, saj je bilo veliko let s hudimi zimami, tako da je bilo prebivalstvo zelo revno, prav tako pa je med prebivalstvom razsajala lakota.
- Učenci povedo, da so bile ženske tedaj v podrejenem položaju, večinoma so bile služkinje, niso bile udeležene v javnem življenju, kar je razvidno tudi iz odlomka, saj v njem ne nastopa nobena ženska.
- Učenci ugotovijo, da so bili klani velike družine (rodovi), ki jih je združevala ista pripadnost in so imele izbranega svojega vodjo – poglavarja.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

Videokaseta: Rob Roy. Zagreb: Jadran film video 1996.

Svetovna zgodovina – od začetkov do danes: 1976, Cankarjeva založba, 687 str.

Veliki splošni leksikon v osmih knjigah: 1998, DZS, G-K (jakobiti), K-M (klan).

NE JOČI, PETER

ČLANI SKUPINE:

1. Mojca Kukanja
2. Primož Luževič
3. Blanka Mekinda
4. Valentina Sever
5. Sonja Slabe

Naslov izbranega zgodovinskega filma: Ne joči, Peter

Dolžina filma: 94 minut

Leto izdelave: 1964

Režiser: France Štiglic

Kratka vsebina filma:

Dva minerja, Dane in Lovro, sanjata o velikih diverzantskih akcijah, ki naj bi jih dobila od neznanega kapetana Brine. V štabu pa jima, kot izkušenima partizanoma poverijo nalogo, da pripeljeta na osvobojeno tri otroke, kar je za njiju veliko razočaranje. Najmanjši, Peter pa jih spravlja v nevarne situacije, a Danetu in Lovru omogoči, da opravita diverzantsko akcijo. Šele ko pridejo na cilj, odkrijeta, da je kapetan Brina dekle, ki se jim je med potjo pridružilo.

Igralci in njihove vloge:

- Rozman Lojze - Dane
- Bert Sotlar - Lovro
- Majda Potokar - kapetan Brina
- Zlatko Šugman - Dolfe
- Bogdan Lubej - Peter

Zgodovinska tema:

Odporniška gibanja v Sloveniji med leti 1941 in 1945.

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Leta 1944 so začela nastajati večja osvobojena ozemlja, saj je bilo odporniško gibanje v Sloveniji v razmahu. Kljub temu pa se je še vedno držalo gverilskega načina bojevanja - diverzantske akcije na skladišča in prometne poti, zasede, nočni napadi ...

Nemci so bili namreč številčno močnejši in bolj opremljeni. V nekaj ofenzivah so poskušali ponovno zasesti osvobojena ozemlja, vendar jim je to uspelo le deloma, predvsem na Štajerskem. Ker jim ni uspelo uničiti glavnine partizanskih sil, je končna zmaga in osvoboditev Slovenije postala le še vprašanje časa.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):

V begu pred nemškimi vojaki, Peter pade v kraško jamo. Tja se skrijejo tudi ostali. Dane in Lovro slučajno odkrijeta okupatorjevo skladišče razstreliva, ki ga tudi uničita.

UČNI-DELOVNI LIST: Ne joči, Peter

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- Kje v Sloveniji se je po tvojem mnenju dogajala zgodba? Iz česa to sklepaš?
- Glavni junaki filma bežijo pred nasprotnikom. Na podlagi odlomka iz filma razmisli o vzrokih za njihov beg.
- Kdo je poleg »naših« še padel v jama? Kakšna je bila po tvojem mnenju njegova usoda?
- Zakaj se Dane in Lovro odločita, da razstrelita skladišče?
- Jama je razstreljena. Kaj po tvojem mnenju to pomeni za Slovence in kaj za Nemce?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- Iz geografije že veš, da je kraški svet zelo raznolik. Kako so partizani to izkoriščali?
- Opišite življenje ljudi v času vojne.
- Glede na to, da sta Dane in Lovro razstreljevala dele prog, razmisli, kakšen pomen je imela železnica za okupatorja.

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- Zakaj je prišlo do nastanka odporiških gibanj?
- Katera druga odporiška gibanja po Evropi še poznaš?
- Kaj je vzrok za slovensko razcepljenost in pluralizem znotraj OF?

REŠITVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

- Dijaki na podlagi izbranega filmskega odlomka ugotovijo, da se je zgodba dogajala na Krasu s prepoznavanjem tipičnih lastnosti te pokrajine. To so: kraška jama, borovci v gozdu, zaščitne kamene ograde.
- Dijaki na podlagi odlomka iz filma primerjajo razlike v opreми obeh vojakov in iz tega sklepajo vzroke za beg glavnih junakov.
- Dijaki na podlagi odlomka iz filma prepoznajo nemškega vojaka. Dopuščeni so vsi možni odgovori.
- Dijaki vedo, da sta bila Dane in Lovro minerca in iz tega sklepajo, da je narava njunega dela razstreljevanje. Učenci spoznajo, da gre za sovražnikovo razstrelivo. Zato sklepajo, da bo sovražnik to razstrelivo uporabil proti Slovincem.
- Dijaki analizirajo posledice razstreljene jame. Možni so različni odgovori: Nemci ostanejo brez razstreliva, dodatna motivacija za partizane, razstrelitev je lahko tudi odločilnega pomena za zaključek vojne.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

- Dijaki razumejo, da se življenje v vojni in miru razlikujeta. Dijaki znajo opisati različne aspekte življenja (socialna, družbena, politična in gospodarska plat).
- Dijaki na podlagi že osvojenega znanja presodijo, da je bila železnica pomembna zaradi transporta (hrane, orožja, vojakov) in tudi zaradi povezave med zasedenimi ozemlji.
- Dijaki poznajo kraški svet in razumejo, kakšnega pomena je to za partizane. Možni odgovori: uporaba terena za skrivališče (za vojake, orožje), izkoriščanje ozkih sotesk za postavitve bolnic, tiskarn in štabov.

3. ZGODOVINSKA TEMA

- Dijaki spoznajo odporiška gibanja in iz tega znajo izpeljati več možnih odgovorov. Ti so: oborožen odpor proti okupatorju, želja po združitvi vseh Slovencev v eno enoto, zavzemanje za slogo in enotnost jugoslovanskega naroda, zavzemanje za bratstvo in mir med narodi.
- Dijaki na podlagi osvojenega znanja poznajo posledice, ki pripeljejo do pluralizma. Ti so: notranji odnosi zaveznikov OF so bili neenakopravni, netovariški in manipulativni. V OF so različne skupine, ki nimajo strankarske organizacije s čisto disciplino. Gre pa tudi za nejasno predstavo o povojni družbi in pa za željo po lastni organizaciji KPJ in KPS.
- Dijaki znajo naštet še druga odporiška gibanja v Evropi. Gre za države: Francija, Italija, Norveška, Grčija, Poljska, Nemčija, Sovjetska zveza in Jugoslavija.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

Klanjšček, Z., Ferenc, T., Mikuž, M. (1976). NOB na Slovenskem. Ljubljana: Partizanska knjiga.

Krušič, M. (1984). Velika ilustrirana enciklopedija. Zgodovina 2. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Repe, B. (1995). Naša doba, Oris zgodovine 20. stoletja. Učbenik za 4. razred gimnazije. Ljubljana: DZS.

Trškan, D. (2003). Sodobno pisno preverjanje in ocenjevanje znanja pri zgodovini v srednji šoli na izbranih temah 20. stoletja. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.

<http://www.film-sklad.si/slo/katalog> (November 2003)

Videokaseta: Ne joči Peter. (1996). Andromeda d.o.o.

DOLINA MIRU

ČLANI SKUPINE:

1. ANJA KOMIC-GOLAR
2. DANIJELA JERINA
3. BOGDAN ŠTEH
4. NATAŠA ŠEKORANJA
5. IRENA MAVRIČ

Naslov izbranega zgodovinskega filma: DOLINA MIRU

Dolžina filma: 90 MINUT

Leto izdelave: 1956

Režiser: FRANCE ŠTIGLIC

Kratka vsebina filma:

Ob bombnem napadu na mesto, izgubi petletna Lotti babico, deček Marko pa starše. Lotti se spomni, da ji je babica pripovedovala o dolini, kjer ni vojne. Uideta iz mesta, med potjo se jima pridruži ameriški pilot Jim, ki so ga Nemci sestrelili. Skupaj nadaljujejo pot. Nemci jih zasledujejo vse do »doline miru« kjer v boju pade Jim, otoka pa še naprej iščeta »dolino miru«, ki le mora biti nekje.

Igralci in njihove vloge:

EVELINE WOHLFEILER – LOTTI
TUGO ŠTIGLIC – MARKO
JOHN KITZMILER – JIM (ameriški zavezniški pilot)

Zgodovinska tema:

2. svetovna vojna

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Čas dogajanja je druga polovica 2. svetovne vojne, ko je na slovenskem ozemlju še vedno nemški okupator. Proti Nemcem se bojujejo partizani ob pomoči ameriških zavezniških pilotov.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):

Kraj dogajanja je neko slovensko mesto pred okupacijo, kjer otroško igro prekine bombni napad, v katerem oba glavna igralca izgubita bližnje. Končata v sirotišnici, kjer pa se mala Lotti spomni na svojo babico, ki ji je opevala dolino miru.

UČNI-DELOVNI LIST: DOLINA MIRU

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- 1) Kaj je prekinilo pretep med otoki?
- 2) Ugotovite, kam je odhitel Marko ob bombnem napadu?
- 3) Opišite, kaj je deček doživel doma?
- 4) Razložite, kakšno usodo so določili Marku?
- 5) Povejte, kakšno idejo je dobila mala Lotti v sirotišnici.

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- 1) Sklepajte, zakaj trije iskalci doline miru skozi celotni film niso srečali nikogar.
- 2) Komentirajte konec filma.

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- 1) Opišite, kako je prebivalstvo doživljalo 2. svetovno vojno.
- 2) Razložite, na kakšen način so na slovenskem ozemlju sodelovali zavezniki s partizanskimi enotami.
- 3) Povejte, kateri okupatorji so si razdelili slovensko ozemlje in ocenite njihovo izvajanje okupatorske politike.

REŠITVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

1. Sirena.
2. Domov, iskat mamu in očeta.
3. Podrtijo, hiša je bila uničena, vse je bilo razmetano.
4. Razglasili so ga za siroto in predviden je bil za transport v Reich.
5. Želela si je, da bi skupaj z Markom poiskala dolino miru.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

1. Ker se znajdejo na nikogaršnji zemlji.
2. Dolina miru je le iluzija oziroma upanje, da bi se vojna čimprej končala.

3. ZGODOVINSKA TEMA

1. Prebivalstvo je zelo trpelo, je bilo izseljeno, porušeni so bili njihovi domovi. V vojni pa so še najbolj trpeli otroci, ker so mnogi izgubili bližnje.
2. Zavezniki so partizanom pošiljali opremo. Sodelovali so v skupnih akcijah kot npr. ob letalskih napadih. Eni drugim so pridobivali obveščevalne podatke. Partizani so reševali sestreljene pilote, zavezniki pa so izvajali diverzantske akcije na nemške transportne linije.
3.
Madžari – Prekmurje.
Nemci – Štajersko, Koroško, Gorenjsko.
Italijani – Dolenjsko, Notranjsko in Ljubljano.

Madžari so hoteli madžarizirati slovensko prebivalstvo. Nemci so želeli pokrajine priključiti Reichu, izvajali so mobilizacijo in deportacijo rasno neprimernih za Reich. Obmejne pokrajine z Italijo so izselili v Reich. Italijani so izvajali milejšo okupacijsko politiko kot Nemci, saj je njihova politika dopuščala dejavnost kulturnih in prosvetnih ustanov ter nepolitičnih društev. Dovoljevali so dvojezični tisk, čeprav so skušali čim hitreje poitalijančiti pokrajine in vnesti fašistični režim.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- INTERNET: www.imdb.com (26. 10. 2003)
- Repe, B., 1996: Naša doba. Oris zgodovine 20. stoletja. Ljubljana, DZS.
- Videokaseta: Dolina miru, 1996. Andromeda d.o.o., Ljubljana.

NA SVOJI ZEMLJI

ČLANI SKUPINE:

1. PETRA SLABE
2. BLAŽ TORKAR
4. MANJA BELE
5. KSENIJA KLOVAR

Naslov izbranega zgodovinskega filma: NA SVOJI ZEMLJI

Dolžina filma:

109 min

Leto izdelave:

1948

Režiser:

FRANCE ŠTIGLIC

Kratka vsebina filma:

FILM PRIKAZUJE ŽIVLJENJE V MALI VASICI NA PRIMORSKEM (BAŠKA GRAPA), V ZADNJIH DVEH LETIH 2. SVETOVNE VOJNE. PREBIVALCI SO NAJPREJ TRPELI ITALIJANSKO OKUPACIJO (OD RAPALSKE POGODBE NAPREJ), NJENO KAPITULACIJO IN PRIHOD NEMCEV. NAZADNJE SPREMLJAMO BOJE 9. KORPUSA, KI SE BORI ZA PONOVO PRIDOBITEV SLOVENSkih ETNIČNIH MEJA NA ZAHODU.

Igralci in njihove vloge:

SOVA - LOJZE POTOKAR
STANE - FRANC PRESETNIK
ANGELCA - MILENA ZAKRAJŠEK
TILDICA - ŠTEFKA DROLC
DREJC - STANE SEVER ...

Zgodovinska tema:

2. SVETOVNA VOJNA (NA PRIMORSKEM).

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

FILM »NA SVOJI ZEMLJI« JE PRVI SLOVENSki FILM POSNET LETA 1948. KLJUB TAKRATNEMU TEŽKEMU ZUNANJEPOLITIČNEMU POLOŽAJU V KATEREM SE JE ZNAŠLA JUGOSLAVIJA (SPOR INFORMBIRO), SE V SLOVENIJI SNEMA PRVI SLOVENSki FILM, KJER SO NA FILMSKA PLATNA PRVIČ STOPILI NEKATERI KASNEJE ZNANI SLOVENSki IGRALCI KOT STA STANE SEVER, MAJDA POTOKAR ...

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):

Videoposnetek.

UČNI-DELOVNI LIST: NA SVOJI ZEMLJI

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- UGOTOVITE ČAS IN KRAJ DOGAJANJA IZ IZBRANEGA POSNETKA.
- KAKŠEN JE GEOGRAFSKI POMEN SLOVENSKEGA OZEMLJA V ZGODOVINI?
- KAKO SO PRIMORCI SPREJELI KAPITULACIJO ITALIJE IN KAJ JE TA SPROŽILA?
- KAKŠEN JE BIL POMEN TRSTA IN PRIMORJA ZA IMPERIALISTIČNE SILE?
- KAJ JE BILA ZGODOVINSKA NALOGA SLOVENSKE VOJSKE?
- KDO VSE JE SODELOVAL Z NEMŠKO VOJSKO?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- PO KATEREM ROMANU JE BIL NAPISAN SCENARIJ FILMA »NA SVOJI ZEMLJI«?
- ZAKAJ JE TA FILM POMEMBEN V ZGODOVINI SLOVENSKE FILMSKE PRODUKCIJE?
- ALI POZNATE ŠE KAKŠEN FILM REŽISERJA FRANCETA ŠTIGLICA?

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- KATERE OKUPACIJSKE SILE SO SI RAZDELILE SLOVENSKO OZEMLJE V ČASU 2. SVETOVNE VOJNE?
- KAKŠEN JE BIL POMEN »OF«?
- KAKŠEN JE BIL POMEN DOLOMITSKE IZJAVE?
- KDAJ JE BILA KAPITULACIJA ITALIJE IN KAKŠEN SO BILE NJENE POSLEDICE?
- KAJ JE POMENIL KOČEVSKI ZBOR LETA 1943 ZA PRIMORSKO?

REŠITVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

- PRIMORSKA V ZADNJIH DVEH LETIH 2. SVETOVNE VOJNE.
- NAŠE OZEMLJE S POSTOJNSKIMI VRATI JE BILO V ZGODOVINI IN JE ŠE DANES POMEMBNO PROMETNO KRIŽIŠČE ČEZ KATEREGA JE ROMALO VELIKO LJUDSTEV ...IN JE TAKO IZ GEOSTRATEŠKEGA VIDIKA ZELO POMEMBNO.
- PRIMORCI SO KAPITULACIJO ITALIJE SPREJELI Z NAVDUŠENJEM IN PODPORO PARTIZANSKI VOJSKI. KAPITULACIJA JE SPROŽILA MNOŽIČNO MOBILIZACIJO PRIMORSKIH FANTOV V PARTIZANSKO VOJSKO.
- ZGODOVINSKA NALOGA JE OSVOJITEV VSEGA SLOVENSKEGA ETNIČNEGA OZEMLJA NA ZAHODU VKLJUČNO Z GORICO IN TRSTOM
- Z OKUPATORJI SO SODELOVALI ČETNIKI, DOMOBRANCI. V FILMU OMENJENI: DINARSKO – ČETNIŠKA DIVIZIJA, ITALIJANSKI FAŠISTIČNI BATALJON, MEDIČEV KORPUS, 24. SS DIVIZIJA KRAŠKIH LOVCEV, 2. KOZAŠKI POLK, 14. SS DIVIZIJA.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

- SCENARIJ JE BIL NAPISAN PO NOVELI SLOVENSKEGA PISATELJA CIRILA KOSMAČA Z NASLOVOM »OČKA OREL«.

- TA FILM JE POMEMBEN, KER JE PRVI SLOVENSKI DOLGOMETRAŽNI IGRANI IN PRVI TAKO IMENOVANI PARTIZANSKI FILM NA SLOVENSKEM. DAL JE MOŽNOST IGRANJA NEKATERIM KASNEJE BOLJ ZNANIM SLOVENSKIM IGRALCEM. POMEMBEN JE TUDI, KER JE PRIPOMOGEL PRI KREPITVI ZAVESTI PRIMORSKEGA LJUDSTVA IN PODPORI TEGA V ŠE NEREŠENEM TRŽAŠKEM VPRAŠANJU.
- DRUGI FILMI REŽISERJA F. ŠTIGLICA: DOLINA MIRU 1956, BALADA O TROBENTI IN OBLAKU 1961, NE JOČI PETER 1964, PASTIRCI 1973, BRATOVŠČINA SINJEGA GALEBA 1970, STRICI SO MI POVEDALI 1983.

3. ZGODOVINSKA TEMA

- NAŠE OZEMLJE SO OKUPIRALE TRI OKUPACIJSKE VOJSKE IN SICER NEMŠKA, MADŽARSKA IN ITALIJANSKA
- OF SE JE DO NAPADA NEMČIJE NA SZ IMENOVALA PROTIIMPERIALISTIČNA FRONTO. PRIPRAVILA JE PROGRAM OBOROŽENE VSTAJE, SESTAVLJALI: KRŠČ. SOCIALISTI, KOMUNISTI, SOKOLI IN KULTURNIKI.
- Z DOLOMITSKO IZJAVO PRIDE DO POENOTENJA V OF, HKRATI PA OF IZGUBI KOALICIJSKI ZNAČAJ.
- PO KAPITULACIJI ITALIJE 8. SEPTEMBRA 1943, JE SLOVENSKO PRIMORJE IN ISTRO ZAJELA VSELJUDSKA VSTAJA. PRIMORSKI SLOVENCİ SO MNOŽIČNO VSTOPALI V PARTIZANSKO VOJSKO, USTANOVljenih JE BILO VEČ KOT 10 BRIGAD, 3 DIVIZIJE (1 SO KMALU RAZPUSTILI) IN DEVETI KORPUS. PREBIVALSTVO JE DEMONSTRATIVNO ZAHTEVALO PRIKLJUČITEV K MATIČNI SLOVENIJI.
- SREDI SEPTEMBRA 1943 JE BIL IZDAN ODLOK VRHOVNEGA PLENUMA OF O PRIKLJUČIVI SLOVENSKEGA PRIMORJA IN BENEŠKE SLOVENIJE K MATIČNI SLOVENSKI DEŽELI. TO SE JE SKLADALO Z VOLJO PRIMORSKEGA LJUDSTVA, JASNO IZRAŽENO OB VELIKI NARODNI VSTAJI TAKOJ PO KAPITULACIJI ITALIJE, KO JE IZOBLIKOVALO, V OBRAMBO PROTI NEMŠKEMU VDORU, ZNAMENITO GORIŠKO FRONTO.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

DOLENC, E., GABRIČ, A. (2002). ZGODOVINA 4. Ljubljana: DZS, str. 141- 162
 ENCIKLOPEDIJA SLOVENIJE (1999). Ljubljana: MK
<http://www.arctur.si/ppkmd/image-5.html> (16. 11. 2003)
 IVANIČ, M. (2002). KRATKA ILUSTRIRANA ZGOD. SLOVENCEV. Ljubljana: MK
 REPE, B. (1995). NAŠA DOBA. Ljubljana: DZS, str. 179-214
 ŠE POMNITE TOVARIŠI (avdioposnetek), (1982). Ljubljana: ZKP RTV Slovenija
 VIDEOKASETA: NA SVOJI ZEMLJI. (1997). Ljubljana: Andromeda d.o.o.
 ZGODOVINA SLOVENCEV (1979). Ljubljana: CZ, str. 799- 825

PEARL HARBOR

člani skupine: **Petra Krč** **Mateja Oberstar**
Vesna **Lidija Stenovec**
Lapanja

naslov izbranega zgodovinskega filma: **Pearl Harbor**

dolžina filma: **176 min**

leto izdelave: **2001**

režiser: **Michael Bay**

kratka vsebina filma:

Rafe in Danny, prijatelja od malih nog, sta oba vključena v ameriško vojsko kot vojaška pilota. Rafe se kot prostovoljec pridruži vojski Velike Britanije in v ZDA pusti Dannyja in svoje dekle Evelyn, ki je bila vojaška medicinska sestra. Čez čas pride novica, da je Rafe umrl in Danny se zaplete z Evelyn v ljubezensko razmerje. Rafe se nepričakovano živ vrne v Ameriko in ugotovi, da je njegovo dekle noseče z njegovim najboljšim prijateljem, kar ohladi njuno prijateljstvo. Nato Japonci napadejo Pearl Harbor (oporišče v katerem se trojica nahaja) Danny in Rafe posebej zaslužno sodelujeta v akciji, tako dobita posebno čast sodelovati v povračilnem napadu. Danny v napadu umre, Evelyn in Rafe pa skupaj skrbita za otroka, ki je dobil ime po svojem biološkem očetu.

igralci in njihove vloge: **Josh Hartnett – Danny**
Ben Affleck – Rafe
Kate Beckinsale – Evelyn

zgodovinska tema: **II. svetovana vojna na Pacifiku**

kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Japonska je hotela v Aziji uresničiti svoje imperialistične težnje, pri tem pa so jo ovirale ZDA – odnosi med državama se začnejo slabšati. Po preklicu japonsko-ameriške trgovinske pogodbe (1938) in zamrznitvi japonskega premoženja v ZDA, je bil povod za dokončno odločitev Japonske za napad na ZDA Rooseveltov ultimatum o umaknitvi japonskih čet iz Indokine.

kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma:

Japonskemu ladjevju se je uspelo pretihotapiti v bližino Havajev in v nedeljo 7. decembra 1941 so jate japonskih letal z bombami in torpedi zasule ameriško oporišče. Presenečena ameriška mornarica je doživela skoraj popolno katastrofo. Japonci so uničili 60% njihovega vojnega ladjevja, 227 letal, umrlo je 2400 vojakov ...

UČNI DELOVI LIST: PEARL HARBOR

w VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK:

1. Za kakšen spopad gre v odlomku?
2. Ugotovite, v kateri vojni se je ta spopad zgodil.
3. Kje se je spopad dogajal?
4. Na zemljevidu poiščite Pearl Harbor.
5. Kdo je bil zmagovalec te bitke?
6. Kakšen je bil pomen napada na Pearl Harbor?

w VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM:

1. Kako so Japonci presenetili Američane?
2. Kako so Američani reagirali na napad?

w SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO:

1. Navedite razlike med vojskovanjem v I. in II. svetovni vojni.
2. S pomočjo zemljevida opišite potek vojne na Pacifiku.
3. Kakšne so bile posledice in pomen uporabe atomskega orožja? Ali je bilo to sploh potrebno?

REŠITVE UČNEGA LISTA

IZBRANI ODLOMEK:

1. Učenci ugotovijo, da gre za pomorski spopad (mornarica in letalstvo) med ZDA in Japonsko.
2. Učenci iz odgovorov na prvo vprašanje in pa na osnovi oborožitve, ki je prikazana v odlomku, sklepajo, da gre za II. svetovno vojno. Pomagamo jim z motivacijsko igrico – rebusom, ki jih pripelje do rešitve.
3. Iz odlomka je razvidno, da gre za območje otokov, poleg tega se spopadeta Japonska in ZDA, učenci lahko ugotovijo, da se spopad dogaja na Pacifiku.
4. Uporabimo zemljevid na prosojnici ali v Zgodovinskem atlasu.
5. Zmagovalci so Japonci.
6. Pomen napada je v naslednjih elementih: a) ZDA vstopijo v vojno, b) uničen je dovršen del ameriškega ladjevja, c) Japoncem pomeni odskočno desko za osvajalni pohod pa Aziji.

IZBRANI ZGODOVINSKI FILM:

1. Japonci so presenetili ZDA s pomočjo: a) lažnih ladijskih sporočil, b) niso napovedali vojne, c) napadli so zjutraj, ko je letala prekrivala gosta megla.
2. ZDA je izdala vojno napoved Japonski in kot povračilo napadla Tokio.

ZGODOVINSKA TEMA

1. Razlika med obema vojnama je: a) v strategiji vojskovanja (Sitzkrieg/pozicijska vojna – Blitzkrieg/bliskovita vojna), b) v razvitosti orožja (tanki in letala) in c) II. svetovna vojna je bila totalna vojna in je pustila večje posledice ter je imela velik vpliv na mednarodno politiko še dolgo po njenem koncu.
2. Japonci želijo vzpostaviti veliki azijski gospodarski blok, ZDA temu nasprotujejo, tako najprej pride do diplomatskih bitk, potem pa 7. decembra Japonci napadejo Pearl Harbor. Za tem osvojijo še Filipine, Singapur, Indonezijo, Francosko Indokino, Tajsko in Burmo ter ogrožajo Avstralijo, Novo Gvinejo in Indijo. Sledi pomorska bitka pri Midwayu junija 1942, v kateri zmagajo ZDA, kar pomeni preobrat na pacifiški fronti. V naslednjih letih poteka počasno vojskovanje, ki zahteva veliko žrtev. ZDA postopno osvojijo: Guadacanal (1943), Salamonovo otočje, Novo Gvinejo; v veliki pomorski bitki 1944 pri Sajpanu (Mariansko otočje) zlomijo japonsko letalstvo, v zalivu Leyte (Filipini) pa istega leta še mornarico. Nato osvojijo še otoka Ivo Jimo in Okinavo, s čimer obkolijo Japonsko. Japonci se upirajo v Indokini, Indoneziji, na Kitajskem in v Mandžuriji, da bi jih ustavili ZDA 6. in 9. avgusta 1945 odvržejo atomski bombi na Hirošimo in Nagasaki. 2. septembra istega leta Japonska podpiše kapitulacijo, ki pomeni konec II. svetovne vojne.
3. Posledice uporabe atomske bombe so bile strahotne: a) veliko opustošenje (60% Hirošime je popolnoma uničene), b) veliko mrtvih (okrog 150000 ljudi), c) dolgoletni učinki radiacije, d) zmaga ZDA. Pomen uporabe jedrskega orožja v II. svetovni vojni: a) to orožje je prvič uporabljeno, b) nastane strah pred posledicami, ki je glavno "orožje" hladne vojne, c) poleg tega do uporabe atomske bombe v bojne namene ne pride nikoli več. Dodatno vprašanje je namenjeno diskusiji, pri čemer so dopustna različna mnenja, dejstvo pa je, da so ZDA s tem prisilile Japonsko h kapitulaciji, saj na takšen način vojskovanja niso bili pripravljeni, njihova, dokaj uspešna, strategija je bila "boj mož na moža".

SEZNAM LITERATURE IN VIROV:

- Repe, Božo (1996). Naša doba. Ljubljana: DZS
- Šolski zgodovinski atlas. (1994). Ljubljana: DZS
- Švajncer, Janez J. (1998). Vojna zgodovina. Ljubljana: DZS
- Videokaseta: Pearl Harbor. Ljubljana: CON-FILM. 2001.

SOVRAŽNIK PRED VRATI

ČLANI SKUPINE:

1. Brglez Neža
2. Prihavec Lucija
3. Sagadin Mateja
4. Skrt Gregor
5. Žirovnik Urša

Naslov izbranega zgodovinskega filma: **Sovražnik pred vrati**

Dolžina filma: **125 minut**

Leto izdelave: **2001**

Režiser: **Jean – Jacques Annaud**

Kratka vsebina filma: **Film pripoveduje resnično zgodbo ruskega vojaka, Vasilija Aleksandroviča Zajceva, ki je med drugo svetovno vojno postal narodni heroj v bitki za Stalingrad.**

Igralci in njihove vloge:

Jude Law – Vasilij Zajcev

Ed Harris – major Konig

Joseph Fiennes – Danilov

Rachel Weisz – Tanja

Bob Hoskins - Hruščev

Zgodovinska tema: **2. svetovna vojna – Bitka za Stalingrad**

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Bitka pri Stalingradu je bila dolga in huda bitka v 2. svet. vojni (1942 – 43), v kateri je bil odbit nemški prodor v SZ. Leta 1942 je nemška 6. armada pod poveljstvom generala von Paulusa okupirala Kursk, Harkov, Krim in majkopska naftna polja ter dosegla ključno mesto Stalingrad (danes Volgograd) ob Volgi. Sovjetski odpor se je nadaljeval s hudimi in dolgotrajnimi boji od hiše do hiše, medtem ko so Sovjeti zbirali primerne rezerve. Nemcem so preprečili, da bi prestopili Volgo in novembra je začel Stalin zimsko ofenzivo pod vodstvom maršalov Žukova, Konjeva, Petrova in Malinovskega. Januarja leta 1943 so bili Nemci obkoljeni, von Paulus ujet, kakih 300.000 vojakov pa je bilo ubitih ali zajetih. Rusi so prodirali naprej in ponovno zavzeli Kursk; ta nemški poraz je zaznamoval začetek konca nemških uspehov na vzhodni fronti.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):

Odlomek prikazuje začetek napada na пристanišče Stalingrad. Ruski vojaki, izkrcani iz ladij na Volgi, vsak prvi od para dobi puško, in ko prvi umre, lahko drugi pobere njegovo puško. Vsi se podajo proti nemški strani, saj se umakniti ne smejo, ker bi jih v tem primeru poveljniki ruske armade sami pobili. Ko ruski vojaki po preveč žrtvah vidijo, da z njihove strani ni učinka, se obupani obrnejo in gredo proti svojim, le – ti pa začnejo streljati na njih, češ da so strahopetci.

UČNI-DELOVNI LIST: Sovražnik pred vrati

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- Kdaj, v katerem mestu in ob kateri reki se je dogodek odvijal?
- Kako so bili oblečeni ruski vojaki?
- Kakšna je bila oprema Nemcev?
- Zakaj so streljali oziroma so dobili puške samo prvi od para?
- Kakšno se ti zdi ravnanje ruskih generalov s svojimi vojaki?
- Ali je Vasilij Zajcev dobil puško?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- Zakaj je SZ potrebovala Vasilija Zajceva?
- Kakšno vlogo je imel deček Saša?
- Katera zgodovinska osebnost še nastopa v filmu?
- Zakaj Stalin ni dovolil umika, kljub veliki izgubi?
- Ali se Stalin pojavi v filmu?

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- Na katere tri strani je bila organizirana nemška ofenziva v SZ leta 1942?
- Kaj je pripomoglo k zaustavitvi nemškega napredovanja?
- Kako si je Hitler zavaroval hrbet pred odprtjem fronte na V?
- Koliko časa je potekalo obleganje Stalingrada?

REŠITVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

- Jeseni, v Stalingradu, ob reki Volgi.
- Neenotno, pomanjkljivo, namesto čelad kape.
- Popolna vojaška oprema – čelade, puške ...; premoč v orožju.
- Pomanjkanje opreme in orožja v ruski vojski.
- Kruto, nemoralno.
- Ne.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

- Uporabili so ga za propagandne motivacijske namene, za obupane ruske vojake.
- Nedolžen otrok, ki je za ceno hrane izdal svojega idola.
- Nikita Hruščev.
- Zaradi simbolnega pomena mesta in naftnih vrelcev.
- Da, na sliki.

3. ZGODOVINSKA TEMA

- Osrednja: Moskva.
Sever: Leningrad, Baltske države.
Jug: Kijev, Ukrajina.
- Zgodnja zima, težko oskrbovanje.
- Sklenitev pogodbe s Stalinom o nenapadanju.
- Od avgusta 1942 do januarja 1943.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

Videokaseta: *Sovražnik pred vrati*. (2001). Ljubljana: Karantanija Cinemas.

Dolenc, E., Gabrič, A. (2000). *Zgodovina 4*, Učbenik za četrty letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 119 – 124

Repe, B. (1997). *Naša doba: oris zgodovine 20. stoletja*. Učbenik za četrty letnik gimnazije. Ljubljana: DZS

Blake, R. (1993). *Oxfordova enciklopedija zgodovine. Od 19. stoletja do danes*. Ljubljana: DZS

Čuček, J., Jerin, Z., Mikeln, M., Novak, A. idr. (1981). *Stoletje svetovnih vojn*. Ljubljana: ČGP Delo

Spletni strani: http://www.britannica.com/original?content_id=1242

<http://www.enemyatthegatesmovie.com/> (November 2003)

Učni list: SOVRAŽNIK PRED VRATI

<p>Kdaj, v katerem mestu in ob kateri reki se je dogodek odvijal? Kako so bili oblečeni ruski vojaki? Kakšna je bila oprema Nemcev? Zakaj so streljali oziroma so dobili puške samo prvi od para? Kakšno se ti zdi ravnanje ruskih generalov s svojimi vojaki? Ali je Vasilij Zajcev dobil puško?</p>	
<p>Zakaj je SZ potrebovala Vasilija Zajceva? Kakšno vlogo je imel deček Saša? Katera zgodovinska osebnost še nastopa v filmu? Zakaj Stalin ni dovolil umika, kljub veliki izgubi? Ali se Stalin pojavi v filmu?</p>	
<p>Na katere tri strani je bila organizirana nemška ofenziva v SZ leta 1942? Kaj je pripomoglo k zaustavitvi nemškega napredovanja? Kako si je Hitler zavaroval hrbet pred odprtjem fronte na V? Koliko časa je potekalo obleganje Stalingrada?</p>	

REŠEVANJE VOJAKA RYANA

ČLANI SKUPINE:

1. Miha Gorenc
2. Tanja Kocmur
3. Dolenc Jana
4. Matej Rifelj
5. Matej Matija Kavčič

Naslov izbranega zgodovinskega filma: *Saving private Ryan (Reševanje vojaka Ryana)*

Dolžina filma: *163 min*

Leto izdelave: *1998*

Režiser: *Steven Spielberg*

Kratka vsebina filma:

J. Miller (Tom Hanks) mora s 7 vojaki rešiti vojaka Ryana – zadnjega preživelega od štirih bratov. Film se prične z izkrcanjem v Normandijo, Dnevom – D. Nato sledimo zgodbi sedmerice po bojišču. Ryan je na koncu najden in rešen. Film ga nazadnje prikaže, kako v letu 1998 žaluje za ostalimi padlimi.

Igralci in njihove vloge:

Tom Hanks John Miller (poveljnik)
Matt Damon....Ryan Jamet (iskani brat)

Zgodovinska tema:

Izkrcanje v Normandiji

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

6. junija 1944 se združene čete VB, ZDA in Kanade lotijo izkrcanja v Normandiji, da bi čimprej končale vojno v svojo korist. Pri samem izkrcanju je krvni davek velik.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):

Trenutki izkrcanja, krvav boj. Prikaz hudega bojevanja in krutosti vojne.

UČNI-DELOVNI LIST: Reševanje vojaka Ryana

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- a) V nekaj besedah opišite svoje občutke ob gledanju prizora.
- b) Ali bi se želeli znajti v tovrstni situaciji?
- c) Kdo ali kaj daje drugemu pravico poslati drugega v boj?
- č) Poglej v zgod. atlas ali knjigo in zapiši število žrtev na zavezniški strani?
- d) Kdo je bil glede bojevanja na taktično boljši poziciji?
- e) Kako bi boj izgledal danes?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- a) Ali je vredno tvegati življenje osmih ljudi za ceno enega?
- b) Primerjaj čim več različnih oblik bojevanja in ugotovi v katerih primerih je možno, da majhno število vojakov dalj časa zadržuje ali zaustavi večje moštvo.
- c) Ali si gledalec na podlagi filma ustvari neg. stereotipe o kakšni državi in njenih ljudeh?

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- a) Oceni, kako je izkrcanje vplivalo na zaključek vojne.
- b) Katere so bile druge alternative (oz. drugi možni načrti) za izkrcanje v Normandiji?
- c) Zakaj so se po vašem mnenju zavezniki odločili za tako tvegano potezo?
- č) Kdaj in kje je bilo izkrcanje, kakšna je bila šifra za napad?

REŠTIVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

- a) Prvo vprašanje je brain storming za učence/ke in hkrati motivacija ter začetek razmišljanja o smiselnosti take vojne oz. napada.
- b) Drugo vprašanje se veže na prvega in se vsakega učenca/ko dotakne še bolj osebno. Predviden odgovor večine je NE.
- c) Pravico pošiljati v boj daje ljudstvo prek ustave in zakonov. Predsednik države dobi v vojni velika pooblastila. Mobilizacija je nujna.
- č) Okrog 60.000 mrtvih.
- d) Kar se tiče kopenskih enot na mestu izkrcanja, so bili to nedvomno Nemci, saj so imeli svoje položaje na višji točki in so tako zlahka nadzirali premik zavezniških pehotnih enot na obali. Ta pozicija je bila kot nalašč za ogenj iz mitraljezov in strele ostrostrelcev. Poleg tega so se Nemci nahajali tudi na utrjenih položajih (utrdbе ob obali). Glede na celotno sliko pa so bili na boljšem zavezniki, kajti imeli so popolno zračno premoč, ki so jo izkoriščali za preprečevanje dovažanja nemških okrepitev, poleg tega pa so bile nemške divizije tudi na napačnem mestu, saj so izkrcanje pričakovali drugje in ne na tistem odseku bojišča.
- e) Spodbujanje domišljije – dober odgovor bi izgledal takole: Danes bi napadalec najprej izvedel napad z manevrirnimi raketami (najverjetneje iz ladij in podmornic blizu obale) Prvi cilji bi bili C4I centri (centri za nadzor bojnih enot na bojišču), nato sistemi protizračne obrambe. Ta prvotni napad bi trajal toliko časa dokler ne bi bili nevtralizirani položaji protizračne obrambe. Nato bi prišla na vrsto letala, ki bi bombardirala položaje enot na obali (pod udarom bi bile zlasti obalne utrdbе -

najverjetneje bi uporabili termobarične bombe za rušenje utrd in žive sile, verjetno tudi kasetne bombe. Medtem bi pred obalo čakala mornariška pehota, ki bi bila z amfibijami prepeljana na obalo (predpogoj bi morala biti zračna superiornost), enote za posebne namene bi bile podobno kot takrat "dostavljene" v zaledje. Po osvojitvi obale bi bila izkrcana težja oklepna tehnika, ki bi ob podpori bojnih helikopterjev napredovala proti cilju.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

- a) *Vredno. Ker vojak že vnaprej ve, da ga bodo skušali rešiti in se zato lažje bojuje – psihološki faktor.*
- b) *Lahko opazimo bojevanje v zraku, v vodi in na kopnem. Predvsem pa opazimo več različnih oblik kopenskega bojevanja. Manjše moštvo se lahko dolgo brani, če je dobro pripravljeno, pozna teren in izkoristi prednosti terena. V filmu so sicer vidna pretiravanja.*
- c) *Zdi se, da je poudarjena superiornost ZDA. Glede na zgod. tematiko pa tudi o Nemcih.*

3. ZGODOVINSKA TEMA

- a) *Izkrcanje je pospešilo konec vojne v Evropi in kasneje vzpostavilo ravnotežje SZ – ZDA.*
- b) *Možno bi bilo izvesti napad iz Italije, nekateri so pričakovali izkrcanje v Istri. Hitler pa se je najbolj bal izkrcanja na obali S. Francije. Vendar ni točno vedel, na katerem kraju bo do izkrcanja prišlo. Zavezniki so pred izkrcanjem izvedli slepilne manevre.*
- c) *Vzpostavitev druge fronte je zahtevala SZ, hkrati pa je zaveznike v tvegano akcijo silil strah pred prevelikim vplivom SZ (komunizma) v Evropi. Ta pot je zaveznike najhitreje pripeljala do ruskih čet oz do Berlina.*
- č) *6. Junij 1944, Normandija (Caen, Bayeux) D – Day.*

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

*Zgodovinski atlas sveta, Mladinska knjiga, Ljubljana 1998,
Videokaseta: Reševanje vojaka Ryana, Karantanija Cinemas, Ljubljana, 1999.*

PIANIST

ČLANI SKUPINE:

1. Sandra CONRADI
2. Petra PORENTA
3. Katarina MARIN
4. Branka PETKOVŠEK
5. Tina ROMIH

NASLOV IZBRANEGA FILMA: **PIANIST (The Pianist)**

DOLŽINA FILMA: **150 minut**

LETO IZDELAVE: **2002**

REŽISER: **Roman POLANSKI**

KRATKA VSEBINA FILMA

Film prikazuje bridko usodo svetovno znanega pianista poljskega rodu Vladislava SZPILMANA. Kot vsi poljski Židje v času 2. svetovne vojne je bil tudi sam izpostavljen nacističnemu nasilju, ki je sledilo zavzetju Poljske septembra 1939. A vendar se je njegova usoda obrnila nekoliko drugače, saj mu je uspelo izogniti se deportaciji. Izpostavljen je bil nenehnemu boju za preživetje in ponižanjem, vse dokler mu ni uspel beg iz srca Varšavskega geta v porušeno prestolnico. Tu je skrivajoč se med ruševinami tudi dočakal konec vojne.

Za zanimiv zaplet filma poskrbi nemški oficir kapitan Wilm HOSENFELD, ki izstradanemu beguncu pomaga, da le-ta preživi, sam pa v končni fazi konča tragično.

IGRALCI IN NJIHOVE VLOGE

Naslovno vlogo, Vladislava SZPILMANA, je odigral Adrien BRODY, ki je zanj prejel tudi Oskarja za glavno moško vlogo. Ob njem ni bilo veliko vidnejših vlog saj se zgodba filma osredotoča predvsem na njegovo usodo in doživljanje dogodkov 2. svetovne vojne. Omeniti velja samo še nemškega igralca Thomasa KRETSCHMANNNA, ki je prav tako odlično odigral vlogo nemškega oficirja s srcem.

ZGODOVINSKA TEMA

Film bi lahko v okviru pouka uporabili pri obravnavi široke teme 2. svetovna vojna, pri čemer bi se osredotočili predvsem na nemško ravnanje z Judi. Torej bi bil dobra iztočnica za uro, pri kateri bi obravnavali različnost okupacijskih sistemov in predvsem ravnanje nemških okupatorjev s prebivalstvom zasedenih ozemelj (po učbeniku Naša doba, avtor Božo REPE, izdan v Ljubljani leta 1995).

KRATKA PREDSTAVITEV ZGODOVINSKEGA OZADJA FILMA

Na pragu 2. svetovne vojne je bila prva tarča nemškega vojaškega stroja Poljska. Hitlerjeva vojska jo je napadla 1. septembra 1939. Kljub hudim naporom, ki jih je v obrambo domovine vložilo poljsko ljudstvo je zaradi obotavljanja Velike Britanije in Francije država klonila že 27. septembra 1939.

Na Poljskem je pred vojno živelo okoli 3,5 milijonov Židov. V Varšavi so predstavljali kar tretjino vsega prebivalstva. Nemci so v skladu s svojo politiko uvajanja »novega evropskega reda«, s katerim bi dosegli red v etničnih odnosih in končno prevlado arijskega življa, začeli z načrtnim izvajanjem »dokončne rešitve« judovskega vprašanja.

Že 1. decembra 1939 je bil izdan ukaz, po katerem so morali vsi Židje, enako kot v Nemčiji, nositi trakove, na katerih je bila narisana Davidova zvezda, simbol judovstva. Temu ukrepu so sledili še zaplenba premoženja in uvedba racionalnega ravnanja s hrano, pri čemer so bili obroki tako skromni, da se je kmalu pojavila lakota. Židovski del Varšave je bil do 15. decembra 1940 z židom ločen od ostalih delov prestolnice. Židje ves ta čas niso popolnoma izgubili volje do življenja, temveč so znotraj židov skušali živeti »normalno« življenje. Da bi jim zlomili duha, so Nemci površino geta nenehno zmanjševali, od januarja 1942, ko je bila organizirana konferenca v Wanseeju, pa so začele množice Židov izginjati v koncentracijskih taboriščih, ki jih je bilo ravno na Poljskem največ.

19. aprila 1943 je v getu izbruhnil upor pod vodstvom Mordechaia ANIELEWICZA. Močno izčrpani uporniki so nudili odpor mesec dni in Nemcem prizadejali hude izgube. Upor je bil zaduščen šele po posredovanju SS-a in tankovskih oddelkov. Sledile so hude represalije, poboji in zravnanje geta z zemljo. Do januarja 1945, ko so se Nemci umaknili iz mesta, je v Varšavi živelo le še 20 Židov.

KRATKA PREDSTAVITEV IZBRANEGA ODLOMKA IZ ZGODOVINSKEGA FILMA

V odlomku spremljamo srečanje Dorote in Władysława, kjer se slednji znajde v sila neprijetnem položaju, saj mu je vstop v kavarno Paradiso zaradi posebnih ukrepov, sprejetih proti Judom, prepovedan. Z Doroto tako ostaneta zunaj, pri tem pa se na nek način zblížata, saj se izkaže, da je tudi ona glasbenica.

Sledi del, kjer je družina Szpilman zbrana ob mizi, g. Szpilman pa prebira časopis, v katerem je zapovedano, da morajo Judje nositi Davidovo zvezdo, ki jo morajo tudi sami nabaviti. Takoj se pojavi negotovanje, predvsem s strani Henryka in Regine, ki se odločno upreta temu, da bi nosila zvezdo, saj ne želita biti ožigosana. Malce kasneje je prikazano tudi strahotno ponižanje g. Szpilmana, ki ga nemški vojak sredi ulice pošlje v blato.

Sledi še izsek, kjer sestra Halina prebira o ureditvi judovskega geta. Vse se zdi neresnično, Władysław ne verjame, da bi lahko vse Jude vtaknili tja, toda Henryk je prepričan v nasprotno, saj jih je »le« 360.000.

UČNI-DELOVNI LIST: PIANIST (The Pianist)

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- Koliko Židov je živel v Varšavi ob okupaciji Poljske?
- Iz odlomka navedi ukrepe, ki so jih Nemci uvedli, da bi Žide izključili iz javnega življenja.
- Kako so na izdane odloke reagirali Židje?
- Kako so na odloke reagirali Poljaki, ki niso bili Židje?
- Razmisli, kako bi v dani situaciji reagiral sam.
- Kam so Nemci preselili Žide konec oktobra 1940?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- Razloži pojma HOLOKAVST in GENOCID.
- Kako so Nemci reševali židovsko vprašanje in kako se imenuje načrt rešitev židovskega vprašanja?
- Razmislite, kje bi lahko našli vzroke za takšno ravnanje z Židi.

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- Katera država je bila prva žrtev nemškega vojaškega stroja?
- Kako je Poljska občutila posledice sporazuma Hitler-Stalin (Molotov-Ribbentrop)?
- Razloži, kako se je razvijalo odporiško gibanje na Poljskem in kateri so bili glavni razlogi za razhajanja med različnimi odporiškimi gibanji.
- Katere bitke so pomenile preobrat v vojni in s tem končno zmago zaveznikov?

REŠITVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

- Koliko Židov je živel v Varšavi ob okupaciji Poljske?

Ob nemški okupaciji je na področju mesta Varšava živel okoli 360.000 Židov.

- Iz odlomka navedi ukrepe, ki so jih Nemci uvedli, da bi Žide izključili iz javnega življenja.

Odloki, ki so jih Nemci izdali, so zajemali prepoved vstopa v določene gostilniške lokale, prepoved vstopa v javne parke, prepoved hoje po pločnikih, obvezno nošnjo Davidove zvezde, selitev Judov v geto.

- Kako so na izdane odloke reagirali Židje?

Židje so se sprva upirali, predvsem nošnji zvezde, ki bi jih stigmatizirala in jim tako onemogočala normalno življenje. Sčasoma pa so popustili pritiskom in se uklonili ukazom.

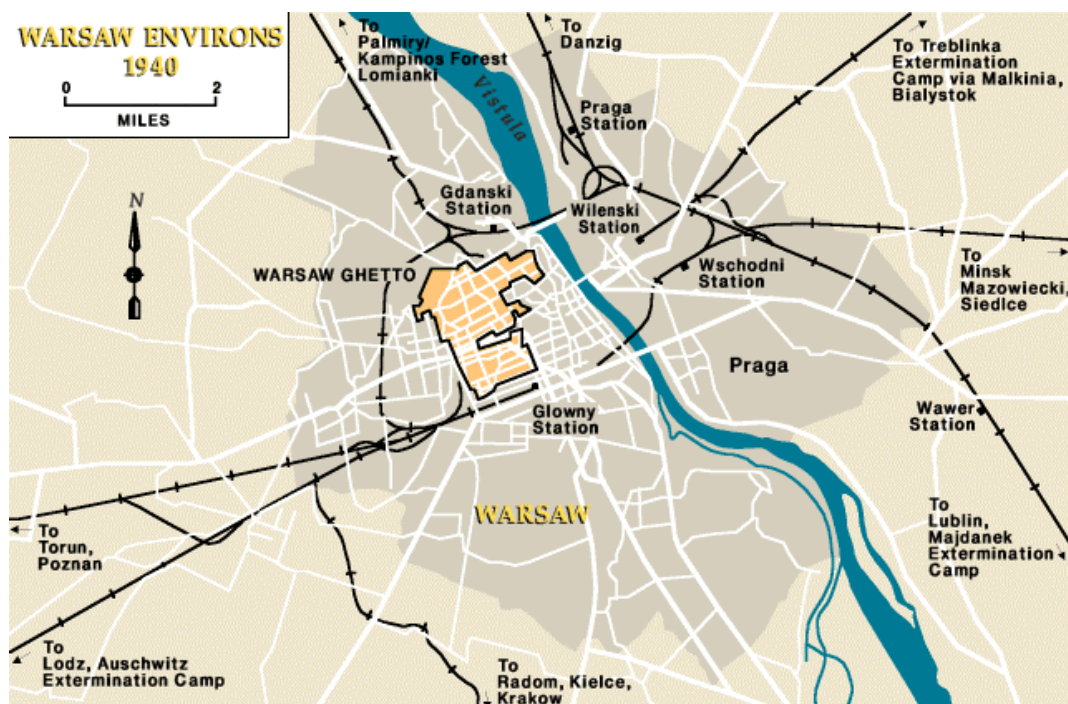
- Kako so na odloke reagirali Poljaki, ki niso bili Židje?

Iz odlomka je razvidno, da so Poljaki reagirali različno. Tako so se nekaterim ukrepi zdeli pretirani, saj so bili navajeni skupnega življenja z židovsko skupnostjo. Večina pa je ukrepe sprejela in jih tudi sama pomagala izvrševati, kar nam nakazuje stavek :« Sama veš kakšni so ljudje. Trudijo se biti boljši nacisti, kot je Hitler.»

- Razmisli, kako bi v dani situaciji reagiral sam.

- Kam so Nemci preselili Žide konec oktobra 1940?

Židje so se morali naseliti v Varšavski geto, židovski del mesta, ki je bil od 15. decembra 1940 z zidom ločen od ostalih delov prestolnice.

VARŠAVSKI GETO LETA 1940
(www.uwm.edu/Dept/CJS/wa.gif)

2. IZBRANI FILM

- Razloži pojma HOLOKAVST in GENOCID.

V leksikonu Cankarjeve založbe je GENOCID definiran kot kaznivo dejanje zoper človečnost in mednarodno pravo. Tisti, ki ga stori ima namen uničiti kakšno narodno, etnično ali versko skupnost. Da bi dosegel svoj cilj pobija, povzroča hude telesne poškodbe in hromi telesno in duševno zdravje pripadnikov skupine, ki jo želi uničiti. Med drugo svetovno vojno je skušal Hitler uničiti predvsem Žide in druge pripadnike »manjvrednih« ras, pri tem so Židje sami njegovo početje označili kot HOLOKAVST.

- Kako so Nemci reševali židovsko vprašanje in kako se imenuje načrt rešitev židovskega vprašanja?

Načrt, ki so ga nacisti izdelali kot možno rešitev židovskega vprašanja nosi naziv »DOKONČNA REŠITEV«. Le-tega so sprejeli na konferenci v Wanseeju januarja 1942.

Da bi dosegli zastavljeno fizično iztrebljenje Židov, so ustanavljali koncentracijska taborišča, ki so postala »tovarne smrti«. V njih naj bi umrlo okoli 6 milijonov Židov.

VILA V WANSEE-JU

(<http://www.holocaust-uddannelse.dk/images/billeder/wansee01.jpg>)

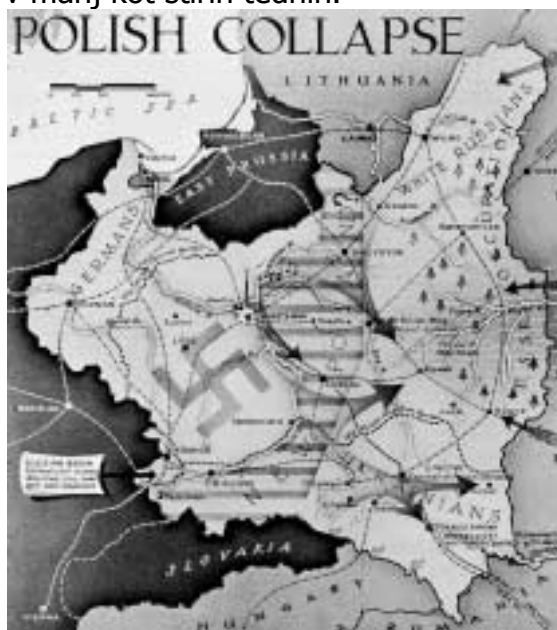
- Razmislite kje bi lahko našli vzroke za takšno ravnanje z Židi.

Vzroke je možno iskati že globoko v preteklosti. Že Sveto pismo omenja Judo Iškariota, ki je bil ožigosan kot izdajalec, morilec...skratka kot nekaj, kar je slabega, kar je treba odstraniti, saj svetu predstavlja grožnjo, zlo. Tako so Jude označili kot slabiče, morilce ... v vseh pogledih so jih označevali kot »grešne kozle« - karkoli je šlo narobe, so bili krivi Judje. Tako so bili tudi za gosp. težave po 1. svet. vojni okrivili Jude ... Judje so bili dobri trgovci, imeli so dosti kapitala (tudi v zlatu), zato jim je bilo treba na vse možne načine preprečiti, da bi prevzeli gonilno silo v državi – tudi s sprejetjem nurnberških rasnih zakonov, leta 1935, s katerimi so jim bile odvzete vse pravice pravnomočnih državljanov.

3. ZGODOVINSKA TEMA

- Katera država je bila prva žrtev nemškega vojaškega stroja?

Poljska je bila prva država, na kateri je Hitler preizkusil novo strategijo boja »blitzkrieg«. Prvotno naj bi jo napadli že 25. avgusta, a so svoj načrt izvedli šele 1. septembra 1939. Vojska je Poljsko zasedla v manj kot štirih tednih.

PADEC POLJSKE KONEC SEPT. 1939

(history.sandiego.edu/cdr2/WW2Pics/51867big.jpg)

Kako je Poljska občutila posledice sporazuma Hitler-Stalin (Molotov-Ribbentrop)? Ob podpisu sporazuma so bila Sovjetski zvezi zagotovljena določena ozemlja, ki jih je le-ta izgubila po 1. svetovni vojni. Rdeča armada je tako na poziv nemškega zunanjega ministra Joachima von RIBBENTROPA prestopila rusko-poljsko mejo in naglo napredovala do Brest-Litovska, kjer je bil podpisan nov sporazum o mejah in prijateljstvu. Poljska je bila razdeljena na dve okupacijski coni – nemško in rusko.

Razloži, kako se je razvijalo odporiško gibanje na Poljskem in kateri so bili glavni razlogi za razhajanja med različnimi odporiškimi gibanji.

Prva odporiška gibanja na Poljskem so se razvila že spomladi leta 1941. Bila so zvesta begunski vladi in večinoma nedejavna. Do leta 1943 sta se izkazali kot najmočnejši predvsem dve skupini, ARMIA KRAYOWA (pod vodstvom izpostave begunske vlade – Politično predstavništvo Poljske) in ARMIA LUDOVA (pod pokroviteljstvom Sovjetske zveze jo vodi Zveza osvobodilnega boja). Eden glavnih razlogov za poljsko razcepljenost je bila neenotnost samega zavezniškega tabora. Tako je prokomunistična Armia Ludova odrekala legitimnost poljski vladi v emigraciji, zaradi česar ni imela podpore Anglije in Francije, zato pa močno podporo s strani Sovjetske zveze. Pri Armii Krayowi je bila situacija ravno obratna. Nastala je ravno ob podpori emigrantske vlade in je zato uživala večji ugled med zaveznicami.

- Katere bitke so pomenile preobrat v vojni in s tem končno zmago zaveznikov? Odločilne bitke 2. svetovne vojne so bile:

1. bitka za Stalingrad (po kateri so Nemci prisiljeni v umik iz V. Evrope)
2. bitka pri El Alameinu (odloči usodo Afrike)
3. bitka pri Midwayu (omogoči prevlado ZDA na Pacifiku)
4. izkrcanje v Normandiji

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

REPE, B. (1995). Naša doba. Oris zgodovine 20. stoletja. Ljubljana: DZS.

LEKSIKON CANKARJEVE ZALOŽBE (1987). Ljubljana: Cankarjeva založba.

REPE, B., NEČAK, D. (2003). Oris sodobne obče in slovenske zgodovine. Učbenik za študente 4. letnika. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za zgodovino.

<http://www.thepianist-themovie.com/pianist.htm>

<http://www.history.sandiego.edu/cdr2/WW2Pics/51867big.jpg>

<http://www.holocaust-uddannelse.dk/images/billeder/wansee01.jpg>

<http://www.uwm.edu/Dept/CJS/wa.gif> (November 2003)

Videokaseta: Pianist (2003). Vojnik: Fivia.

ŽIVLJENJE JE LEPO

ČLANI SKUPINE:

1. Anja Panjan
2. Natalija Mihelčič
3. Gaja Pöschl
4. Andreja Rudaš
5. Katarina Janjić

Naslov izbranega zgodovinskega filma: La vita é bella (Življenje je lepo)

Dolžina filma: 118 minut

Leto izdelave: Italija, 1997

Režiser: Roberto Benigni

Kratka vsebina filma:

Guido in Dora se zaljubita in kasneje se jima rodi sin Jozue. Leta 1943, na sredi druge svetovne vojne so nemški nacisti množično vozili Žide v koncentracijska taborišča. Tudi Guida, Doro in Jozua odpeljejo v koncentracijsko taborišče, kjer Guido sinu ves čas pripoveduje lažno resnico dogajanja v taborišču ... življenje je lepo.

Igralci in njihove vloge:

Roberto Benigni – Guido
Nicolletta Brachi – Dora
Giustino Durano - Jozue

Zgodovinska tema:

Nacistična koncentracijska taborišča in njihovo delovanje med 2. svetovno vojno

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Zgodovinsko ozadje filma nazorno prikazuje nemško nacistično in genocidno politiko glede Židovskega vprašanja, delovanje taborišč in načine mučenja ter pobijanja Židov.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):

Vlak pripelje v taborišče, moške in ženske razdelijo v dve skupini po spolu, ki nato v vrsti oddideta vsaka na svojo stran pokopališča. Malemu Jozueju ni všeč kraj, kamor so se pripeljali, zato mu oče Guido skuša preko igre olepšati okoliščine in mu za zmago v tej igri obljubi tank. Taboriščnike razporedijo v sobe, ki so vlažne neprijetne, hladne, polne lesenih postelj in bledih obrazov že v sobi živečih taboriščnikov.

UČNI-DELOVNI LIST: Življenje je lepo

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- Kaj se je zgodilo s potniki, ko so izstopili z vlaka?
- Kakšno je bilo okolje in vzdušje ob prihodu v taborišče?
- Kako je Guido razložil sinu kam so prišli?
- Kaj je bila glavna nagrada v igri, ki sta se jo igrala Guido in Jozue?
- Kakšen je bil prihod v sobo, v katero sta prišla Guido in Jozue?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- Kako se je Guido obnašal preden so ga ustrelili?
- Jozue si je za rojstni dan želel tank. Se mu je želja uresničila?

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- Koliko Židov so pobili nacisti? Naštej nekaj načinov pobijanja.
- Kje v sodobni zgodovini še vedno opazimo genocidno politiko?
- O koncentracijskih taboriščih se je že veliko napisalo in posnelo kar nekaj filmov. Spodaj citirani odlomek je vzet iz enega izmed filmov o taboriščih, ki so zaznamovala življenja mnogih. Ali morda veš iz katerega filma je citat in ali poznaš še kakšen film, knjigo ... na temo koncentracijskih taborišč?

"Del mene se je spremenil v gost dim, ki se je pomešal z dimom drugih. In potem so ostale kosti, ki so se sesule v prah. Pometli so ga na kup in ga odpeljali k reki. Ostali so delci našega prahu, ki so lebdeli v zraku okoli novih delavcev. Ti delci prahu so sivi. Posedamo se na njihove čevlje, na njihove obraze in v njihova pljuča. In tako se navadijo na nas, da ne kašljajo več in nas ne pometajo stran. Enostavno se samo premikajo, dihajo in premikajo. Kot kdorkoli drug, ki je še živ, v tistem kraju. In tako se delo nadaljuje."

REŠITVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

- Ko so potniki izstopili z vlaka so jih razdelili na dve polovici, moške na eno stran, ženske na drugo stran, nato so v vrsti šli vsak na svojo stran taborišča.
- Ko je vlak prispel v taborišče je bilo vzdušje grozljivo, visoke sive stavbe, temačno ozračje in brezupni pogledi Židov, so zapolnili grozljivost in srh ob prihodu v taborišče.
- Guido je Jozueju , da se igrajo neko igro, v kateri je vse organizirano, da bosta prespala v majhni sobici v hotelu.
- Glavna nagrada v igri je bil tank.
- Prihod v sobo je bil strašen, v majhni zatohli, vlažni sobici je bilo veliko lesenih postelj in veliko taboriščnikov, oblečenih v zaporniška oblačila, ki so s svojimi pogledi na prihajajoče vzbujali brezupnost situacije.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

- a) Guido ni hotel, da bi se njegov sin zavedal, da mu bodo ustrelili očeta, zato je "odkorakal " v smrt in s tem sinu njegovo smrt prikazal kot igro.
- b) Želja se mu je uresničila, saj se je imel priložnost peljati s tankom, ko je taborišče zasedla zavezniška vojska.

3. ZGODOVINSKA TEMA

- a) Nacisti so pobili okrog 6. 000 000 Židov. Načini pobijanja: Plinske celice, streljanje, medicinski eksperimenti, prisilno delo, lakota, bolezni, fizično- psihično mučenje ...
- b) Genocidna politika v sodobni zgodovini, se je dogajala v tretji Balkanski vojni, v koncentracijskih taboriščih v Bosni, na Kosovem.
- c) Citat je iz filma Taborišče smrti. O Holokavstu so pisali še Wolfgang Benz, Primo Levi itd.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

Videokaseta: Življenje je lepo. Ljubljana: Studio –S, 2000.

Videokaseta: Taborišče smrti.

W. Benz: Holokavst.

Ilustrirana zgodovina sveta, The Times, 1997.

Leksikon Cankarjeve založbe.

J. Pirjevec: Jugoslovanske vojne, Ljubljana 1991 in 2001, Cankarjeva založba.

SCHINDLERJEV SEZNAM

ČLANI SKUPINE:

1. **Marja Filipčič**
2. **Barbara Žnidaršič**
3. **Marko Mavrič**
4. **Grega Greif**
5. **Jernej Prijanovič**
6. **Nataša Jerič**

Naslov izbranega zgodovinskega filma: Schindlerjev seznam (Schindler's List)

Dolžina filma: 197 min

Leto izdelave: 1993

Režiser: Steven Spielberg

Kratka vsebina filma:

Film Schindlerjev seznam je bil posnet po resnični zgodbi. Češki nacistični poslovnež Oscar Schindler skuša obogateti med drugo svetovno vojno. Priložnost vidi v tovarni na Poljskem, kjer izkorišča židovsko delovno silo. Schindler je priča grozotam holokavsta in proti koncu vojne, ko postaja usoda Židov vse bolj jasna, spremeni svoje namene in jim skuša pomagati. Ves denar porabi za to, da reši več kot 1100 Židov pred grozljivo smrtjo v plinskih celicah.

Igralci in njihove vloge:

Liam Neeson	Oskar Schindler
Ben Kingsley	Itzhak Stern
Ralph Fiennes	Amon Goeth
Caroline Goodall	Emilie Schindler
Jonathan Sagall	Poldek Pfefferberg
Embeth Davidtz	Helen Hirsch

Zgodovinska tema:

2. svetovna vojna: antisemitizem znotraj nacističnega okupacijskega sistema.

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

1. septembra 1939 so nemške oborožene sile napadle sosednjo Poljsko. S tem se je tudi uradno začela 2. svetovna vojna. Odlično pripravljene in opremljene nemške vojske se je mogla poljska armada upreti le v skromni meri. V štirih tednih so Nemci zasedli vso državo in tako prvič preizkusili svojo strategijo bliskovite vojne.

Ob koncu nacistične invazije jeseni 1939, se je število Židov, ki so živeli pod oblastjo Nemcev skokovito povečalo. Več kot 2 milijona poljskih Židov je bilo podrejenih Nemcem. Nacistični program je predvideval ureditev okupiranih območij tako, da bi ustvarili življenjski prostor za Nemce, hoteli so doseči prevlado arijske rase. V skladu z načrtom so začeli s politiko iztrebljanja Židov in tudi nekaterih slovanskih narodov.

Nestrpnost do Židov pa se je začela že v 30. letih. Omejevali so jim določene pravice, na primer od leta 1935 jim ni bilo več dovoljeno služiti vojske, kasneje niso smeli več opravljati doktoratov, prepovedano jim je bilo opravljanje zdravniškega poklica, otroci niso smeli hoditi v nemške šole. 15. 9. 1935 so jih s t.i. Nurenberškimi zakoni oropali najosnovnejših življenjskih pravic. Že pred vojno so Židje doživeli strahote nacistične politike, v noči na 10. november 1938, ki so jo poimenovali Kristalna noč, so Nemci uničili in vandalizirali sinagoge, njihova bivališča, trgovine. 30000 Židov je bilo aretiranih in poslanih v koncentracijska taborišča, 90 jih je bilo ubitih. Od septembra 1939 so morali nositi prišito rumeno zvezdo.

Poljski Židje so bili v letu 1940 zbrani na določenih delih mest, v t.i. getih. Nemci so načrtovali gete kot prehodno stopnjo z namenom, da imajo zbrane Žide na enem mestu, da bo preseljevanje lažje in hitrejšo in pa tudi zato, da so izolirani od ostalega prebivalstva. Eden od načrtov je bila preselitev Židov na Madagaskar. Varšavski geto je bil eden izmed največjih, tam se je stiskalo okrog pol milijona Židov. Od ostalega mesta so bili ločeni z obzidjem. Stanje v getih je bilo obupno. Bolezni in prisilno delo so terjali veliko žrtev. Nemci so jim vedno bolj omejevali osnovne življenjske pravice, zmanjševali območja življenja, jim onemogočali preskrbo s hrano.

Z Wannseejsko konferenco leta 1942 so potrdili dokončno usodo Židov. Poleti 1942 so Nemci začeli prazniti gete. Žide so deportirali v koncentracijska taborišča. V letih 1942, 1943 je bilo okrog 2 milijona Židov umorjenih v plinskih celicah. Zadnjih 80000 Židov so deportirali leta 1944 iz geta v Lodzu v taborišče Auschwitz.

Nemci so svoja grozovita dejanja počeli načrtno, saj so sistematično izvajali genocid nad posameznimi narodi, ki so ga uzakonili, ko so v letih 1935-1939 sprejeli rasistične zakone. Približno 6 milijonov Židov je bilo pri izvajanju končne rešitve judovskega vprašanja pomorjenih v javnih masakrih med osvajanjem poljskega, sovjetskega, jugoslovanskega ozemlja v letih 1939-1941. Kasneje od konca 1941 do konca leta 1944 pa so jih pobijali v posebej za ta namen postavljenih taboriščih Kulmhof, Auschwitz-Birkenau, Belzec, Sobibor, Treblinka, Lublin-Majdanek.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma:

Ženske, ki so upale, da jih peljejo na delo v tovarno, odpeljejo v taborišče. Ponižajo jih z dezinfekcijo, nato pa v strahu pričakujejo, kaj se bo v umivalnici zgodilo z njimi. Pripravljene so na najhujše, a ko iz tušev priteče voda, je olajšanje očitno.

Schindler medtem jezen ugotovi, da je zaradi pisarniške napake vlak namesto v njegovo tovarno vse ženske s seznama odpeljal v Auschwitz. Zanje se je odločen pogajati in si prav vse priboriti nazaj ter jih s tem odrešiti skoraj gotove smrti v peklenem Auschwitzu.

Taboriščnikom se ta čas ne godi nič dobrega, na pregledovanju se skupina le izjasni, da gre za pomoto, da so Judi Oscarja Schindlerja.

UČNI-DELOVNI LIST: Schindlerjev seznam

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

1. Kam so bile ženske odpeljane? Zakaj?
2. S pomočjo odlomka poskušaj sklepati, kaj se je dogajalo v taboriščih.
3. Opiši kako so ravnali z ženskami v taborišču.
4. Na podlagi odlomka sklepaj, kakšne pravice so imeli taboriščniki.
5. Zakaj se poimenujejo Schindlerjeve Židinke? Kaj je z njimi nameraval Schindler?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

1. Pojasni pojem koncentracijsko taborišče.
2. Ovrednoti odnos nacistične Nemčije do določenih družbenih skupin.

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

1. Pojasni pojem antisemitizem.
2. Naštej in opiši ukrepe, ki jih je Nemčija sprejela proti Židom.
3. Poišči vzroke za nastanek getov ter opiši življenje v njem.

REŠITVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

1. Ljudi, ki so bili na vlaku so odpeljali v koncentracijsko taborišče, kjer jih je čakala verjetna smrt. Gre za prikaz usode mnogih ljudi, ki so na nek način prišli v konflikt s takratno Nemško oblastjo.

2. V taboriščih so ljudi sistematično, načrtno ubijali, izvajali genocid ali pa izkoriščali za težka dela ter na njih izvajali poskuse.

3. Z ženskami so ravnali nečloveško, poniževali so jih, ostrigli so jim lase, odvzeli vso lastnino ...

4. Taboriščniki niso imeli nikakršnih pravic. Gre za brezobzirno, grobo kršenje človekovih pravic.

5. Schindler je sestavil seznam, na katerem so bili židovski delavci, ki so delali v njegovi tovarni posode. Schindler je spoznal, kakšna usoda čaka Žide, zato se je odločil, da bo rešil vsaj svoje delavce. Plačal je za vsakega delavca, le-ti pa so bili potem premeščeni v tovarno orožja v Schindlerjev rodni kraj na Češkem in bili tako rešeni grozot holokavsta.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

1. Koncentracijska taborišča

Koncentracijska taborišča so bila zaprte državne ustanove, kamor so zapirali politične zapornike narodnostnih in družbenih manjšin brez poprejšnje zakonske obsodbe, zgolj na podlagi odločitve vojaških in policijskih oblasti. Ujetniki imajo omejeno gibanje, strog zaporniški oz. vojaški red, pomanjkljivo higieno in prehrano. V uporabi so bila že na prelomu iz 19. v 20 stol. (Angleži v burski vojni, Španci ...), razširila pa so se po l. 1933, ko so v Nemčiji prišli na oblast nationalsocialisti. Posamezna nemška koncentracijska taborišča so postala uničevalna, v njih so pomorili okoli 11 milijonov ljudi (Auschwitz-Birkenau, Bergen-Belsen, Buchenwald, Dachau, Treblinka). Vanje so zapirali kriminalce, homoseksualce, nasprotnike režima, predvsem pa Jude, Slované in Rome. Koncentracijska taborišča so bila najbolj zloglasna oblika nasilja in uničevanja, v njih so sistematično izvajali genocid nad posameznimi narodi z grozljivimi metodami (plinske

celice, mučenje, medicinski poskusi,...). S holokavstom (uzakonjen v nacistični Nemčiji 1935-1939) so pobili približno 6 milijonov Židov.

2. Odnos nacistične Nemčije do določenih družbenih skupin

Politika nacistične Nemčije je bila sovražna ne samo do Judov, ampak do vseh marginalnih družbenih skupin. Poleg tega so bili na udaru tudi vsi nasprotniki oblasti. Do naštetih je takratna Nemška oblast najbolj kruto ravnala. Nekoliko drugače so gledali na druge narode, ki so jih imeli za manjvredne.

3. ZGODOVINSKA TEMA

1. Pojasni pojem antisemitizem?

Pod tem pojmom razumemo sovražnost do Judov. Ob koncu 19. in začetku 20. stoletja se je zelo razširil po Franciji, Nemčiji, na Poljskem, v Rusiji in drugod. Iz Rusije se je za preganjanje Judov razširil tudi izraz 'pogrom'. Po prvi svetovni vojni je nacistična oblast spodbujala antisemitizem z izgovorom, da so Judje krivi za poraz v vojni. Končna rešitev naj bi bil holokavst ali iztrebitev judovskega ljudstva v celoti. Od leta 1941 do 1945 so v koncentracijskih taboriščih ubitih okoli 6 milijonov Judov. Po vojni pa je bil antisemitizem očiten zlasti v Sovjetski zvezi.

2. Naštej in opiši ukrepe, ki jih je Nemčija sprejela proti Židom?

Nemci so v 30. letih sprejeli ogromno zakonov, s katerimi so Židom onemogočali normalno življenje. Že aprila 1933, dva meseca po Hitlerjevem prevzemu oblasti, so sprejeli zakon o vnovični vzpostavitvi poklicnega uradništva. Ta zakon je služil odstranitvi političnih nasprotnikov, s tem tudi vseh Židov, iz javnih služb. Aprila 1933 je bil omejen judovski delež v izobraževalnih ustanovah, maja 1935 Židje niso smeli več služiti vojske. Septembra 1935 so bili objavljeni t.i. Nürnberški zakoni, ki so omejevali osnovne življenjske pravice Židov. Zakon o nemškem državljanstvu je Žide postavil na mesto drugega razreda, zakon za zavarovanje nemške krvi in nemške časti, pa jim je prepovedoval sklepanje zakonskih zvez z Nemci. Marca 1936 židovske družine niso več prejemale otroških dodatkov, oktobra pa so prepovedali židovskim učiteljem zasebno poučevati nejudje. S tem so izgubili zadnji vir prihodkov, po tem ko niso smeli več opravljati javnih služb. Aprila 1937 niso smeli opravljati doktorata, julija 1938 jim je bilo prepovedano opravljanje zdravniškega poklica, novembra pa židovski otroci niso smeli več hoditi v nemške šole. Višek terorja so Židje v 30. letih doživeli v noči na 9. november 1938, v t.i. Kristalni noči. 7500 judovskih trgovin je bilo uničenih, sinagoge požgane in porušene, 30000 Židov je bilo aretiranih in poslanih v koncentracijska taborišča, 90 jih je bilo ubitih. Sledile so prepovedi trgovanja in izključitev Židov iz nemškega gospodarstva. To jih je prisililo v prodajo premoženja in končno tudi v revščino, obubožanje, životarjenje. Židje so mislili, da njihov položaj ne more biti slabši, vendar pa se z začetkom 2. svetovne vojne in tekom nje, njihov položaj še poslabša, še več Židov je pobitih, odpeljanih v taborišča, izkoriščanih, mučenih ...

3. Vzroki za nastanek getov in razmere v njih.

Geti so bili prvotno z obzidjem omejene mestne četrti, v katerih so živeli Judje ločeno od ostalega meščanstva. V zgodnjem srednjem veku so se Judje prostovoljno naseljevali skupaj, prvi prisilni geti pa so se pojavili v 14. stol. V Španiji, na Portugalskem in v Nemčiji. Ime je geto dobil po beneškem otoku Ghetto, kjer je v 16. stol. bila judovska četrt. Nastali so predvsem zaradi versko pogojenega prepričanja, da so Judje od Boga prekleti in si tako ne zaslužijo krščanske ljubezni. Tako je papež Pavel IV I. 1555 ustanovil rimski geto, ki je bil v zahodni Evropi zadnji ukinjen l. 1883. Kmalu so vsa večja mesta imela gete, ukinjeni pa so bili večinoma v 19. stol. Pred in med 2. svetovno vojno gete

ustanavljajo nacisti, da bi zbrali vse judovsko prebivalstvo na enem kraju. Tako so imeli nad njimi lažjo kontrolo, lažja pa je bila tudi deportacija v koncentracijska taborišča. Iz getov so ljudi navadno prepeljali v delovna ali uničevalna taborišča, pod pretvezo da jih bojo preselili na vzhod. Razmere v getih so bile izredno slabe, bili so prenaseljeni, primanjkovalo je osnovnih stvari, možna je bila le blagovna menjava in še ta redka. Za higieno je bilo slabo poskrbljeno. Judje so v njih bili v stalnem strahu pred nacistično vlado.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- Benz W. (2000). Holokavst. Ljubljana: ICK
- Repe, B. (1998). Sodobna zgodovina. Ljubljana: Modrijan.
- www.holocaust.education.dk
- www.imdb.com
- Schindlerjev seznam. Ljubljana: Karantanija, 1995.

TABORIŠČE SMRTI

ČLANI SKUPINE:

1. **Miha Kuštrin**
2. **Mateja Švajncer**
3. **Barbara Filipič**
4. **Samo Žerjav**
5. **Mateja Iskra**

Naslov izbranega zgodovinskega filma:

Taborišče smrti (The gray zone, Mrtva sivina)

Dolžina filma: **108 min**

Leto izdelave: **2001**

Režiser: **Tim Blake Nelson**

Kratka vsebina filma:

Film temelji na resničnih dogodkih in prikazuje razburljivo zgodbo o dr. Miklosu Nyiszliju, madžarskemu Židu, ki ga je zloglasni nacist Josef Mengele imenoval za glavnega patologa v taborišču Auschwitz in hkrati za pripadnika posebne enote "Sonderkommando". To posebno enoto so sestavljali židovski taboriščniki, ki so jih nacisti prisilili, da so kljub velikim moralnim dilemam sodelovali pri delu v taborišču v zameno za dodaten mesec življenja. Uspelo pa jim je organizirati edini oboroženi upor v zgodovini Auschwitza. V poskusu, da bi rešili preostale taboriščnike, so žrtvovali svoja življenja.

Igralci in njihove vloge:

David Arquette (Hoffman)

Daniel Benzali (Schlermer)

Steve Buscemi (Hesch' Abramowics)

Harvey Keitel (SS Oberscharführer, Eric Muhsfeldt)

Allan Corduner (Doctor Miklos Nyiszli)

Zgodovinska tema:

Upor v koncentracijskem taborišču jeseni 1944.

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Zaradi približevanja rdeče armade želijo Nemci likvidirati taborišče. Ker zaporniki čutijo, da se jim izteka čas, se uprejo.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):

Odlomek prikazuje zadnji obračun z uporniki in nam pove usodo preživelih.

UČNI-DELOVNI LIST: TABORIŠČE SMRTI

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- a) Za koliko časa so si podaljšali življenje taboriščniki, ki so sodelovali s SS?
- b) Koliko krematorijev je delovalo v taborišču Auschwitz?
- c) Ali so nacisti v taboriščih sami izvajali poboje taboriščnikov?
- č) Kaj se je zgodilo z uporniki?
- d) Kakšna je bila usoda dr. Miklosa Nyiszlija?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- a) Kateri zloglasni zdravnik je bil predstojnik taboriščne ambulante?
- b) Zakaj so Nemci tako hiteli s pobijanjem taboriščnikov?
- c) Kako so bile zakrinkane plinske celice?

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- a) Našej tri nemška koncentracijska taborišča.
- b) Kdo je svoje življenje posvetil lovu na nacistične zločince?
- c) Našej nekaj (3) največje nacistične zločince, ki so sodelovali v koncentracijskih taboriščih.

REŠTIVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

- a) Taboriščniki so si podaljšali življenje za 4 mesece.
- b) V Auschwitzu so nazadnje delovali 4 krematoriji.
- c) Ne, pomagali so jim taboriščniki sami.
- č) Bili so usmrčeni.
- d) M.N. je preživel taborišče in umrl deset let po vojni.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

- a) Zloglasni doktor je bil dr. Josef Mengele.
- b) Nemci so hiteli s pobijanjem taboriščnikov zaradi približevanja Rdeče armade.
- c) Plinske celice so bile zakrinkane kot umivalnice s prhami.

3. ZGODOVINSKA TEMA

- a) Auschwitz-Morowitz, Auschwitz-Birkenau, Kulmhof, Treblinka, Sobibor, Belzec, Majdanek
...
- b) Simon Wiesenthal.
- c) Mengele, Himmler, Heydrich, Reinhard, Wirth, Stangl, Rosenberg, Höß ...

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- www.dvd-nakupi.com
- Benz, W., Holokavst, Ljubljana : Inštitut za civilizacijo in kulturo - ICK, 2000
- Videokaseta: The gray zone - Taborišče smrti. Režiser: Tim Blake Nelson, Studio: Lionsgate/Fox, March 18, 2003
- Taborišče smrti (Mrtva sivina) – The gray zone. Ljubljana: Karantanija cinemas, 2004.

MOJ ATA, SOCIALISTIČNI KULAK

ČLANI SKUPINE:

1. Judita KOTNIK
2. Brigita KRANJEC
3. Dragica POLJANEC
4. Siniša KRT
5. Jani STRNAD
6. Klavdij PIRIH

Naslov izbranega zgodovinskega filma: Moj ata, socialistični kulak

Dolžina filma: 107 minut (minutaža z videokasete – film sicer traja dalj časa, in sicer ok. 120 minut).

Leto izdelave: 1987

Režiser: Matjaž KLOPČIČ

Kratka vsebina filma:

Leto 1945, 2. svetovna vojna je končana. V vas se vračajo vojaki, Jožeka Maleka pa najdlje ni. Žena Mimika in otroka Tinček in Olga vedo le to, da je pobegnil iz nemške armade v sovjetsko Rdečo armado. Življenje teče na vasi naprej. Mama hodi na dnino h kmetu Medvedu, ki ji daje namesto plačila kruh in mleko za otroka. Sorodniku, bratranču Vanču, ki je aktivist pri Krajevnem ljudskem odboru, to ni všeč. In potem se vrne ata kot odpuščen vojak Rdeče armade. Vanč jih seznanj z agrarno reformo in Malekovi dobijo z njo tudi zemljo. Vreči pa morajo vse Kristuse in Marije s sten in ne smejo več v cerkev in vsak dan morajo vzdikati Titu in Stalinu, pa FLRJ in SSSR. Zdaj se Jožek Malek povsem spremeni. Dela na zemlji kot nor, postane pohlepen, začne oponašati velike kmete in se imenuje za socialističnega kulaka. Toda nad zemljo se začno zbirati temni oblaki. Naenkrat ni več dobro, če si bil Stalinov junak, če si dal hčeri ime Volga in če vsak dan vpíše: »Živel Stalin in živila SSSR!« Maleka osumijo, da je informbirojevec. Na zaslišanju se sicer izmaže, ker se dela bedaka, zato pa zaprejo Vanča, ki mu je dajal informacije. Maleka razlastijo tudi kot agrarnega posestnika, saj bodo ustanovili kolektivne kmetijske zadruge. Sanje o socialističnem kulaku so bile pač le sanje.

Igralci in njihove vloge:

Polde BIBIČ (Jožek Malek – glavni junak), Milena ZUPANČIČ (Mimika Malek – Jožekova žena), Urška HLEBEC (Olga Malek – Jožekova hči), Matjaž PARTLIČ (Tinček – Jožekov sin), Ivo BAN (Vanč – Jožekov bratranec), Ivan GODNIČ, Anton PELJE.

Zgodovinska tema:

JUGOSLAVIJA V PRVIH LETIH PO DRUGI SVETOVNI VOJNI (do spora z informbirojem)

Po drugi svetovni vojni se je v Jugoslaviji kot najmočnejša politična sila uveljavila KP, ki je prevzela oblast in začela z izvajanjem revolucionarnih ukrepov. V okvir politike »izgradnje socializma« je spadalo vpeljevanje enopartijskega sistema, ukinjanje privatne lastnine, ustvarjanje državne lastnine ter kolektivizacija kmetijstva. Obenem je potekal obračun z ostanki NOB nasprotnih sil in z nasprotniki novega režima, ki je imel tudi politično in ekonomsko ozadje.

Nacionalizacija je bila izvršena v vseh podjetjih državnega pomena, kasneje pa še v preostalih podjetjih, kulturnih in zdravstvenih ustanovah, medtem ko je država glavne industrijske panoge podržavila z zaplembo. Agrarna reforma je bila izvedena s podeljevanjem Nemcem, veleposestnikom in cerkvi zaplenjene zemlje v trajno last »tistemu, ki jo obdeluje« - kmetu. Na vasi je potekala tudi kolektivizacija (združevanje kmetov v zadruga), ki pa ni bila uspešna. Takoj po vojni se je začela obnova mostov, cest in železnic, katere glavna sila je bilo prostovoljno delo, ki so ga spodbujali mediji in množične organizacije. Zaradi velike gospodarske zaostalosti je KPJ pripravila načrt pospešene industrializacije (petletke), na začetku predvsem razvoj težke industrije in elektrifikacija. Posledično je to pomenilo večanje delovne sile v industriji in naraščanje števila uradnikov.

V zunanji politiki se je Jugoslavija navezovala predvsem na vzhodnoevropske države in SZ. Slednja si je nameravala graditi socialistični blok pod svojo hegemonijo, ki bi vključeval tudi Jugoslavijo, čemur je slednja nasprotovala. Tako imenovani »spor z informbirojem« je imel za posledico ekonomsko blokado Jugoslavije ter grožnje z vojno s strani SZ, v notranji politiki Jugoslavije pa predvsem obračun z dejanskimi in namišljenimi pristaši resolucije informbiroja.

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Partljič skuša na duhovit način pokazati na glavne probleme, s katerimi so se ljudje soočali prva leta po osvoboditvi. Izpostavi vse tedaj pomembne dogodke (vrnitev vojakov s svetovnih bojišč, nacionalizacija, agrarna reforma, spor z informbirojem).

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma (5 minut):

Ogled odlomka in kratka predstavitev skupinske naloge.

UČNI-DELOVNI LIST: Moj ata, socialistični kulak

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

- Kaj po vašem pomeni socialistična parola »Zemljo tistemu, ki jo obdeluje!«? S katerimi osebami (iz zgodovine) se filmski junaki poistovetijo?
- Koga je agrarna reforma najbolj prizadela in komu je prinesla koristi?
- Kaj zadržuje Jožeka Maleka, da se sam ne udeleži podeljevanja zemlje, ampak tja pošlje svojo ženo Mimiko?
- Kako na to reagira Tinček (njun sin)?
- Kako so se lotili podeljevanja zemlje?

(Vprašanja so primerna tako za osnovno kot tudi za srednjo šolo, saj se vse rešitve dajo razbrati iz odlomka.)

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

- V katero zgodovinsko obdobje bi umestili film, katerega odlomek smo pravkar gledali? Značilnosti tega obdobja.
- Kaj razumete pod naslovom filma in kaj po vašem pomeni pojem *kulak*?
- Razložite pomen kratic *KLO* in *KOZe*.
- Napišite, kako so morali na Slovenskem pozdravljati po letu 1945.

(Vprašanja so primerna tako za osnovno kot tudi za srednjo šolo, saj se vse rešitve dajo razbrati iz filma.)

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

- Dopolnite: »Rdeči« je izraz za _____. V času komunizma ljudje niso smeli hoditi v _____. Po _____ besedah je religija _____ za ljudstvo.
- Josip Broz -Tito je imel v Jugoslaviji funkcijo:
- Razložite pojme in kratice *KPJ*, *boljševik*, *ZSSR* in *kolhoz*.
- Fazam nacionalizacije določite pravilen vrstni red:

	Podržavljanje poslovnih in stanovanjskih zgradb.
	Podržavljanje t.i. sovražnikovega premoženja.
	Podržavljanje zasebnih podjetij in bank državnega in repub. pomena.

- Agrarna reforma je bila izvedena že pred volitvami novembra 1945 z namenom, da bi dobili kmete na svojo stran. Kmetijstvo je bilo znova reformirano leta 1948. Kakšna je glavna razlika med reformama?
- Opišite ekonomske in politične posledice informbirojevskega spora.
- Kako se spor Tito-Stalin odraža v življenju preprostega človeka?
- Opišite osnovne poteze povojnega socialističnega režima.
- Opišite medčloveške/družbene odnose v času po 2. svetovni vojni.

(Prva štiri vprašanja so primerna za osnovno, vsa nadaljnja pa za srednjo šolo.)

REŠITVE UČNEGA LISTA

1. IZBRANI ODLOMEK

- Do plodov zemlje je upravičen tisti, ki jo obdeluje. Parola pomeni tudi, da bi bil sloj veleposestnikov izničen. Poistovetijo se z Matijo Gubcem, Ilijo Gregoričem in hlapcem Jernejem.
- Agrarna reforma je najbolj prizadela veleposestnike in cerkev (duhovščino), koristi pa je prinesla malemu človeku (kmetu).
- Jožeka zadržujejo župnikove besede, da bo zemlja nerodovitna in da mu bo toča pobila ves pridelek, če bo jemal (zemljo) bogu.
- Tinček spesni pesmico: »Ko se agrarno deli,/ moj ata na štoru sedi./ Namesto njega mama/ se za zemljo bori sama./ Moj ata, korenjak/ je bil Stalinov vojak.«
- Vsi se zberejo in z navdušenjem gredo na teren. Mahajo z zastavicami. Zemljo zakoličijo s koli in vrvjo.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

- Film uvrščamo v čas tik po 2. svetovni vojni, tj. obdobje socializma. Značilnosti obdobja so naslednje: agrarna reforma, nacionalizacija, kolektivizacija, elektrifikacija (to je možno razbrati tudi iz filma), načrti za pospešeno industrializacijo, deagrarizacija podeželja, enopartijski sistem (vodilna KPJ), obnova v vojni porušene infrastrukture (prostovoljno delo, udarništvo), obračun z nasprotniki režima, obvezen odkup.
- Kulak – v carski Rusiji in prva leta po državljanski vojni lastnik velikega posestva, ki ga navadno obdeluje z najeto delovno silo, prva leta po 2. svetovni vojni pa je to slabšalnica za velikega kmeta/gruntarja.
- Kulaki so tisti, ki si nagrebejo in imajo veliko - socializem to izključuje, kar pomeni, da socialističnih kulakov ni, zato je naslov filma parodičen.
- KLO – Krajevni ljudski odbor
- KOZe – Kmetijske obdelovalne zadruge.
- Na Slovenskem se je moralo pozdravljati: »Smrt fašizmu – svoboda narodu!«

3. ZGODOVINSKA TEMA

- Dopolnite: »Rdeči« je izraz za KOMUNISTE. V času komunizma ljudje niso smeli hoditi v CERKEV. Po MARXOVIH besedah je religija OPIJ za ljudstvo.
- Titove funkcije:
- Doživljenjski predsednik predsedstva SFRJ.
- Doživljenjski vrhovni poveljnik JLA – OS SFRJ
- KPJ – Komunistična partija Jugoslavije
- Boljševik – v začetku 20. stoletja pripadnik levega krila Ruske socialno-demokratske stranke ali član Ruske socialno-demokratske delavske stranke (boljševikov); ekspresionistični izraz za nasprotnike komunizma (brezverec, upornik)
- ZSSR – zveza sovjetskih socialističnih republik
- Kolhoz – kmetijska proizvodjalna organizacija združenih privatnih posestev.
- Fazam nacionalizacije določite pravi vrstni red:

3 (1958)	Podržavljanje poslovnih in stanovanjskih zgradb.
1 (1945/46)	Podržavljanje t.i. sovražnikovega premoženja.
2 (1946)	Podržavljanje zasebnih podjetij in bank državnega in repub. pomena.

- V prvi reformi so zemljo razdelili (drobljenje) revnejšim kmetom oz. tistim, ki so imeli »posebne« zasluge v vojni. Po informbirojevskem sporu (1948) pa so jo povezali v zadruga/kolektivizacija (višek doseže v letu 1949).
- Vodstvo KPJ obračuna z dejanskimi in namišljenimi nasprotniki, predvsem s privrženci informbiroja. Ljudi so zapirali in prevzgjajali na Golem otoku in Sv. Grgurju.
- Politične in ekonomske posledice informbirojevskega spora so naslednje: odpoklic sovjetskih civilnih in vojaških strokovnjakov, odpoved trgovinskih pogodb, popolna ekonomska blokada s strani SZ, prekinitvev diplomatskih stikov, grožnja z vojaškim napadom.
- Spor Tito-Stalin in vsakdanje življenje: »strah« preprostega človeka. Vse resnične ali samo potencialne pristaše Stalina so označili za »informbirojevce« ter zaprli ali celo odpeljali v koncentracijska taborišča: Goli otok, Sv. Grgur ... (več kot 16.000 ljudi obsodijo ali zgolj na podlagi administrativnih ukrepov zaprejo). V Sloveniji je za informbirojevce registriranih 2275 ljudi.
- Značilnosti obdobja so naslednje: agrarna reforma, nacionalizacija, kolektivizacija, elektrifikacija (to je možno razbrati tudi iz filma), načrti za pospešeno industrializacijo, deagrarizacija podeželja, enopartijski sistem (vodilna KPJ), obnova v vojni porušene infrastrukture (prostovoljno delo, udarništvo), obračun z nasprotniki režima, obvezen odkup.
- V življenju malega človeka sta se, kot smo že videli v filmu, izmenjevali dve čustvi. Na eni strani navdušenje nad ukrepi nove vlade (predvsem glede agrarne reforme), k čemur so prispevali tudi populistični nagovori politikov, na drugi strani pa strah zaradi nenehnega opreznja za sovražniki režima in negotovost v odnosu s cerkvijo in nekdanjimi veleposestniki, na račun katerih so dobili zemljo.
- Kljub mnogim težavam se je v ljudeh rodil občutek, da bo boljše. Naraščala je kmetijska in industrijska proizvodnja, z leti se je standard ljudi izboljševal, v sredini 50. let pa je začel popuščati tudi politični pritisk.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

T. PARTLIJČ: *Moja ata, socialistični kulak*. VHS. Ljubljana: Založba Andromeda. 1991.

BOŽO REPE: *Naša doba*. DZS. Ljubljana. 1997. Str. 279-283.

SKUPINA AVTORJEV: *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. ZRC SAZU. 1998.

GLOBOČNIK, SEGALLA: *Zgodovina na maturi*. Gyrus. Ljubljana. 2000. Str. 247-264.

KRANJC: *Zarote in atentati na Tita*. Grafis trade. Grosuplje. 2004.

BLOODY SUNDAY

ČLANI SKUPINE:

1. Tina Stare
2. Monika Deželak
3. Iztok Godec
4. Matjaž Venta

Naslov izbranega zgodovinskega filma: BLOODY SUNDAY (Dan, ko so umrle sanje)

Dolžina filma: 107 min

Leto izdelave: 2002

Režiser: Paul Greengrass

Kratka vsebina filma:

Film pripoveduje zgodbo o Krvavi nedelji (30. 1. 1972), o samo enem dnevu od zore do noči, od prihoda tisočih vojakov na ulice obleganega mesta do nasilnega spopada med pripadniki Padalskega polka in množico civilnih protestnikov. Spremlja tako britanske vojake in policiste kot civiliste z obeh versko sprtih strani. Posebej se osredotoči na štiri ljudi: Ivana Cooperja, idealističnega voditelja Gibanja za državljanske pravice, protestanta v katoliškem taboru, ki deli sanje o mirnih spremembah Martina Lutherja Kinga; Gerryja Donaghya, 17-letnega katoliškega upornika, ki bi se rad umiril in poročil s protestantskim dekletom, žal pa ga dogodki potegnejo v nasilni spopad z vojaki; brigadirja Patricka McLellana, poveljnika britanske vojske v Londonderryju, ki je prisiljen stopiti v odločno akcijo, da bi preprečil protestni marš in na mladega vojaka, radijskega operaterja Padalskega polka, ki mora s svojo enoto prekaljenih veteranov vdreti v Bogside.

Igralci in njihove vloge:

James Nesbitt (Ivan Cooper)
Tim Pigott-Smith (general major Ford)
Nicholas Farrell (brigadir MacLellan)
Declan Duddy (Gerry Donaghy)
Gerard McSorley (šef policije Lagan)

Zgodovinska tema:

V ozadju filmske zgodbe pronica na dan severnoirsko vprašanje, ki je na nek način nadaljevanje več stoletij trajajočega trenja med Irsko in Veliko Britanijo zaradi britanskih ekspanzionističnih teženj, ki so istočasno sprožale versko vprašanje (katoliški Irci in protestantski priseljenci). Irsko-britanski sporazum, ki je bil sprejet decembra 1921, je Irski, razen njenega severnega dela, priznal status britanskega dominiona. Britansko-irska pogajanja o prihodnji ureditvi na otoku so potekala vse do leta 1948, ko je Republika Irska postala neodvisna država, severni del otoka, kjer je večina prebivalstva protestantskega, pa je še naprej ostal del Združenega kraljestva. Sledili so večdesetletni napeti odnosi na Severnem Irskem. Nastali nemiri so se po letu 1968 še zaostriili. Ustanovljeno je bilo

rimsko-katoliško Združenje (Gibanje) za državljanske pravice, ki naj bi odpravilo diskriminacijo, ki jo je protestantska večina izvajala proti katoličanom. Bojeviti protestanti so l. 1968 napadli miroljuben protestni shod - to je pripeljalo do krvavih spopadov med katoličani in protestanti v Belfastu in Londonderryu. Naslednje leto so na krizno območje, da bi omejili spopade, ki so jih povzročale različne paravojaške skupine, poslali britansko vojsko, ki je prevzela neposredno oblast v pokrajini. Po letu 1994 so se začela temeljita pogajanja, ki so po "Mirovnem sporazumu Velikega Petka", ki je bil podpisan l. 1998, izboljšala razmere na Severnem Irskem.

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Za nedeljo 30. januarja 1972 je Združenje (Gibanje) za državljanske pravice Severne Irske v sodelovanju z lokalnimi skupinami sklicalo protestni shod. Namen pohoda je bil protest proti zapiranju brez sodnih procesov, ki ga je britanska vlada uvedla poleti 1971 na zahtevo unionistične vlade v Stromontu, ki se je bala protestantskih povračilnih ukrepov proti naraščajočim katoliškim nemirom. Unionistična vlada v Belfastu, britanska vlada in britanska vojska so januarja 1972 sklenile ustaviti Združenje (Gibanje) za državljanske pravice. Poveljnik kopenskih sil v Severni Irski, general Robert Ford je ukazal brigadirju McLellanu (poveljniku 8. brigade - področje Londonderryja), naj izdela načrt za množične aretacije in zahteval sodelovanje pripadnikov Padalskega polka. V vojaški akciji je bilo ubitih 13 neoboroženih civilistov. Ta dogodek, znan kot "Krvava nedelja", je odločilna točka v zgodovini sodobnih irskih konfliktov, ki je mnoge mlade ljudi pahnil v IRI-ne vrste in sprožil val 25 let trajajočega nasilja. Naslednja pomembna ločnica je l. 1998 sprejeti "Mirovni sporazum Velikega Petka", ki je prinesel pomembno novost - delitev oblasti med katoličani in protestanti v okviru napol samostojnih političnih institucij. Rezultati sporazuma so obrodili zelene sadove šele po l. 2001.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma:

Odlomek prikazuje vojakovo krivo pričevanje in tiskovno konferenco Gibanja za državljanske pravice po katastrofalnem pohodu. Oba omenjena momenta izbranega odlomka med seboj povezuje razmišljanje generala Forda, ki vojaško posredovanje oceni kot upravičeno in povsem umestno dejanje ter ne pozabi poudariti, da je bil on le opazovalec.

Razlogi za izbor odlomka:

Predstavljeni odlomek smo si izbrali zato, ker sta v njem lepo razvidna dva različna pogleda na dogajanje Krvave nedelje: vojakovo krivo pričevanje in tiskovna konferenca, ki prikazuje neposredne posledice tega dogodka ter nakazuje vzroke za nasilje, ki je sledilo. Odlomek vsebuje tudi informacije o prihodnosti in tako zaključuje zgodovinski dogodek.

1. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

1. Analiziraj govor na konferenci: oceni, kako je vplival dogodek na gibanje za državljanske pravice.
2. Kakšen je bil odziv britanske vlade (nekaj ukrepov vlade je predstavljenih na koncu filma) in kakšne so posledice, ki jih je sprožila Krvava nedelja?
3. Ovrednoti vojakovo pričevanje.
4. Ali je britanska vojska posredovala upravičeno?
5. Ali je vojska primerno sredstvo za nadzor množic?
6. Nihče od vojakov ni bil kaznovan, nekateri so bili celo odlikovani. Zakaj?

2. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

1. Kdaj in kje se odvija shod na krvavo nedeljo? Kdo je organiziral protestni shod? Dopolni.

_____ (kdaj) so britanski vojaki v _____ (kje) na Severnem Irskem ustrelili 13 neoboroženih civilistov. Le-ti so se udeležili protestnega shoda, ki ga je organiziralo _____ (kdo ali kaj), proti zapiranju brez sodnih procesov. Ta dogodek, znan kot **Krvava nedelja**, je bil glavna prekretnica v zgodovini sodobnih irskih konfliktov, ki so se po njem razplamteli v državljansko vojno in ki je pahnil mnoge mlade ljudi v IRINE vrste, ter sprožil val 25 let trajajočega nasilja.

2. Kateri dejavniki, ki si jih opazil v filmu, onemogočajo mirovni proces?

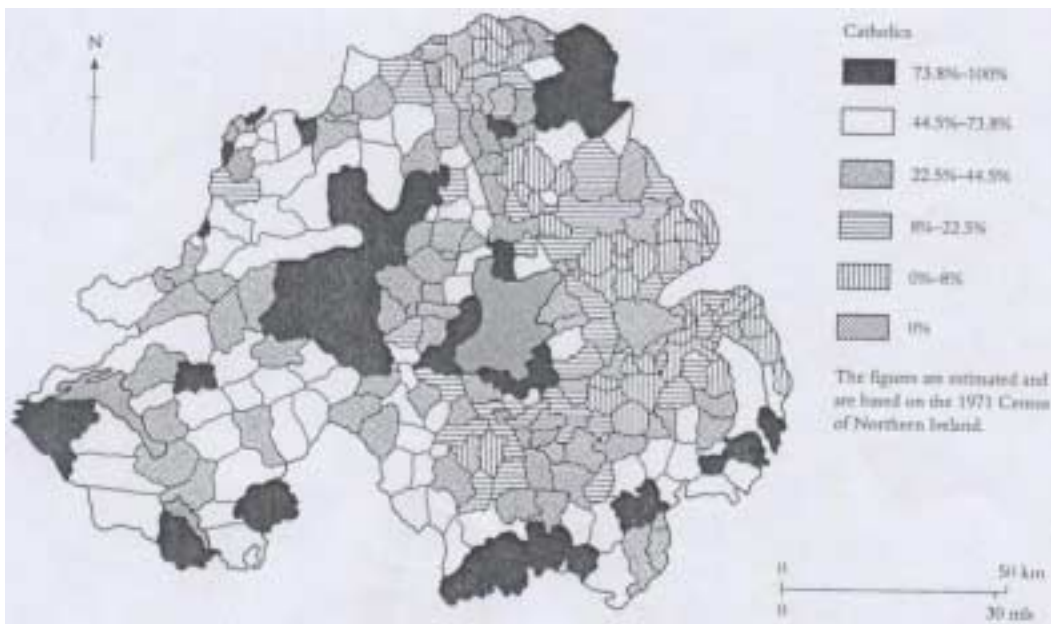
3. Na podlagi filma povzemi glavne probleme na Severnem Irskem.

3. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

1. Kdo so bili glavni nasprotniki v podtalni vojni na Severnem Irskem?
2. Ali je vprašanje Severne Irske že rešeno?
3. Primerjaj severnoirsko vprašanje s palestinskim vprašanjem.
4. Vzroki za nemire na Severnem Irskem.

OŠ (9. r.)

- a) Pred teboj je zemljevid, ki v odstotkih prikazuje prisotnost katoliškega prebivalstva na Severnem Irskem. S pomočjo zemljevida določi področja, kjer je v večini katoliško prebivalstvo in področja s protestantsko večino. Veliko je področij, kjer je odstotek katoliškega in protestantskega prebivalstva skoraj izenačen - določi tudi ta področja. Najbolje bo, če si pomagaš s tremi različnimi barvami.

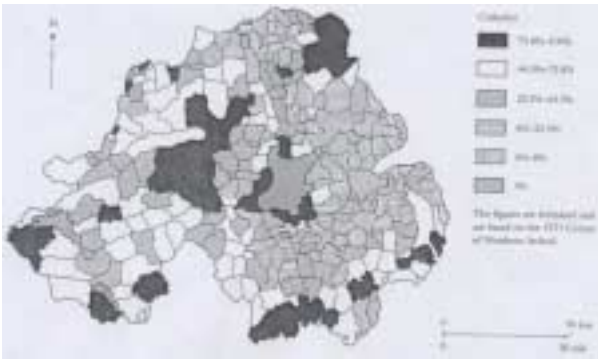

- b) Na podlagi nove podobe zemljevida skušaj določiti področja, kjer so nemiri med katoliškim in protestantskim prebivalstvom najbolj pogosti! Zakaj po tvojem mnenju prihaja do nasilja in zakaj ravno tam?

SŠ

- a) Pred teboj sta dva zemljevida. Prvi prikazuje prisotnost katoliškega prebivalstva na Severnem Irskem. Pomagaj si še z drugim zemljevidom in določi glavna področja, kjer prevladuje katoliško prebivalstvo in področja, kjer je večina prebivalstva protestantskega. Veliko je tudi področij, kjer je odstotek katoliškega in protestantskega prebivalstva dokaj izenačen. Svoje ugotovitve vpiši v razpredelnico in na podlagi svojih ugotovitev poišči glavni problem Severne Irske ter določi področja, kjer prihaja do največjih nasprotij!

področja s katoliško večino	versko najbolj mešana področja	področja s protestantsko večino

b) Na podlagi nastale razpredelnice in priloženega sestavka naštej in razloži dejavnike, ki so v 20. stol. povzročali nemire na Severnem Irskem.

Obdobje zadnjih 25 let je na Severnem Irskem zaznamovalo sovraštvo in nasilje med najštevilnejšima, tam živečima skupnostima; irskimi katoliki ter protestanti, ki so večinoma potomci priseljenih Angležev. Konflikt, ki je od leta 1968 do leta 1995 zahteval več kot 3100 življenj, ima globoke korenine. Na vzroke se ne da enostavno pokazati s prstom, niti se jih ne da opredeliti v enem članku. Kompleksnost situacije zahteva njeno preučevanje iz več zornih kotov - najočitnejši so ideološki, socialno-ekonomski, politični in zgodovinski. Ideološko se konflikt kaže kot sektaški spor, ki je nastal zaradi verskih razlik med katoliškim delom prebivalstva, ki predstavlja okrog 42% populacije na Severnem Irskem, ter večino, ki je protestantske veroizpovedi.

Socialno-ekonomsko ozadje spor pokaže v luči slojevskega nasprotja med gospodarsko močnejšim (spet) protestantskim delom prebivalstva in v tem primeru inferiornim in zato nezadovoljnim katoliškim slojem. S tem razmerjem so bile tudi pogojene tudi politične razmere v provinci, kjer je bila ves čas praktično vsa oblast skoncentrirana v rokah protestantov.

Če temu dodamo še politične plati težnje irsko katoliške manjšine po združitvi z Republiko Irsko (Eire), pridemo do mednarodne dimenzije s svojim zgodovinskim ozadjem, kjer v konfliktu vidimo nadaljevanje stoletnega boja irskega naroda za svojo državo, za svojo nacionalno uresničitev. Ko je namreč leta 1948 nastala samostojna irska država, je njen severni del, z večinskim britanskim prebivalstvom, ostal v sestavi Združenega kraljestva. Irci z obeh strani meje na otoku niso nikoli priznali dokončnosti te rešitve ...

Zgornji vzroki so, vsak v svojem kontekstu, povzročili nastanek neredov leta 1968 in eskalacijo konflikta na Severnem Irskem. V nadaljevanju pa so določali pogajalska izhodišča vpletenih strani v njihovih prizadevanjih, da bi rešili situacijo na miren način. (Revija obramba, letnik 28, št. 1, jan. 1996, str. 8)

REŠITVE:

1. IZBRANI ODLOMEK

1. Dogodek na Krvavo nedeljo je ključno prispeval k temu, da je po 8-letnem boju Združenja za državljanske pravice veliko ljudi, tudi mladih, stopilo v vrste IRE. Nasilje je postalo glavno orožje v boju zoper diskriminacije, a je hkrati z nasiljem odgovarjala tudi druga stran, torej lojalisti.
2. Dogodki neposredno pred in po Krvavi nedelji so Severno Irsko spravili na rob državljanske vojne. Britanska vlada je zato razpustila severnoirski parlament in Severno Irsko neposredno podredila Londonu. V tem nemirnem obdobju je prišlo do ustanovitve protestantskih paravojaških enot, kar je še otežilo položaj, zato je vlada uvedla izredne ukrepe:
 - po l. 1974 so bile vse paravojaške organizacije zakonsko prepovedane,
 - uvedena je bila internacija brez sojenja,
 - uvedena so posebna t.i. "Diplock" sodišča (en sam sodnik, odločilno je zaslišanje obtoženega),
 - cenzura medijev (prepoved javnega nastopanja predstavnikov prepovedanih organizacij na TV).
3. Iz danega odlomka in filma je očitno, da vojak prikriva resnico, tudi zaradi tovariškega vzdušja, ki ga vzpodbuja vojaška organizacija. Res je, da je sovojake poznal, mrtvih pa ne, a je vseeno moralno sporno, da je s krivim pričanjem opravičeval zločin in kratenje človeških pravic. Dejstva kot so npr. da so protestnike obvestili o praznih nabojih, uporabili pa prave, da niso našli orožja pri protestnikih kot dokaz o oboroženosti idr. se ne skladajo s pričanjem.
4. Menim, da vojska ni upravičeno posredovala, saj je iz filma razvidno da niso dobili ukaza za posredovanje in je poveljnik vojaške enote le tega izdal sam.
5. Po mojem mnenju vojska ni primerna za nadzor množic, še zlasti, če obstaja možnost nasilja, predvsem zato, ker je urjena za bojevanje in se na nasilje in element množice odzove drugače kot policija in varnostniki ter posebne policijske enote, ki so urjene za nadzor množic.
6. Britanska vlada je brez dodatnih mnenj in pojasnil sprejela vojaško poročilo kot verodostojno. Prav gotovo se tudi niso želeli veliko ukvarjati s tem problemom in so zaupali »svojim« vojakom. Vsekakor pa vojaško poročilo predstavlja le en pogled na dogodke, kar pa ne prinaša objektivne slike.

2. IZBRANI ZGODOVINSKI FILM

1. 30. januarja 1972 so britanski vojaki v Londonderryju na Severnem Irskem ustrelili 13 neoboroženih civilistov. Le-ti so se udeležili protestnega shoda, ki ga je organiziralo Združenje za državljanske pravice, proti zapiranju brez sodnih procesov. Ta dogodek, znan kot Krvava nedelja, je bil glavna prekretnica v zgodovini sodobnih irskih konfliktov, ki so se po njem razplamteli v državljansko vojno in ki je pahnil mnoge mlade ljudi v IRINE vrste, ter sprožil val 25 let trajajočega nasilja.
2.
 - prisotnost IRE
 - prisotnost vojaških padalcev
 - mladostna nepremišljenost in razgretost
 - stereotipno mišljenje vodilnih pri vojski

razdvojenost mesta (delitev na enklave)
stereotipi o pripadnikih druge vere - ljubezen med pripadnikoma različne vere je v očeh ljudi nekaj nezaslišanega

3.

- problem je v že stoletja zakoreninjenem sovraštvu med protestanti in katoličani
- katoličani so v manjšini - diskriminacija in občutek nemoči
- nezmožnost obvladovanja lastnih strasti in jeze v dobrobit celotne skupnosti
- maščevalnost: sorodniki in prijatelji hočejo maščevati smrt svojih bližnjih (verižna reakcija) - tako ravna tako protestantska kot katoliška stran
- problem množice: a) posploševanje in poenostavljanje kompleksnih problemov; b) na eni strani problem lahke "vodljivosti" velike "mase" ljudi, a hkrati tudi problem "nevodljivosti" nekaterih posameznikov
- zmotno prepričanje, da se da z nasiljem doseči mir
- neodločnost vrhovnih oblasti, ki nimajo jasno izoblikovane vizije rešitve problemov, kar sproža nezadovoljstvo pri ljudeh

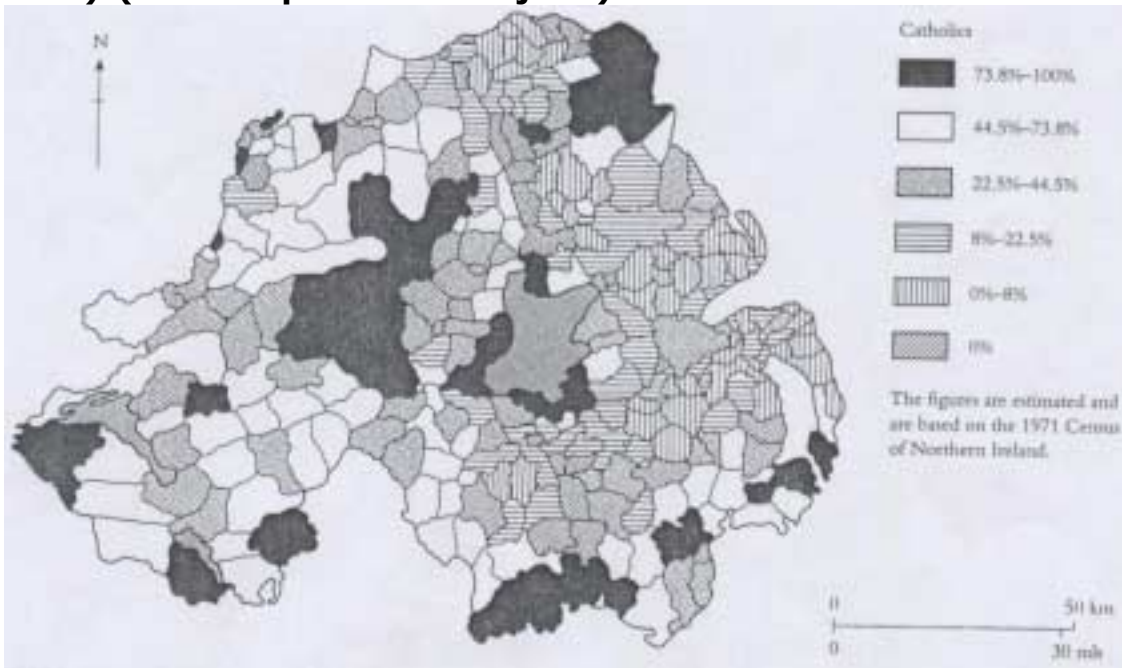
3. ZGODOVINSKA TEMA

1. Glavni nasprotniki v podtalni vojni so bili britanska vlada oz. njena vojska na eni strani, republikanske paravojaške skupine (IRA, tudi druge, npr. Irska nacionalna osvobodilna vojska) na drugi ter lojalistične paravojaške skupine na tretji (Zveza za obrambo Ulstra, Prostovoljna sila Ulstra).

2. Pomembna ločnica je l. 1998 sprejeti "Mirovni sporazum Velikega petka", ki je prinesel pomembno novost - delitev oblasti med katoličani in protestanti v okviru napol samostojnih političnih institucij. Navkljub velikonočnemu mirovnemu sporazumu iz leta 1998 je bila realizacija mirovnega procesa otežena. Protestantska unionistična stranka je dolgo zavračala dogovarjanje o mirovnem procesu s katoliki, prav tako pa na razorožitev in mirovna prizadevanja ni bila pripravljena IRA. Rezultati sporazuma so obrodili zelene sadove šele po l. 2001.

3. Konflikti na Severnem Irskem in v Palestini so si v mnogo čem podobni. Pri obeh sta dve nasprotujoči si strani, ki se razlikujeta po veri (islam: židovstvo; katoliki: protestanti), različni sta si tudi po državno-pravnem položaju (Severna Irska kot del Združenega Kraljestva: katoliška manjšina; Izrael: Palestinci). Prav to je bil povod za nastanek različnih nasprotujočih si skupin, za katere je značilno, da so na eni strani nelegalne (IRA-SI; Hamas, Fatah - P) na drugi strani pa državne, ki so legalne (državna vojska, obveščevalne službe, policija). Značilnost obeh konfliktov je, da se nelegalne skupine poslužujejo nasilnih akcij nad civilnim prebivalstvom in aparata represije, državne pa izvajajo povračilne akcije - v obeh primerih pa trpi civilno prebivalstvo.

1.
OŠ: a) (ustrezno pobarvan zemljevid)

Največ je nemirov na področjih, kjer je odstotek katoliškega in protestantskega prebivalstva izenačen (Učitelj nato našteje nekaj najbolj kriznih območij: Belfast, Lisburn, Londonderry, Cookstown - vriše jih na prosojnico z zemljevidom). Do nemirov prihaja v veliki meri zaradi zgodovinske preteklosti: razcep med protestantskim prebivalstvom, ki se je po 15. stol. naselilo na območju Severne Irske (Ulster) - angleška kolonizacija - in med avtohtonim katoliškim prebivalstvom. Največji vzrok za nemire je diskriminacija (učitelj razloži pojem) katoliškega prebivalstva: težave pri iskanju službe, stanovanja ... Tako protestantska kot katoliška stran sta imeli (in še delno imata) različne poglede na rešitev vprašanja - nezmožnost poenotenja rešitev. Vsaka stran je bila preveč zagledana v svoj prav in bila zato nesposobna prisluhniti nasprotni strani. Za dosego miru sta se obe strani preveč polaščali nasilnih ukrepov.

SŠ:

a)

področja s katoliško večino	versko najbolj mešana področja	področja s protestantsko večino
<ul style="list-style-type: none"> - Ballycastle, Ballymoney - večina County Throne - Belleek, Upper Lough Erne, Lisnaskea, Irvinestown - Coalisland, Dungannon, Lurgan - južni del County Armagh - Warrenpoint, Downpatrick, Portaferry 	<ul style="list-style-type: none"> - Belfast, Lisburn, področje V od Lough Neagh, Antrim, Glenarm - področje S od Lough Neagh - Londonderry - Z in osrednji del County Throne - prostor med Lower Lough Erne in Upper Lough Erne - Fivemiletown, Aghnacloy - Newcastle, Kilkeel - mejno območje med County Armagh in County Down 	<ul style="list-style-type: none"> - Ballymena, Carrickfergus, Larne, Portrush, Coleraine, Limavady - Newtownards, Bangor, Ballynahinch, Dromore, Banbridge, Tandragee, Keady

Do nasprotij in nemirov prihaja na področjih, kjer je odstotek katoliškega in protestantskega prebivalstva najbolj izenačen (srednji stolpec). Glavni problem Severne Irske je že stoletja dolgo zakoreninjeno in nerešeno vprašanje pripadnosti: katoliški Irci se čutijo Irce, protestantski priseljenci pa se čutijo Angleže (saj so tudi formalno del Velike Britanije) in se zato (pre)večkrat obnašajo arogantno do katoliške majšine, kar v vsakdanjem življenju pripelje do diskriminacije.

4. Vzroki za nemire:

verske razprtije: nasprotja med protestantsko večino in katoliško manjšino
socialno-ekonomsko ozadje: spor med gospodarsko močnejšim protestantskim delom prebivalstva in nezadovoljnim katoliškim prebivalstvom
politični vzroki: praktično vsa oblast je bila v rokah protestantov, tako katoličani niso imeli zagotovljene možnosti sodelovanja v političnih zadevah
na eni strani težnje irske katoliške manjšine po združitvi z Irsko, na drugi strani pa nasprotovanje protestantskih unionistov
nemiri konec 60. let zaradi diskriminacije katoliškega prebivalstva (pri iskanju službe, stanovanja ...); v takšnih razmerah se je rodilo Združenje (Gibanje) za državljanske pravice
splošno nezadovoljstvo (hkrati posledica in nov povod) je povzročilo demonstracije, ki so v večini primerov potekale mirno, a so se vedno znova sprevrgle v spopade
ulstrska policija ni bila sposobna nevtralnega posredovanja, neodločnost vrhovnih oblast, ki niso imele jasno izoblikovane strategije reševanja problemov ...

Posledica vsega zgoraj naštetega je bil pojav paravojaških organizacij na obeh straneh (IRA, UDA...), ki so skušale vsaka po svoje rešiti probleme - najpogosteje z verižno reakcijo nasilja - in prav to je še otežilo reševanje konfliktov

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- "Bloody sunday": the movie-DVD REG.2 SLO.PODN."2002. 107 min
Dan, ko so umrle sanje. Bloody Sunday. Megafilm. A. G. Market. 2003.
Caroline Kennedy Pipe: Present troubles in Northern Ireland. Longman: 1997. 216 pp.
Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije Koper, Mednarodna znanstvena konferenca, Meje kot ovire in mostovi. Primerjava treh obmejnih območij: Slovenija/Italija, Irska/Severna Irska, Zahodno Sredozemlje (različni avtorji), Koper 2001 str. 14,16
Družinska enciklopedija Guinness, Slovenska knjiga, Ljubljana 1998, str. 291, 685, 733
Primorski dnevnik:
o letnik 57, št. 264 (4.11.2001), str. 17 (Vida Valenčič, Končno na poti k miru?)
Revija obramba, letnik 28, št. 1 (januar 1996), str. 8-11 (Aljaž Anderle: Severna Irska: po petindvajsetih letih nasilja, končno mir na Zelenem otoku?)
<http://cain.ulst.ac.uk/>
<http://www.kolosej.si/>

V IMENU OČETA

ČLANI SKUPINE:

Petra Berčič
Patricija Bukovič
Rok Janežič
Simona Lešnjak
Vesna Pajič

Naslov izbranega zgodovinskega filma: V IMENU OČETA

Dolžina filma: 132 minut

Leto izdelave: 1993

Režiser: Jim Sheridan

Kratka vsebina filma:

5. oktobra 1975, ob osmi uri zvečer, v mestu Guildford v Angliji, v nekem pubu eksplodira bomba, podtaknjena od IRE, ki ubije pet ljudi. Na zahtevo angleške javnosti so se policijske sile, ki jih vodi Robert Dixon, prisiljene obrniti k najbolj sumljivim osumljencem, ne glede na njihovo krivdo ali nedolžnost. Gerry Conlon in Paul Hill, prijatelja, ki sta pred kratkim prispela v London iz Belfasta, tako postaneta njihovi glavni tarči. Gerryjev oče Giuseppe prispe iz Irske, da bi sinu priskrbel odvetnika, vendar ga, še preden bi mogel migniti s prstom, aretirajo in obtožijo sodelovanja v podporni mreži IRE.

V sodnem procesu, v katerem primanjkuje dokazov, so štiri ljudje, med njimi Gerry in Paul, obsojeni na doživljenjsko ječo, ker sodnik pač ne najde razloga, da bi jih obesil. Giuseppe pa je obsojen na štirinajst let zaporne kazni. Ko po končanem sojenju policija najde nesporne dokaze o nedolžnosti primera Conlon, jih previdno zamolči. Gareth Pierce, njuna odvetnica skuša doseči zavrnitev obtožbe in najde osupljive dokaze o resnični nedolžnosti Gerryja in njegovega očeta.

Film je posnet po resničnih dogodkih o aretaciji, sojenju in obsodbi Gerryja Conlona in njegovih treh nedolžnih prijateljev. Je bolj osebne narave - skuša namreč pokazati razvoj pravega zaveznitva med odtujenim očetom in sinom. Ko Gerry in Giuseppe prispeta v zapor, sta navidezna tujca, oddaljena in hladna. Čez leta se oba soočita s svojimi skritimi demoni in dosežeta spravo med seboj in z drugimi.

Igralci in njihove vloge:

Daniel Day-Lewis	Gerry Conlon
Pete Postlethwaite	Giuseppe Conlon
Emma Thompson	Gareth Pierce
John Lynch	Paul Hill
Corin Redgrave	Robert Dixon

Zgodovinska tema:

Ko je Irska leta 1921 razglasila samostojnost od Velike Britanije, je šest severnih grofij ostalo pod Veliko Britanijo. Otok se je razdelil na Republiko Irsko in Severno Irsko. Tedaj je v Severni Irski živel še 65 odstotkov protestantov in 35 odstotkov katolikov. Tako je bila večina v lokalnem parlamentu odločno na strani protestantov, dosegli pa so celo visoko stopnjo avtonomije, dokler ni zaradi naraščajočih sporov na Severnem Irskem (popularno imenovanih "težave" - "troubles") Velika Britanija leta 1972 ponovno uvedla neposredno oblast (Direct Rule).

Trenutno živi na Severnem Irskem okoli 55 odstotkov protestantov in 45 odstotkov katolikov. Protestanti želijo predvsem ohraniti zvezo z Veliko Britanijo (zato se imenujejo tudi Unionisti, ali pa Lojalisti, ker so lojalni britanski kroni). Katoličani želijo zlasti nacionalno samopotrditvev, ki izhaja iz zgodovinske celovitosti otoka. Za nekatere se zdi dolgoletni spor predvsem posledica korupcije in nepravilnosti vrste unionističnih vlad v letih 1920 do 1970, ki so onemogočale nastanek družbe, v kateri bi lahko v miru sobivali katoliki in protestanti. Socialna neenakost je še dodatno prizadela katolike, med katerimi je bilo več neizobraženih, nezaposlenih in odvisnih od socialne pomoči. Ti so za to krivili unionistično vlado.

V šestdesetih letih so tudi katoliško skupnost preplavila gibanja za človekove pravice, kar je na protestantski strani povzročilo strah. Politika je prešla na ulice. Leta 1969 je posredovala britanska vojska, ki so jo sprva mnogi katoliki sprejeli kot njihovo varovanje, za skrajnejše nacionaliste pa so britanske sile na irski zemlji pomenile povratek kolonista. Ustanovili so začasno irsko republikansko armado (Provisional Irish Republican Army - PIRA/IRA). V začetku sedemdesetih je IRA začela z napadi na britansko vojsko. Leta 1972 je postalo jasno, da lokalna severnoirska vlada zadev ne zmore urediti, zato jo je britanski parlament ukinitil.

IRA (Irska republikanska armada) je teroristična organizacija, ki se bori za enotno irsko republiko in predstavlja oboroženo krilo politične stranke Sinn fein. Ustanovljena je bila med irskim osvobodilnim bojem proti Angliji (1919-21). Z izbruhom državljanske vojne na Severnem Irskem 1969 se je IRA razcepila na dve krili. Politično – uradno krilo (Sinn Fein), ki zavrača terorizem in nacionalistično – začasno krilo, ki poskuša s terorističnim nasiljem doseči priključitev k Republiko Irski. Začasna IRA (PIRA) in Irska narodnoosvobodilna armada (INLA) sta pripravljali demonstracije in gladovne stavke, vojaške akcije, atentate in bombne napade v Severni Irski ter Angliji. Mednje sodi tudi bombni napad na celotno britansko vlado leta 1984.

Med letoma 1974 in 1994 je bilo sedem poskusov, da bi dosegli politični in ustavni dogovor. Vse iniciative so prihajale iz Londona in so temeljile na delitvi politične moči med katolike in protestante. Vsi poskusi so se končali neuspešno zaradi lokalnih nesporazumov. Velika Britanija je zato leta 1985 dosegla dogovor z Republiko Irsko, po katerem je ta priznala Severno Irsko, hkrati pa je postala svetovalka za narodnostno vprašanje na Severnem Irskem.

Kratka predstavitev zgodovinskega ozadja filma:

Bombardiranje v zgodnjih sedemdesetih, ki ga je izvedla IRA v Birminghamu, je izzvalo pravo histerijo v Angliji. Britanska vlada je bila prisiljena ukrepati. Angleški parlament je po hitrem postopku sprejel Zakon o preprečevanju terorizma (Prevention of Terrorism Act = PTA), ki je omogočal aretacijo na podlagi najmanjšega suma storitve kaznivega dejanja. Zakon je dovoljeval policiji zadržanje osumljenca sedem dni v priporu, ne da bi mu omogočil dostop do odvetnika.

Tri dni po izdaji zakona je prišlo do eksplozije puba v Guildfordu (Anglija). Aretirali so Conlona in še tri ostale, kmalu poznane kot Guildfordovi štirje.

Gerryjev prijatelj Paul Hill je bil prva, Gerry pa druga oseba, aretirana in zadržana po novem zakonu PTA.

Kratka predstavitev izbranega odlomka iz zgodovinskega filma:

Odlomek prikazuje policijsko zasliševanja Gerryja Conlona, mladeniča iz Belfasta, ki naj bi domnevno sodeloval v eksploziji v Guildfordu. Čeprav jim skuša dokazati svojo nedolžnost in navaja priče, ki bi mu lahko priskrbele alibi, to očitno ni dovolj. Angleška policija izsili Gerryjevo priznanje, ko zagrozi z usmrtitvijo njegovega očeta. Gerry se znajde v celici. Kmalu pa sledi neprijetno presenečenje - aretirajo namreč tudi njegovega očeta Giuseppeja, ki je prišel sinu priskrbeti odvetnika.

UČNI-DELOVNI LIST: V IMENU OČETA

I. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

1. Kakšno priznanje so hoteli policisti izsiliti iz Gerryja Conlona? Kako so to dosegli?
2. Kaj so storili policisti njegovemu prijatelju, ki ga sreča na poti v celico, da je priznal sodelovanje v eksploziji?
3. Gerry kmalu dobi nepričakovan obisk. Koga?
4. Zakaj je ta človek sploh prišel? Zakaj so aretirali tudi njega? Koga so še aretirali?
5. Ali je Gerry resnično podtaknil eksploziv v Guildfordu?

II. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

1. Zakaj policisti aretirajo Gerryja Conlona?
2. Kakšne dokaze o krivdi ali nedolžnosti ima policija?

III. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

1. Poveži

a) 1921	1) državljanska vojna
b) lojalisti, unionisti	2) Zakon o preprečevanju terorizma
c) IRA	3) protestanti
č) 1969	4) delitev otoka (Republika Irska, Severna Irska)
d) PTA	5) enotna Irska republika
e) 1985	6) priznanje Severne Irske

2. Obkroži pravilni odgovor, ki označuje IRO:

- a) ustanovijo jo lojalisti
- b) teroristična organizacija
- c) gibanje za človekove pravice
- č) nacionalistično krilo IRE je Shinn Fein

3. Dopolni

_____ želijo zlasti nacionalno samopotrditvev, ki izhajajo iz

_____.

_____ želijo predvsem ohraniti zvezo z _____.

REŠITVE UČNEGA LISTA

I. VPRAŠANJA NA IZBRANI ODLOMEK

1. Kakšno priznanje so hoteli policisti izsiliti iz Gerryja Conlona? Kako so to dosegli?
Policisti so od Gerryja hoteli izsiliti priznanje, da je za IRO nastavljal bombe v pubu. To dosežejo tako, da zagrozijo s smrtjo njegovega očeta.
2. Kaj so storili policisti njegovemu prijatelju, ki ga sreča na poti v celico da je priznal sodelovanje v eksploziji?
Policaji so mu s pištolo grozili tako, da so mu jo porinili v usta.
3. Gerry kmalu dobi nepričakovan obisk. Koga?
Očeta.
4. Zakaj je ta človek sploh prišel? Zakaj so aretirali tudi njega? Koga so še aretirali?
Oče je prišel sinu priskrbeti odvetnika. Aretirajo tudi Gerryjevega prijatelja Paula Hilla.
5. Ali je Gerry resnično podtaknil eksploziv v Guildfordu?
Ne ni.

II. VPRAŠANJA NA IZBRANI FILM

1. Zakaj policisti aretirajo Gerryja Conlona?

Pod pritiskom angleške javnosti, policisti aretirajo najbolj sumljive osebe.

2. kakšne dokaze o krivdi ali nedolžnosti ima policija?

Med procesom dokazov primanjkuje. Ko pa se po končanem sojenju pojavijo nesporni dokazi o nedolžnosti primera, jih policija zamoči.

III. SPLOŠNA VPRAŠANJA NA ZGODOVINSKO TEMO

1. Poveži

a) 1921	4) delitev otoka (Republika Irska, Severna Irska)
b) lojalisti, unionisti	3) protestanti
c) IRA	5) enotna Irska republika
č) 1969	1) državljanska vojna
d) PTA	2) Zakon o preprečevanju terorizma
e) 1985	6) priznanje Severne Irske

2. Obkroži pravilni odgovor, ki označuje IRO:

- a) ustanovijo jo lojalisti
- b) teroristična organizacija
- c) gibanje za človekove pravice
- č) nacionalistično krilo IRE je Shinn Fein

3. Dopolni

Katoličani želijo zlasti nacionalno samopotrditve, ki izhaja iz zgodovinske celovitosti otoka.
Protestanti želijo predvsem ohraniti zvezo z Veliko Britanijo.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

1. Kranjec, S., Med Napoleonom in Leninom. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Ljubljana, 1937. 390 str.
2. Medmrežje 1: In the Name of the Father.
http://movie-reviews.colossus.net/movies/i/in_name.html
(citirano: 5. 11. 2004)
3. Medmrežje 2: Justice: Denied.
<http://www.justicedenied.org/inthenameofthefather.htm>
(citirano: 5. 11. 2004)
4. Medmrežje 3: Severna Irska.
http://www.rtvsllo.si/modload.php?&c_mod=rnews&op=story&func=read&c_id=50
(citirano: 6. 11. 2004)
5. Svetovna zgodovina. Cankarjeva založba. Ljubljana, 1976. 687 str.
6. Videokaseta: V imenu očeta. In the name of the father. Universal City Studios Inc. 1993.

Avtorji prispevkov:

Andrej Matjan
Andreja Rudaš
Anita Vogrinčič
Anja Komic-Golar
Anja Panjan
Anže Žepič
Barbara Filipič
Barbara Žnidaršič
Blanka Mekinda
Blaž Torkar
Bogdan Šteh
Borut Velikanje
Branka Petkovšek
Brglez Neža
Brigita Kranjec
Danijela Jerina
Dolenec Jana
Dragica Poljanec
Elizabeta Purger
Erna Petrač
Flisar Rok
Gabi Nedič
Gaja Pöschl
Grega Greif
Irena Mavrič
Ivan Cepanec
Iztok Godec
Jana Strel
Jani Strnad
Janja Furlan
Jasmina Pavčič
Jernej Prijanovič
Judita Kotnik
Karmen Jezernik
Katarina Bittner
Katarina Janjić
Katarina Kolar
Katarina MARIN
Katja Meglič
Kavčič Andra
Klavdij Pirih
Klemen Brvar
Klisarič Nina

Kristijan Ploj
Kristina Kodranov
Ksenija Klovar
Lea Zupanc
Lidija Stenovec
Maja Blažič
Maja Šepetavc
Manja Bele
Marja Filipčič
Marko Mavrič
Maša Juvan
Matej Matija Kavčič
Matej Rifelj
Mateja Ažman
Mateja Drnovšek
Mateja Iskra
Mateja Kosi
Mateja Kuhelj
Mateja Meglič
Mateja Oberstar
Mateja Sagadin
Mateja Švajncer
Mateja Urbanija
Matjaž Venta
Miha Gorenc
Miha Kordež
Miha Kramberger
Miha Kuštrin
Miha Škrlj
Mojca Ilc
Mojca Kukanja
Monika Deželak
Natalija Mihelčič
Nataša Jerič
Nataša Lazar
Nataša Ravnik
Nataša Šekoranja
Patricija Bukovič
Petra Berčič
Petra Krč
Petra Porenta
Petra Slabe
Polona Krkoč
Prihavec Lucija
Primož Luževič
Rok Bečan

Rok Bukovšek
Rok Janežič
Rok Puppis
Romana Adam
Samo Žerjav
Sandra Conradi
Sanela Sefič
Silvestra Kotar
Silvana Bizjak
Simona Lešnjak
Simona Retelj
Siniša Krt
Skrt Gregor
Sonja Slabe
Stojan Milenković
Tadej Trnovšek
Tanja Kocmur
Teja Vernik
Tina Brumen
Tina Romih
Tina Stare
Tina Vaukner
Tiršek Nika
Tomaž Horvat
Tomaž Mikelj
Tomaž Šavli
Valentina Sever
Vesna Lapanja
Vesna Pajič
Žirovnik Urša

**Naslov: Prispevki k didaktiki zgodovine,
Letnik III, št. 2**

Urednica: Danijela Trškan

Oblikovalka: Danijela Trškan

Razmnožila: Danijela Trškan

Copyright © Oddelek za zgodovino (za potrebe
predmeta Didaktika zgodovine)

Ljubljana

2005

Prispevki k didaktiki
zgodovine

Študentje
4. letnika
zgodovine
pedagoške smeri

